

DET NY CLARTÉ #14 · 5. ÅRGANG · JUNI 2010 · LØSSALG KR. 50,-

DET NY Clarté

CHRISTIAN BRAAD THOMSEN—KAREN HELVEG PETERSEN—EVA ARNVIG
PATRICK MAC MANUS—GERT SØRENSEN—MIKKEL BOLT—HANS AAGE

TEMA: ØKONOMI

Læs også:

PAKISTAN—USA'S NYE
AFGHANISTAN-STRATEGI
SKABER URO
I VOLDENS MAGT
HVOR ER ITALIEN PÅ VEJ HEN?
FBI'S MORD PÅ FRED HAMPTON
BESKATNING AF FINANSIELLE TRANSAKTIONER
POLANSKIS AKTUALITET
HVOR LAGDE VI DEN MARXISME?
KLASSEKAMP
PRINS JOACHIM OG DEN HJEMLØSE
REKREATION, DER FORSÆTTER...

læs i næste nummer...

Det Ny Clarté #15

Medietema

—vagthund eller skødehund

UDGIVES AF:
Foreningen Det Ny Clarté

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:
Christian Borum
redaktoer@clarte.dk

ØVRIGE REDAKTION:
Flemming Larsen, Kjeld
Ammundsen, Inge-Merete
Hougaard, Sunniva Sandbukt,
Jeppe Klok Due, Troels Riis
Larsen.

WEBREDAKTION:
Marc Woodall (redaktør)
webeditor@clarte.dk

ØVRIGE REDAKTION:
Karen Helveg Petersen
Troels Ketel Nørballe

HENVENDELSE:
kontakt@clarte.dk

ADRESSE: Det Ny Clarté,
C/O Mediesyndikatet Monsun,
Nørrebrogade 5c, 1.tv.,
2200 København N.

FORSIDEILLUSTRATION:
Andreas Blinkenberg

LAYOUT:
Andreas Blinkenberg

WEBSITE: www.clarte.dk

WEBMASTER: Tobias Clausen

SKRIBENTER:
Sammi Ala'a, Jon Rostgaard
Boiesen, Gerd Callesen, Staffan
Dahllöf, Søren Engelsen, Michael
Hunnicke, Jørgen Knudsen,
Carsten Kofoed, Holger Ross
Lauritsen, Patrick Mac Manus,
Andreas Mulvad, Mikael Nyberg,
Ron Ridenour, Klaus Riis, Morten
Riis, Sara Maria Sörensson,
Mattias Tesfaye, Christian Braad
Thomsen, Mikkel Thorup og Marc
Grønlund

GÆSTESKRIBENTER:
Eva Arnvig, Hans Aage, Peter
Bonfils, Johan Heinsen, Mikkel
Bolt, Andrew Gavin Marshall,
Martin Mose Bentzen.

REDAKTIONEN AFSLUTTET:
25. juni 2010

TRYK: Damgaard -Jensen A/s

OPLAG: 500

ISSN: 1902-0333

ABONNEMENT:
Mail: abonnement@clarte.dk

Privat: 1 år (4 numre) 195 kr.
Opgiv: navn, adresse, tlf. og
email.

Institutioner:
1 år (4 numre) 320 kr.
Opgiv: Navn, adresse, tlf., email
og faktureringsadresse.

GIRO: 10189178.

NETBANK: 1551-10189179

CVR/SE: 3009 2805

ANNONCER: annonce@clarte.dk

Aktuelt & baggrund

- s. 06 Pakistan: USA's nye Afghanistan-strategi skaber uro i Pakistan
—af Eva Arnvig
- s. 12 Interview: FBI's mord på Fred Hampton: 40 år efter
—af Monthly Review
- s. 21 Interview: I voldens magt—ind under panseret på politiet i Cape Town—af Inge-Merete Hougaard

Opinion

- s. 26 Synspunkt: En historie, der fortsætter—af Patrick Mac Manus
- s. 28 Leder: Klassekamp—af Kjeld Ammundsen
- s. 29 Lige på og hårdt: Beskatning af finansielle transaktioner
Ordener hænger man på...?
Prins Joachim og den hjemløse
Glasmosaik set i Peterskirken
En påmindelse om risikoen ved livet
- s. 34 Den Røde Plads: Hvor er Italien på vej hen?
—af Gert Sørensen

Tema: Økonomi

- s. 38 Analyse: Finanskrisen—kapitalismens endeligt?
—af Hans Aage
- s. 45 Analyse: Venstrefløjens politiske økonomi i krisens anden fase—af Karen Helveg Petersen
- s. 51 Analyse: Vesten og den økonomiske krise
—af Andrew Gavin Marshall

Bøger—Film—Kultur

- s. 57 Klumme: Polanskis aktualitet—af Christian Braad Thomsen
- s. 60 Bøger: 'FÆLLESSKABSFØLELSER: KUNST, POLITIK, FILOSOFI'
'FIRST AS TRAGEDY, THEN AS FARCE'
'FROM MARXISM TO POST-MARXISM?'
'FRP PÅ 1-2-3'
'KNOLDESPARKEREN, FLOTTENHEIMEREN OG GLATNAKKEN'
'TERROR OG FILM'

uro i
Pakistan

USA's nye Afghanistan-strategi skaber uro i Pakistan

Af Eva Arnvig

PAKISTAN ER ET af verdens smukkeste lande med de vilde Hindukush-bjerge i nord og det Indiske Ocean mod syd. Med ruiner af universiteter bygget på Alexander den Stores tid og paladser, der ejer Taj Mahals ynde. Og ikke mindst med provinsen Swat, der på sine steder kunne have været model til Shangri La og har 8 ud af verdens 12 højeste bjergtinder. Men noget nemt liv har det 60 år gamle land ikke haft; magtkampe, korruption, terror og fattigdom præger hverdagen.

KRIGEN MOD TERROR har placeret Pakistan centralt i Vestens verdensbillede, og man spørger sig selv om, Pakistan er mere allieret med Vesten end med de radikale muslimske bevægelser. Synspunkterne skifter, men for tiden opfattes landet indiskutabelt som USA's og NATO's allierede.

Men hvis Vesten har været i tvivl om Pakistans position i det geopolitiske spil, så er landets egne borgere det ikke mindre. Og det af mange grunde; kulturelt, religiøst og økonomisk trækkes der i mange retninger. Da Pakistan består af mange etniske grupper, er tingene meget komplicerede. En enkel udmelding er vanskelig—også når det gælder Taliban.

Vestens nye krav

Pakistans befolkning er et særegent folk. Meget venlige og hjælpsomme over for alle udlændinge, der behandler dem med respekt og venlighed. Pakistans interesser er grundlæggende anderledes end Vestens. Befolkningssammensætningen minder på mange områder om Afghanistans, og mange befolkningsgrupper deler i mange henseender grundholdninger og livsvilkår. Befolkningsgrupperne stammer fra en tusindårig gammel kultur, som ikke bare kan slippes.

Hvad er det så, USA i sin nye Afghanistan-strategi kræver af Pakistan? Her kræves blandt andet, at Pakistans militær skal bekæmpe de afghanske oprørsgrupper, som USA fastholder, har fået ly i Pakistans grænseområder, samt bekæmpe det talibanske Haqqani-netværk, der holder til i Nordwaziristan og er en af syv grupper, der angiveligt er delvist kontrolleret af den pakistanske regering.

“ og man spørger sig selv, om Pakistan er mere allieret med Vesten end med de radikale muslimske bevægelser

Derudover ønsker USA at få lov til at bombe fra førerløse fly i Baluchistan-provinsen, hvor man mener, at den afghanske talibanske leder Mullah Omar holder eller har holdt til. Rygter siger, at han faktisk bor i Karachi nu, da han, på grund af de amerikanske krav, finder det mere sikkert her.

USA vil også udvide sine drone-angreb til at omfatte store stam-
meområder, som også omfatter

OPRUSTNING. *Presset ind mellem de tre stormagter Kina, Rusland og Indien og på kanten til Mellemøsten indtager Pakistan en central position på verdenskortet. En position, der gør landet til en væsentlig brik i det geopolitiske spil—hvilket landets befolkning måske ikke altid er lige begejstret for. Eva Arnvig rapporterer fra landet, der besidder en ikke uvæsentlig rolle i det strategiske spil.*

blandt andet byen Quetta i syd. Det er den almene pakistaner (forståeligt nok) ikke indstillet på, og landets regering er ikke mindre usikker—men har de reelt et valg?

Exitstrategi

Hvor belastende dette er for Pakistan, fremgår klart af den pakistanske ambassadørs udtalelser i Kabul, da Danmarks Radio og jeg kort før jul talte med ham.

„Vesten diskuterer exit-strategier,” sagde han. „Det gør vi ikke. Vi har ingen exit-strategi; vi tager ingen steder. Vi bor her!”

Det er vigtigt at huske, at Pakistan, alene ved at afpatruljere grænsen op imod Afgha-

nistan, har mistet flere soldater end både USA og koalitionen tilsammen.

“

Pakistan er en atommagt med hestevogne og Ferrari'er side om side på motorvejene

Demokrati og militær

Pakistan er et modsætningernes land: meget smukt, meget frugtbart og meget fattigt. En stor del af landet er dækket af ørken—ufremkommelige områder—og store områder er mere eller mindre konstant

NY STRATEGI

USA's strategi indebærer, for Pakistan, at landet skal forøge sine styrker i de såkaldte stammeområder, sætte flere soldater ind mod Taliban, stoppe husly og anden støtte især til Haqqani-netværket, Al Qaida og Talibanledere, som har skjult sig i Nord- og Sydwestiristan.

truet af jordskælv, tørke eller oversvømmelser. Her er ufatteligt rige feudalherrer og over 80 millioner indbyggere, der knapt kan brødeføde sig selv. Pakistan er en atommagt med hestevogne og Ferrari'er side om side på motorvejene.

Et af Pakistans store problemer er den lange række af militære kup, der har brudt det demokrati, der blev grundlagt af Jinnah, pakistanernes landsfader. I de seneste mange år har landet også haft problemer med terror. Afghanistan, Indien og mange steder i den vestlige verden har mærket det. Det pakistanske sikkerhedspoliti ISI har fra starten af ydet støtte til Taliban i Afghanistan.

Dette kræver USA ændret, hvis Pakistan skal have den hjælp og den indflydelse fra det internationale samfund, som landet stræber efter. USA's nye strategi vil ud over at skaffe amerikansk, international militær og civil hjælp til Pakistan også stille krav til landet om at rydde op i egen baghave.

Her tænkes ikke mindst på det pakistanske Taliban, der har hærget i det nordlige Swat i flere år. Det pakistanske Taliban har meget begrænset støtte selv blandt de meget traditionsbundne muslimer i Pakistan, uagtet at der er områder, der på demokratisk vis har valgt ledere, der står for en række af de synspunkter, som det afghanske Taliban repræsenterer. Eksempelvis er det alminde-

ligt at bære burka i den nordvestlige provins og i flere grænseområder.

Andre amerikanske krav går på, at Pakistan skal få styr på den voldsomme korruption, der strækker sig fra de små lokale embedsmænd og langt op i de administrative og politiske systemer.

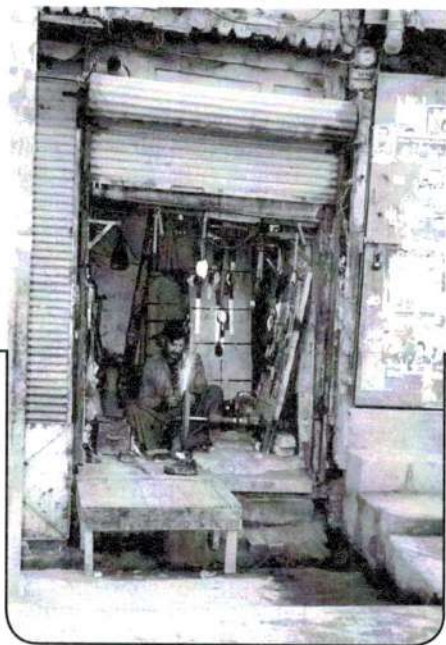
Pakistans regioner

Pakistan er delt i fire store regioner: NWFP, Punjab, Baluchistan og Sindh. Hver af disse fire regioner har sine egne interesser, stammer og sprog.

NWFP, det pashtunske område, ligger i det nordvestlige Pakistan og grænser op til Afghanistan med bjerggiganten Hindukush i nord. Ved det demokratiske regionalvalg for otte år siden valgte man her en regering, der på mange måder var en direkte afledning af det afghanske Taliban.

“ 33 procent af ofrene for førerløse droner er civile

Punjab, grænsende op til Indien, er landets militære og økonomiske magtcentrum, hvor en stor del af de styrtende rige og magtfulde feudalherrer hører til. Som enevældskonger styrer mange af disse feudalherrer deres område med hård hånd. Adskillige råder over egne bevæbnede militser og fængsler, hvor deres undersåtter let kan havne. Punjab er en koncentration af penge, magt og indflydelse, der når langt ind i regeringens og militærets rækker.

I vest, syd for Afghanistan og ud til havet, ligger Baluchistan. En provins, der dækker 42 procent af Pakistans areal, men kun bebos af 5 procent af befolkningen. Provinsen har i årevis forsøgt at løsrive sig og blive selvstændig, men disse forsøg bekæmpes med hård hånd af det centrale styre i Islamabad. Forrige år blev lederen af selvstændighedsbevægelsen myrdet.

Mellem Baluchistan og Indien ligger provinsen Sindh, som fortrinsvis er et landbrugsområde, men som også indeholder megabyen Karachi med 14 millioner indbyggere. Byen i sig selv er et studie i slum; industri og vældige rigmandsvillaer, fattige områder uden skoler og kvarterer med store universiteter. Den uddannede pakistanske elite er på flere gange Danmarks befolkning.

Nye soldater, nye kampe

Det altoverskyggende problem for Pakistan er USA's krav i forbindelse med "KRIGEN MOD TERROR". Obamas nye strategi, der blev fremhævet af hans besøg i Afghanistan lige før påske, betyder 30.000 flere amerikanske soldater, flere penge, flere kampe. Til gengæld for ikke at invadere Pakistans

“ lavt uddannede befolkningsgrupper har stadig beretninger om det engelske overherredømme i erindringen—det gør ingen udenlandsk dominans i landet kærkomment

stammeområder kræver USA hurtig og effektiv handling af pakistanerne. Obama har yderligere lovet penge til civil indsats (1,5 milliarder dollars i fem år) samt betydelig militær støtte.

Til gengæld har førerløse droner fået lov til at angribe inden for den pakistanske grænse i de selvstyrende stammeområder, der grænser op til Afghanistan—men ikke ind i selve Pakistan. Dette er et meget ømtåleligt emne, eftersom 33 procent af ofrene for førerløse droner er civile. Pakistanerne er ligesom afghanerne meget oprørte over de civile ofre. Uagtet dette ligger det klart, at hvis ikke USA får total opbakning til sin nye strategi, forbeholder man sig retten til at gå ind over grænsen med soldater.

Det sidste er meget problematisk—så meget at den pakistanske ambassadør i Kabul udtalte til DR samt undertegnede, at hvis en amerikansk hær går ind over grænsen, vil den ikke møde 10.000 svagt udrustede militssoldater, men 550.000 professionelt uddannede pakistanske soldater. En diplomatisk melding, der ikke er til at tage fejl af.

Men USA's krav rammer Pakistans vakkende økonomi hårdt. Pakistan har bundet op imod 150.000 soldater i "KRIGEN MOD TERROR" i den vestlige del af landet ved Afghanistans grænse. Det betyder, at Pakistan har mindre mandskab til at klare problemerne i Kashmir-provinsen. Det blev derfor vel modtaget, da religiøse frivillige meldte sig som kampsoldater i Kashmir. Det betød, at man til en vis grad kunne erstatte militær-

“ Kort sagt føler man, at den vestlige interesse og det veslige pres på Pakistan alene skyldes landets geopolitiske placering

DRONER OG PENG

USA kræver tilladelse til at fortsætte deres drone-bombardementer i stammeområderne og eventuelt også i selve Pakistan i Baluchistan ved byen Quetta. Til gengæld skal Pakistan ud over militærhjælp have 1,5 milliarder dollars (knap 40 milliarder kroner) over en 5-årig periode til civile formål samt etablering af fordelagtige handelsaftaler.

rets egne regulære uniformerede soldater med disse kampsoldater. Yderligere havde det den fordel, at der var få omkostninger forbundet dermed, da eksempelvis Saudi Arabien ofte har ydet store tilskud til Jihad-kæmpere.

Er det vores terrorkrig?

Pakistan har en stor højtuddannet elite—mange gange større end Danmarks befolkning—der delvist kan se fornuften i krigen. Men landet har også meget store befolkningsgrupper, hvoraf knapt halvdelen kan læse. Disse lavt uddannede befolkningsgrupper har stadig beretninger om det engelske overherredømme i erindringen—det gør ingen udenlandsk dominans i landet kærkommen. De husker flugten fra Indien, massakrerne, ydmygelserne.

Et nyt problem er, at Indien er ved at fedte sig godt ind hos den afghanske præsident Karzai og amerikanerne. Det vækker uro i Islamabad. I pakistansk optik kan det ende med, at Pakistan bliver omringet af Indien både i øst og vest og med Rusland i de nordlige regioner. Det ligner en spændetrøje. Det kan man ikke leve med, og det er en væsentlig grund til, at man ikke sætter så store styrker ind til at bekæmpe Taliban og Al Qaeda. Man må spare på kræfterne.

Økonomisk er der smalhans. Pakistan er nummer 141 på listen over de 182 rigeste lande i verden. Og økonomien er konstant nedadgående. Højtstående pakistanske embedsmænd peger på, at krigen foreløbig har kostet landet mellem 35 og 40 milliarder

dollars, som ikke bliver dækket af hverken koalitionen eller USA.

Det omfatter alt fra totalt ødelagte veje fra Karachi til Khyber-passet, hvor stort set alle forsyninger til de internationale styrker i Afghanistan går og til andre logistiske serviceydelser. I et land, hvor gennemsnitsindtægten er 2.370 dollars årligt (sammenlignet med USA's 41.500 dollars), spørger mange pakistanere: Hvorfor skal vi føre Vestens krig?

Kunne lægge ruterne om

Læg dertil, at Pakistan med sædvanlig muslimsk gæstfrihed har taget forbavsende vel imod de næsten fire millioner flygtninge fra Afghanistan, der slog sig ned omkring Peshawar og Quetta. I dag slås man endvidere med internt fordrevne fra kampene med de pakistanske talibanere i Swat—og følgerne af det voldsomme jordskælv i Kashmir-provinsen for nogle år siden. Store dele af den lovede hjælp fra udlandet er ikke kommet.

En måde at blødgøre pakistanerne på, siger Hilary Synnot fra det britiske International Institute for Strategic Studies, ville være at omlægge ruten mellem Karachi og Khyber-passet. I stedet kunne den eksempelvis gå ind over Quetta i Baluchistan. Ved Synnots forslag er der blot den hage, at det er et område, der på begge sider af den afghanske grænse er domineret af Taliban samt lokale stammer, der har århundredelange traditioner for at slå. En tredje løsning er vejen via

Iran og Herat, men her har USA's sanktioner mod Iran skabt et problem.

Problemerne er i hårdknude—og de positive ord om, at alt nu går bedre, lyder skingert. Det virker ikke muligt at kræve hurtige løsninger af Pakistan. Det er et stort land med mange uløste problemer. De ordnes ikke i en ruf.

Pakistans tildelte opgave er, ifølge exit-strategien, at bekæmpe talibanere og Al Qaeda i stammeområderne op mod den afghanske grænse, at smide terrorister på porten, få has på de militærfolk, der støtter dem, og servicere NATO's tropper. Herudover skal Pakistan gøres politisk stabilt.

Hvad har man tænkt sig?

Men hvad har det internationale samfund forestillet sig? Den pashtunske befolkning, der udgør en stor del af befolkningen såvel i Afghanistan som i Pakistan, har siden Alexander den Stores tid aldrig accepteret fremmed overherredømme—og der er ikke meget, der tyder på, at de vil ændre mening nu. Der er både historisk og kulturelt stor sympati for selvstændighedsbevægelser.

Dette gælder også for andre dele af den pakistanske befolkning, der ser med stor skepsis på udenlandsk pression.

Kort sagt føler man, at den vestlige interesse og pres på Pakistan alene skyldes landets geopolitiske placering. Ingen kerer sig om, at staten har en økonomi, der på grund af eksportvanskeligheder og finanskriser går helt ad Pommern til. Om den enkelte borger lever eller dør bryder ingen sig om. Det er, ikke den bedste måde at motivere folk på. Om Obamas lovede penge til civile formål og de pæne ord om "partnerskab" vil gøre motivationen større, vil de næste tiår vise.

Eva Arnvig er uddannet journalist og psykolog og er tidligere informationschef for UNDP i de nordiske lande. Hun har rejst meget i Afghanistan og Pakistan. Efter hun gik på pension, har hun kastet sig over dokumentarfilm og har blandt andet produceret filmen *AFGHANISTAN FROM THE OTHER SIDE*. Eva Arnvig blev indstillet til Cavlingprisen i 2009 på baggrund af dokumentarfilmen *KRIG I BØRNEHØJDE*.

FBI's mord på Fred Hampton:

40 år efter—Interview med Jeffrey Haas

af **Monthly Review**

JEFFREY HAAS grundlagde i 1969 People's Law Office i Chicago. Byen var et af centrene for de mange folkelige kampe der udspillede sig i perioden: studenterbevægelse, anti-krigsbevægelse, borgerrettigheds- og minoritetsbevægelser, kvindekamp, mv. Og Jeffrey Haas og hans folkeforsvarsadvokater fik hurtigt hænderne fulde. Statens svar var nemlig et omfattende angreb på de nye bevægelser. Særligt Black Panther Party, det militante Sorte Panterparti, stod for skud. I Chicago blev partiet anført af den unge, karismatiske leder Fred Hampton som blev dræbt af politiet d. 4. december 1969. Sidste år udgav Jeffrey Haas en bog om Hampton og mordet på ham. Bogen er baseret på mange års undersøgelser og retsprocesser som Haas' advokatgruppe har stået bag, og den giver et indblik i hvorledes en repressiv stat imødegår en spirende, militant folkelig bevægelse.

Monthly Review interviewede Jeffrey Haas i forbindelse med udgivelsen.

MONTHLY REVIEW (MR): Hvordan tror du Fred Hamptons liv ville have formet sig hvis han ved et tilfælde havde overlevet attentatet mod ham, for eksempel hvis han havde sovet i et andet værelse d. 4. december?

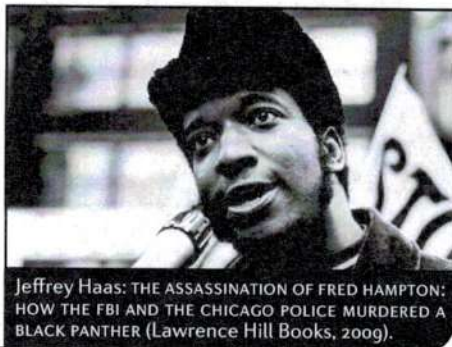
JEFFREY HAAS (JH): For det første var angrebet ikke FBI's første forsøg på at få Fred Hampton dræbt. Et år tidligere sendte chefen for FBI i Chicago et anonymt brev til Jeff Fort, lederen af banden Blackstone Rangers [Chicago-baseret borgerrettigheds-

gruppe der udviklede sig til en kriminel bande, red.], med en falsk anklage om at Hampton havde langet ud efter ham, og opfordrede på det kraftigste Fort til at gøre gengæld. Hvis Hampton ikke havde været hjemme, er det derfor sandsynligt at FBI ville have forsøgt at få ham myrdet på anden vis.

Men hvis vi antager at han overlevede, er det svært at sige hvad han ville have gjort. Det er endnu sværere at sige i hans tilfælde end for Dr. Martin Luther King og Malcolm X, fordi han var meget yngre. Fred Hampton var et værk der var under udførelse. I min bog følger jeg hans udvikling, fra han var chef for den lokale afdeling af borgerrettighedsorganisationen NATIONAL ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF COLORED PEOPLE, til han marcherede med Martin Luther King, frem til hans engagement i STUDENT NONVIOLENT COORDINATING COMMITTEE og Black Power indtil han i en alder af 20 år blev den karismatiske formand for BLACK PANTHER PARTY, Det Sorte Panterparti, i Chicago. Alt sammen i løbet af mindre end tre år.

Hans talegaver kunne have ført ham i mange retninger. Han var interesseret i jura, og William Kunstler [radikal amerikansk forsvarsadvokat, red.] var et af hans idoler. Han var en mester i at organisere unge mennesker og kunne have startet og ledet en organisation i Chicago der styrede teenagere væk fra narkotika og bander. Han kunne være blevet national fortaler for de sorte og have stået for kampagner mod

PANTER. Var den unge revolutionære leder Fred Hampton ikke blevet myrdet i Chicago i 1969, var det måske ikke Obama, men Hampton som byen rimede på i dag. Jeffrey Haas, der har ydet juridisk bistand til byens aktivister i årtier, udgav for nylig en bog om mordet på Hampton. Ifølge Haas går der en lige linje fra mordet til terrorlovgivning og massefængsling af sorte amerikanere i dag.

Jeffrey Haas: THE ASSASSINATION OF FRED HAMPTON: HOW THE FBI AND THE CHICAGO POLICE MURDERED A BLACK PANTHER (Lawrence Hill Books, 2009).

politibrutalitets og for at forbedre boliger, uddannelse, sundhed. Mens the Black Panthers i Chicago var tættere forbundet med Vestkystens Black Panthers end med Cleaver-gruppen (Eldridge Cleaver, Informationsminister i Black Panther Party), var der tilstrækkeligt med selvstyre i Chicago til at Fred ikke behøvede at bruge ret mange kræfter på at gøre sig fri af de to fraktioner. Efter hans død var der mange der forlod Black Panthers i Chicago, og et år senere udgjorde de ikke længere nogen politisk magtfaktor i Chicago.

Det er svært at sige hvor længe Fred ville have fortsat med at være Black Panther i betragtning af at den nationale organisation mistede mere og mere indflydelse, men hans kometkarriere og hans usædvanlige talefærdigheder og lederevner ville sandsynligvis have ført til at han kunne være blevet en uafhængig lokal, og måske national, skikkelse.

MR: Den sorte befolkningsgruppe i Chicago har skabt politiske ledere inden for systemet som kvalitativt er mere succesrige og—inden for det muliges grænser—mere effektive end nogen anden sort befolkningsgruppe i USA. Hvordan vil du forklare det?

JH: Chicago har en stor sort befolkningsgruppe der har opereret både inden for og uden for magtstrukturen i den demokratiske partimaskine. Faktisk var det reaktionen på Hamptons død der skabte den uafhængige koalition af sorte og frisisindede hvide som resulterede i at Harold Washington

on blev valgt som Chicagos første sorte borgmester. Nogle mener at Barack Obama er en direkte arvtager til dette og har haft mange fordele af det. Det er helt sikkert at hans kampagne aldrig ville have opnået samme tiltrækningskraft i Chicago hvis ikke den sorte befolkningsgruppe havde vundet betydelig magt og indflydelse inden for Det Demokratiske Parti.

MR: Sekterikere kritiserer ofte Black Panthers for at være 'militaristiske' og Weather Underground [amerikansk undergrundsorganisation der førte væbnet kamp, red.] for at vove sig for langt ud. I hvilket omfang er du enig? Hvis du kan sige det med din erfaring, hvordan mener du så den yngre generation af politisk bevidste, dem der er født efter 1960'erne og 1970'erne, ser Black Panthers og Weather Underground?

JH: Jo mere jeg studerede tresserne, jo mere kom jeg til at indse at Black Panthers og Weather Underground begge var den naturlige—og måske nødvendige—udvikling af bevægelserne i den tidsalder. Black Panthers stræbte efter at udbede den manglende effektivitet ved Martin Luther Kings religiøse og ikke-voldelige bevægelse for at ændre forholdene for de sorte og for at kanalisere den ungdommelige vrede i de mange optøjer i byområderne til en progressiv og sammenhængende styrke der kunne skabe politisk og revolutionær forandring. På lignende måde udviklede Weather Underground sig efter år med stadig stigende militante protester som alligevel ikke kunne stoppe Vietnam-krigen eller angrebene

Hamptons kometkarriere og hans usædvanlige talefærdigheder og lederevner ville sandsynligvis have ført til at han kunne være blevet en uafhængig lokal, og måske national, skikkelse.

mod den sorte bevægelse. At sige at disse gruppers opståen var uundgåelig, betyder ikke at deres strategier og taktikker ikke bør genvurderes i dag. Men at kritisere hvad de gjorde, på grundlag af de modsætninger der findes i dag, i stedet for på hvad de vidste og stod overfor i tresserne, er overfladisk og forhindrer en forståelse af deres afgørende roller i bevægelsens historie.

MR: Siden Giulianis borgmesterperiode i New York City [1993-2001, red.] har Kommunalrådet næsten rutinemæssigt betalt store erstatningssummer i borgerretssager mod politiets brutale adfærd, og alligevel fortsætter denne adfærd i uformindsket grad. Det er næsten som om politiet accepterer udgifter til domsafgørelser i civilsager eller retslige erstatninger for lovløs undertrykkelse på samme måde som de ville acceptere udgifterne til tåregas eller politistave. Hvilke muligheder er der så tilbage for at benytte sig af civile retstvister for at ændre politiets adfærd? Mener du at retsprocessen efter drabet på Fred Hampton har bidraget

i væsentlig grad til en ændring i adfærden hos Chicagos politistyrke eller FBI?

JH: En af de mest frustrerende ting for mig som borgerretssagfører i Chicago var at når jeg havde sagsøgt en politibetjent og fået vedkommende dømt eller opnået en erstatning (som byen betalte), så kunne jeg se hvordan den samme politibetjent fortsatte med at begå de samme brutale handlinger. Det skete ofte at jeg fik en ny klient med den samme klage mod den samme politibetjent. Vi kaldte disse betjente for 'gengangere', og selv om de sandsynligvis udgjorde mindre end 10 procent af politistyrken, begik de en langt større procentdel af de handlinger hvor der blev brugt overdreven magt og brutalitet. De fleste politimænd gentog dog ikke forseelsen, men 'gengangernes' partnere dækkede altid over dem, og ikke en eneste gang vidnede en politibetjent mod en anden politibetjent der havde begået vold. Denne uskrevne "tavshedslov" giver volden mulighed for at fortsætte.

BLACK PANTHER PARTY

Var en sort, revolutionær organisation i USA. Blev dannet af Bobby Seale og Huey P. Newton i Oakland, Californien, 1966, oprindeligt som en selvforsvarsorganisation der væbnet skulle be-

skytte sorte mod politiovergreb og kæmpe for borgerrettigheder. På få år blev aktiviteterne udvidet til hele landet. Partiet tog afstand fra sort nationalisme og bevægede sig i socialistisk retning med inspiration fra bl.a.

maoismen. I 1968 bedømte J. Edgar Hoover at Black Panthers udgjorde "den største trussel mod landet" og under indtryk af hård pression fra statens side blev partiet splittet i fraktioner i løbet af 1970'erne.

Så nej, det lykkedes os aldrig at bryde igennem tavshedsloven. Jeg tror dog at afsløringen af de politibetjente der gentog forseelserne om og om igen, sammen med den skade disse gengangere forvoldte mod politiets renommé, for slet ikke at tale om hvor dyre de var for kommunen, engang imellem førte til at de blev overført til mindre følsomme områder. Det skete også engang imellem, men ikke ofte, at de blev kaldt til orden for deres forseelser. Og i et enkelt tilfælde blev en politibetjent der havde fået over 80 klager om vold, fyret. Jeg lagde også mærke til at fra for ca. 30 år siden, hvor der blev flere sorte borgmestre, og der var en offentlig harme og protester mod politidrab og de domme der blev afsagt i civilretssager blev politifolk der skød og dræbte civile forflyttet til skrivebordsarbejde eller andre opgaver hvor de ikke skulle agere sammen med befolkningen. Det var simpelthen ikke nogen god forretning, hverken økonomisk eller politisk, at have politibetjente der har begået drab, til at gentage deres dødbringende handlinger. Men de blev næsten aldrig kaldt til orden for deres handlinger, og de blev aldrig retsfulgt for deres drab. Jeg mener at de civile retsprocesser giver en vis kompensation til ofrene for politiets vold idet de udstiller og somme tider ændrer de mest skandaløse af politiets handlemåder, og også at de placerer et vist ansvar for politiets magtmisbrug.

Jeg tror at Hampton-sagen og den harme som den vakte blandt de sorte befolkningsgrupper i Chicago pga. de ting som vi afslørede, forhindrede Edward Hanrahan,

en stærk fortaler for lov og orden, i at blive genvalgt som offentlig anklager. Den afslørede også svagheden ved politiets interne undersøgelsesafdeling og førte til forandringer der gjorde afdelingen lidt mere uafhængig af det politi som den skulle undersøge.

COINTELPRO (se boks s. 17) sluttede som et formelt program før vi blev forbundet med FBI-agenterne da vi blev sagsøgt, og J. Edgar Hoover [leder af FBI fra 1924 til 1972, red.] døde før vi hørte om FBI's rolle. Det er svært at vurdere retsprocessens effekt. Vi afslørede i stort omfang hvordan FBI havde den sorte bevægelse som mål, hvordan de fik det lokale politi til at udføre deres beskidte arbejde, og hvordan forbundsju-ryen blev brugt som et redskab til at dække over sammensværgelsen bag mordet. Den offentlige anklager Hanrahan blev aldrig genvalgt til noget, og koalitionen af sorte og liberale der offentligt fordømte mordet på Hampton, som jo fandt sted mens han lå og sov, brød med den demokratiske partima-skines kontrol, og til sidst lykkedes det at få Harold Washington valgt som den første sorte borgmester i Chicago. Hans valgprogram handlede om at begrænse politiets brutalitet, og det lykkedes til en vis grad.

Med hensyn til FBI blev chefen for Chicago-kontoret som førte tilsyn med COINTELPRO-operationerne, og som personligt godkendte det truende brev til Jeff Fort, senere udnævnt til formand for Chicagos Politibestyrelse. Men når det er sagt, tror jeg at vidnesbyrdet om at FBI havde igangsat og indgået en hemmelig aftale om mordet, var

en meget pinlig sag for FBI. Den syvende retskreds kom til den konklusion at når FBI og deres advokater fra Justitsministeriet havde tilbageholdt bevismateriale i den lange retssag, kunne det betragtes som et bevis på skyld i en senere retssag. Det faktum at FBI gik med til at afgøre sagen i mindelighed i stedet for at risikere endnu en retssag, er også et tegn på at de følte at den vedvarende afsløring ville skade dem. Selvfølgelig var der aldrig nogen fra FBI der blev anklaget for kriminelle aktiviteter i forbindelse med angrebet og mordet, og Hanrahan og angriberne blev aldrig dømt for det de gjorde. Vi skal huske på at folket ikke kontrollere det strafferetlige system, så civile retssager er ofte det eneste retslige alternativ der er til rådighed, og som giver mulighed for afsløringer og en vis ansvarsplacering for regeringens retsbrud.

Konklusionen var at vi viste Chicago og resten af verden at den offentlige anklager i Cook County, Chicagos Politi og FBI deltog i mordet på Fred Hampton og dækkede over deres handlinger. Som Iberia, Freds mor, sagde, vidste vi også at „de slap af sted med at begå mord.“

MR: Hvordan vil du vurdere COINTELPRO's relative "succes" med at gennemføre hvad de havde planlagt; at det lykkedes dem at myrde Fred Hampton?

” Chicago har en stor sort befolkningsgruppe der har opereret både inden for og uden for magtstrukturen i den demokratiske partimaskine.

JH: Under det hemmelige COINTELPRO var J. Edgar Hoovers udtrykkelige ordre til alle FBI-kontorer at forhindre en „sort Messias“ i at opstå som kunne „forene og opildne de Sorte Nationalisters Hadegrupper“. Hoover betragtede de fleste ledere i den sorte bevægelse—herunder Martin Luther King og Elijah Muhammad—som trusler. Alle de primært sorte grupper betragtede han som „sorte nationalistiske hadegrupper.“ Som følge heraf var SNCC, Martin Luther Kings Southern Christian Leadership Conference [borgerrettighedsorganisation grundlagt i 1957, red.] og Black Muslims alle et mål. Men Hoover erklærede at Black Panthers var „den største trussel mod den nationale sikkerhed.“ Han beordrede alle FBI-kontorer med lokale Black Panthers-afdelinger til at åbne en COINTEL-

PRO-afdeling med det mandat at „forstyrre, ødelægge og neutralisere“ Black Panthers og „hvad det står for.“ I et andet memo bemyndigede Hoover de lokale FBI-kontorer til at „lamme“ the Black Panther Party, herunder programmet „Breakfast for Children“ der sørgede for gratis morgenmad til børn i byens ghettoer.

Fred Hampton, den unge militante og karismatiske leder af Chicagos Black Panthers, passede til Hoovers beskrivelse af Messias. Han kunne tale med mødre på bistandshjælp, gadebandemedlemmer og jurastuderende, og han var den fødte leder der både udførte

“ Jo mere jeg studerede tresserne,
jo mere kom jeg til at indse at
Black Panthers og Weather
Underground begge var den naturlige—
og måske nødvendige—udvikling
af bevægelserne i den tidsalder.

arbejdet, planlagde strategien og udstedte ordrer. Han fik uensartede grupper til at samles og dannede en koalition med Young Lords fra Puerto Rico [organisation af puertoricanske immigranter der kæmpede for selvstændighed, red.] og Young Patriots (anti-racistisk organisation bestående af hvide der stammede fra Appalachia-regionen i USA). Med Fred som formand steg medlemstallet hos Black Panthers i Chicago så stærkt at de på et tidspunkt var nødt til at lukke for tilgangen af nye medlemmer.

Efterhånden som Freds ry, og indflydelse voksede, øgedes FBI's overvågning af ham tilsvarende. Allerede i 1967 sendte Hoover memoer til præsidenten, CIA's og udenrigsministeriets ledere og forsvarsministeriet for at advare dem mod Fred Hampton. Da Fred gik foran i en march til Maywood City Council og krævede et svømmebassin og et rekreativcenter i kommunen, havde Hoover travlt med at sende memoer til alle afdelinger i regeringen og advare dem mod Fred Hampton. Hampton blev placeret på en national 'agitatorliste'. Da de anså ham

for at være en trussel, begyndte FBI og Hoover at planlægge hvordan han kunne ryddes af vejen.

Et år senere foranledigede FBI at den lokale politistyrke under ledelse af den offentlige anklager Hanrahan gennemførte et angreb på Freds lejlighed, og forsynede dem med en plantegning over bygningen der viste hvor Hampton sov. Det var her politiets kugler blev affyret, og her Hampton blev dræbt. Officielt tog FBI ikke stilling til angrebet, men internt betragtede de det som en succes og gav en bonus til den der havde fremskaffet oplysningerne om plantegningen.

Så ja, hvis det var COINTELPRO's mål at udrydde en potentiel Sort Messias og lamme Black Panther Party, opnåede de deres mål med mordet på Hampton. FBI's andre mål, dvs. at skjule deres rolle i mordet på Fred og at bevare hemmeligholdelsen af COINTELPRO, lykkedes i 4 år. Det var først da meddeleren blev tvunget til at dukke op til overfladen i en anden sag, at vi fik beviset på en direkte, føderal forbindelse. Så ja, jeg må

COINTELPRO COUNTER INTELLIGENCE PROGRAM

var en serie af hemmelige, og ofte illegale, aktiviteter som det amerikanske FBI stod bag i årene 1956-1971. Programmet, der havde til hensigt at beskytte "den nationale sikkerhed", skulle afsløre, forstyrre, miskreditere, splitte og neutralisere en række folkelige bevægelser der opstod i USA i perioden. Herunder dele af borgerrettigheds-, anti-

krigs-, kvinde- og studenterbevægelsen, den sorte bevægelse og andre minoritetsbevægelser, samt socialistiske og kommunistiske organisationer og grupper. Programmet involverede infiltration, psykologisk krigsførelse, misbrug af det juridiske system og vold, inklusiv indbrud, vandalisme, overfald og mord.

sige at det lykkedes COIN-TELPRO at nå sine primære mål om at neutralisere the Panthers, men FBI's rolle blev til sidst afsløret. Der var et tilbageslag som blev repræsenteret af undersøgelsesudvalget der bemyndigede Kongressen til at holde opsyn med hemmelige efterretningsaktiviteter. Jeg kan tilføje at Donald Rumsfeld, Præsident Fords stabschef, og Rumsfelds rådgiver, Dick Cheney, var de største modstandere mod begrænsning af aktiviteten. De overbeviste præsident Ford om at nedlægge veto mod det lovforslag der godkendte en udvidelse af lovgivningen om informationsfriheden til også at omfatte efterretningsdokumenter. Kongressen underkendte vetoet.

MR: Set fra dit synspunkt, hvordan vil du så beskrive hvad der har ændret sig (og hvad der ikke har ændret sig) i forholdet

“ J. Edgar Hoovers udtrykkelige ordre til alle FBI-kontorer var at forhindre en “sort Messias” i at opstå

mellem politiet og landets sorte befolkningsgrupper siden mordet på Fred Hampton?

JH: Dengang som nu er politiet i de sorte samfund for at opretholde status quo.

I tresserne var der mere militant modstand mod politivold, og der var flere konfrontationer mellem politiet og aktivister der søgte en forandring. I dag kommer man denne modstand i forkøbet ved at massefængsle de sorte. Politiets arrestationer og straffedomstolene skaber grundlaget for at fængsle store mængder unge sorte mennesker på grund af strengere straffe for narkotikabesiddelse og ved i større omfang at gennemtvunge narkotikalovgivningen i de sorte befolkningsgrupper. Fængselsbetjentenes fagforeninger som kontrolleres af hvide, hjælper med at opretholde fængselsindustrien som en god forretning.

Og fængslerne er fyldt til bristepunktet trods den desperate økonomiske tilstand i de stater der finansierer dem. Adskillige undersøgelser viser at det er syv gange så dyrt at fængsle mennesker som at give dem råd og vejledning om narkotika og hjælp til rehabilitering, men disse besparende metoder ignoreres fordi de ikke resulterer i den ønskede massefængsling. Før i tiden var betjentenes ansigter næsten altid hvide, og de morderiske betjente havde frit spil til at fortsætte deres brutalisering af samfundet. Som jeg sagde tidligere, er der sket nogle små forandringer i politiets

PANTHER

**POWER TO
THE PEOPLE...
THEN AND NOW**

procedurer for afstraffelse af forseelser, og det har givet mulighed for at kalde nogle få betjente i de mest ekstreme tilfælde til orden. Jeg tror dog at mange politibetjente tror de kan handle ustraffet over for den sorte befolkning.

Massefængsling er den mest yndede metode til at håndtere risikoen for sort opstand og modstand. Strengere straffe, især i forbindelse med narkotikadomme, har øget strafudmålingerne for forseelser, og dette har resulteret i at over 25 procent af de sorte er fængslet, på prøveløsladelse eller har fået en betinget dom i løbet af deres ungdom. Som følge heraf er der betydeligt færre protester fra de sortes side. Fred Hampton og the Panthers udgjorde et alternativ til bande og narkotika. Med mordet på Fred Hampton bredte bande- og narkotikaaktiviteterne sig voldsomt i Chicagos vestlige bydel, og dette har ført til hyppige arrestationer og lange fængselsstraffe.

MR: I dag er den procentdel af den amerikanske befolkning der sidder i fængsel, og antallet af de forskellige amerikanske politistyrker der enten er uniformerede eller tilhører det hemmelige politi, steget enormt, sammenlignet med 1969-70. Teknologiske værktøjer til overvågning er blevet forbedret, og rettens håndhævelse af de bestemmelser der falder ind under

“ Konklusionen var at vi viste Chicago og resten af verden at den offentlige anklager i Cook County, Chicagos Politi og FBI deltog i mordet på Fred Hampton og dækkede over deres handlinger.

den amerikanske forfatnings 4. tilføjelse [lovbeskyttelse mod ransagelser, arrestation og konfiskering af ejendom uden hjemmel, red.], er stort set forsvundet. Hvis vi forestiller os at der kommer en endnu mere åbenlys politistat ud af det—for eksempel at en uforbeholden Fox-fascisme kommer til magten—hvilke muligheder eksisterer der så for en succesrig modstand i USA? Hvad, om noget, kan man lære af erfaringerne fra sidst i tresserne og først i halvfjerdserne?

JH: Jeg mener at folkets sagførere skal påtage sig den rolle at udstille og aflegitimere en undertrykkende regeringspolitik- og -praksis. Hvis det lykkes, kan det føre til et nederlag for de offentlige skikkelser der identificeres med politivold, som den offentlige anklager Edward Hanrahan og fyringen af Jon Burge der udøvede polititortur i Chicago. Afsløringerne af regeringens uredelige embedsførelse som er lykkedes for nogle progressive sagførere, kan føre til at programmer som COINTELPRO fjernes (i det mindste på papiret), og at der oprettes undersøgelseskomiteer som retter sig efter offentlighedens ønske. I Chicago har afsløringen af at Jon Burge har udøvet polititortur ikke alene ført til at han blev fyret men også at mange personer som han havde fået dømt til døden på falske vidnesbyrd, fik deres domme omstødt. Vores retssager spillede også en stor rolle for at guvernør Ryan ophævede alle dødsdomme i Illinois, at der blev udbetalt erstatninger til mange af Burges ofre, og at der nu endelig er rejst tiltale mod ham.

Vi fik et godt indtryk af hvordan et imperialt præsidentembede ser ud med Bush og Cheney ved roret. Og den bedste måde at kæmpe imod den atmosfære du beskriver, er naturligvis at forhindre at den opstår. Bevægelsen skal finde frem til de rigtige strategier og taktikker for at kæmpe mod undertrykkelsen ved at afsløre den for hvad den er, og få folk til at indse hvordan regeringen bruger frygt til at tage deres rettigheder fra dem. Vi bør kræve en ny undersøgelseskomité til at afsløre og gøre magtmisbrug ulovlig—udspionering og

infiltrering af politiske grupper—som Patriotloven tillader. Agenterne og deres overordnede som opfandt og gennemførte COINTELPRO's dræbende handlinger, blev aldrig retsforfulgt. Vi skal retsforfølge Cheney, Rumsfeld og deres sagførere der arbejder imod forfatningen, for at have skabt og ledet torturen i Guantánamo og Abu Ghraib. De skal holdes ansvarlige for deres kriminelle handlinger. Det er måden at etablere et moralsk kompas der forbyder disse praksisser og afskrækker folk fra at bruge dem i fremtiden.

oversat fra engelsk og forkortet af Thora Heegaard

I voldens magt—ind under panseret på politiet i Cape Town

af Inge-Merete Hougaard

POLITIVOLD. *Hvad sker der når et land skal transformeres fra et undertrykkelsesregime til et blomstrende demokrati? Kan det lade sig gøre, eller sidder nogle af de gamle vaner fast? Jeg fangede seniorforsker ved Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre Steffen Jensen på en telefonlinje fra Manila hvor han pt. arbejder, for at finde svar.*

Han tager os med på en rejse ind under panseret på politiet i Cape Town.

ALLE ELSKER SYDAFRIKA! Det er den fornemmelse man får når man følger optakten til VM i fodbold 2010. Men kigger man rigtigt efter, ser man et land der endnu ikke har formået at lægge fortidens lange skygger bag sig, et land hvor vold fra statsautoriteter er et udbredt fænomen, og et land der stadig er præget af voldelige sammenstød mellem politi og unge fra townships'ene (slumkvarterer), som ofte opfattes som kriminelle. På baggrund af landets status som foregangsland i Afrika kan man undre sig over at denne vold mod formodede kriminelle bliver overset og ikke får mere opmærksomhed i en tid hvor hele verdens øjne, grundet VM i fodbold, er rettet mod Afrikas sydlige spids. Landet der kæmpede mod apartheidregimet og vandt—er alle de flotte ord om frihed, lighed og rettigheder for alle glemt?

En dag på kontoret

Vi er på en politistation i Cape Town. Steffen Jensen skildrer en almindelig dag på kontoret: en kvinde kommer slæbende med sin 8-årige søn—han har stjålet penge fra naboen, og det er åbenbart ikke første gang han laver ballade. Kvinden klager sin nød til politiet og beder dem give sønnen en lærestreg. Lidt modvilligt indvilliger betjentene i at hjælpe kvinden—det er jo deres pligt. De slæber ham med ind i et tilstødende lokale og giver ham en dragt prygl.

„Det mest skæmmende“, siger Steffen Jensen, „er at de øvrige betjente ikke syntes at høre pryglene eller reagere på nogen måde. De er vant til volden, og så længe kvinden får sit ønske om en lærestreg til sin søn opfyldt, har de blot levet op til borgerens krav og forventninger og opfyldt deres pligt“.

“ Landet der kæmpede mod apartheidregimet og vandt—er alle de flotte ord om frihed, lighed og rettigheder for alle glemt?

Denne pligt, vil nogen mene, lever langt fra op til de idealer der blev skrevet ind i forfatningen fra 1994. I denne spiller menneskerettigheder en meget stor rolle, og nogle politifolk vil endda mene at de kriminelle får flere rettigheder end ofrene. Men om det er virkeligheden der ikke lever op til forfatningens idealer, eller forfatningen der ikke er tilpasset virkeligheden, er et punkt hvor menneskerettighedsarbejdere og politifolk sjældent bliver enige. Dette bundner nok først og fremmest i uklarheden omkring begrebet og fænomenet MENNESKERETTIGHEDER.

Man kan vælge at se menneskerettigheder fra to synspunkter: menneskerettigheder som en slags facitliste man opfylder eller ej, eller menneskerettigheder som noget dynamisk og påvirkeligt, som virker som et redskab snarere end et mål. Ifølge den første opfattelse er statsautoriseret vold og det at have rettigheder to diametrale modsætninger. Vold og rettigheder er altså to uforenelige størrelser. Bliver der udøvet vold fra statens side, eksempelvis ved politiaktioner, er rettigheder totalt fraværende. Dette er en meget rigid og ubrugbar opfattelse, som finder meget lidt anvendelse i virkelighedens verden.

Skal man kunne anvende menneskerettigheder til at skabe bedre vilkår, må man tage udgangspunkt i virkelighedens verden. Denne er nemlig ikke sort-hvid, men udmærker sig ved at være flertydig og nuanceret. Ifølge denne opfattelse vil man i selv en voldelig politiaktion kunne tage hensyn til menneskerettigheder. Det er netop i denne forstand men-

neskerettighedsspørgsmålet bliver interessant i Cape Town.

„Det er en evig krig“, siger Steffen Jensen, „konflikten mellem politi og kriminelle i townships'ene fortsætter, og der er sammenstød hver eneste fredag, lørdag, søndag. Konflikten har stået på de sidste 500 år. Den sorte befolkning i townships'ene er den mest fængslede i verden. Ikke grundet deres hudfarve, dette er ikke en konflikt mellem sorte og hvide, for politifolkene er også sorte, men fordi det er de sorte der bor i townships'ene“.

I de ugentlige sammenstød bliver der ofte taget voldsomme midler i brug, som næppe kan siges at leve op til menneskerettighedskonventionen. Volden i konflikten er

så normal og accepteret, at den ikke længere bliver problematiseret—den er der bare.

„Volden er normaliseret“, siger Steffen Jensen, „og ingen lægger mærke til endsige taler om den“.

“ Vi måtte ikke tage billeder mens de anholdte fik tæsk, men bare det at vi måtte tage før- og efterbilleder, siger lidt om hvor accepteret volden er

STEFFEN JENSEN

Steffen Jensen er seniorforsker på Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre. Han har været på feltarbejde i et township, Heideveld, i Cape Town i næsten to år. Efterfølgende skrev han bogen: *GANGS, POLITICS AND DIGNITY IN CAPE TOWN* (2008). Læs mere i Steffen Jensen & Andrew M. Jefferson [red.]:

STATE VIOLENCE AND HUMAN RIGHTS: STATE OFFICIALS IN THE SOUTH. Steffen Jensen laver for tiden feltarbejde i et slumkvarter i Manila, hvor han undersøger hvordan unge mænd og kvinder impliceres i voldelige organisationer.

“ Volden er normaliseret,
siger Steffen Jensen,
—og ingen lægger
mærke til endsige taler om den

På patrulje

„Når man snakker politi i townships'ene i Cape Town“, påpeger Steffen Jensen, „må man skelne imellem tre typer af politienheder. Øverst i hierarkiet er kriminalpolitiet, detektiverne; de folk der opklarer forbrydelser og fanger forbrydere. Det er selvsagt denne position enhver politimand ser op til og stræber efter. I modsætning hertil finder vi i bunden af hierarkiet de uniformerede betjente. Disse patruljerer ofte alene, 1 eller 2 betjente, rundt i townships'ene og udgør dermed forreste skanse og den mest synlige del af politistyrken. I townships'ene befinder de sig i meget fjendtlige områder, men de finder beskyttelse i en række sikre baser. Dette er ikke politiets egne baser, men hovedsageligt steder hvor narkohandlerne hører til“.

„Her“, påpeger Steffen Jensen, „er det vigtigt at skelne mellem gadebander og narkohandlere. Hvor gadebanderne opsøger konflikter og voldelige sammenstød med politiet, forsøger narkohandlerne at holde sig på god fod med betjentene, så de kan holde gang i forretningen og sikre dens videre drift. Der er altså tale om en noget-for-noget relation; politiet opnår beskyttelse i de farlige områder, og narkohandlerne får 'licens' til at fortsætte deres forretninger“.

Mellem disse to typer politi finder vi i townships'ene de store statslige enheder, som Steffen Jensen betegner som *crime prevention units*. Det er disse enheder der rykker ind i townships'ene under stor ståhej med tåregas, skyderi og hvad der ellers hører til når kriminelle skal ryddes af vejen.

Dette medfører selvsagt langt større konflikter og sammenstød end når de almene uniformerede betjente patruljerer rundt mellem deres faste baser.

„De har ingen respekt for townships'ene“, siger Steffen Jensen om CRIME PREVENTION UNITS. „De er kun ude på at bekæmpe narkohandlerne. Efter de såkaldte raids slæbes kriminelle med tilbage på politistationen, hvor der ikke er tvivl om hvem der er øverste autoritet. Dette er politiets område, og her får udtrykket STATENS VOLDSDOMONOPOL virkelig mening“. Under de såkaldte MOB EXECUTIONS får de anholdte i bogstaveligste forstand tæsk. Steffen Jensen beretter om hvorledes han og en kollega fik lov til at tage billeder før og efter en mob execution.

„Vi måtte ikke tage billeder mens de anholdte fik tæsk, men bare det at vi måtte tage før- og efter-billeder, siger lidt om hvor accepteret volden er. Der bliver ikke lagt skjul på den, snarere bliver den vist frem som et trofæ eller som et symbol på politiets autoritet. Som et skræmmebillede over for befolkningen—dette er hvad der sker med dem der begår kriminalitet, så hold jer fra det“.

Politiets mange roller

Og mens vi kan undre os over hvorfor ingen reagerer på denne vold fra statsautoritetens side, høster politiets hårde kurs bred opbakning i befolkningen.

„Vold opfattes som en integreret og nødvendig del af politiarbejdet“, siger Steffen Jensen. Volden er nærmest en pligt. Hvis vi vender

“Så når befolkningen i Cape Town accepterer volden, er det fordi de mener den er et nødvendigt middel over for de kriminelle; de kriminelle har fortjent at blive mødt med vold.

tilbage til det førnævnte eksempel med den 8-årige dreng der skulle have sig en lærestreg, får politiet gennem sine volds-handlinger jo nærmest en opdragende rolle. Dette er dog blot én af mange roller som politiet spiller i det sydafrikanske samfund. De patruljerende betjente, som jo er korpsets forreste skanse, er særligt interessante.

„De bliver ofte opfattet som inkompetente“, siger Steffen Jensen og uddyber, „de er ikke dygtige nok, de kan ikke læse og de er bange. Derudover medfører deres nære kontakt til narkomiljøet en del korruptionsanklager, som har yderligere konsekvenser. For det første bliver de såkaldte raids mod narkohandlerne i townships'ene ikke varslet internt da de patruljerende betjente i så fald ville kunne advare deres kontakter i narkoverdenen. For det andet er korruptionsanklagerne med til at holde betjentene nede i politiets hierarkiske system. Endelig stiller korruptionsanklagerne betjentene i et dårligt lys for omverdenen: befolkningen mister ganske enkelt tiltroen til politiet“.

På trods af alt dette, bliver politiet alligevel i vid udstrækning benyttet. Folk henvender sig stadig til politiet med deres problemer.

„Politiet bliver set både som en del af problemet og som en del af løsningen“, siger Steffen Jensen. En del af problemet fordi de, som nævnt før, er inkompetente og korrupte. Og en del af løsningen fordi de forventes at have midlerne til at kunne bekæmpe den udbredte kriminalitet i townships'ene. Og

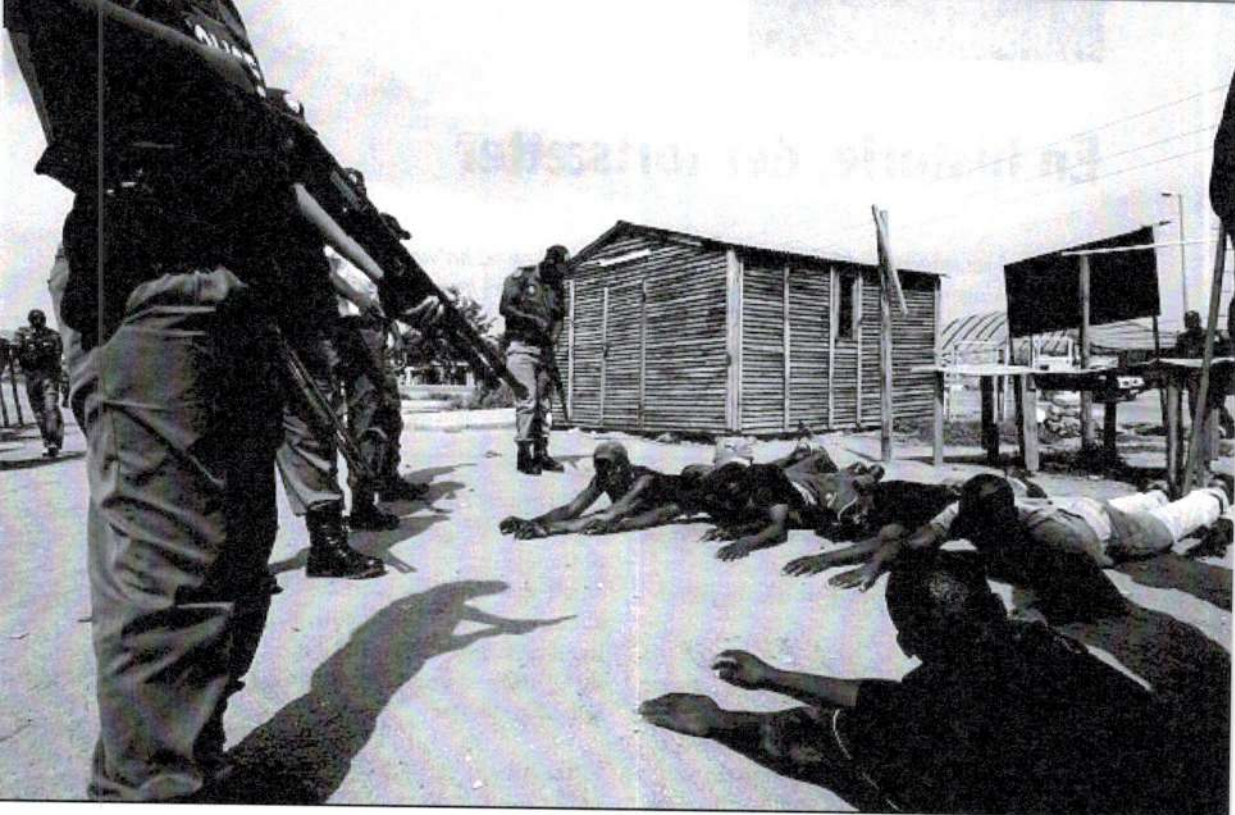
for at kunne gøre dette er vold som sagt en nødvendighed.

Så når befolkningen i Cape Town accepterer volden, er det fordi de mener den er et nødvendigt middel over for de kriminelle; de kriminelle har fortjent at blive mødt med vold. Denne holdning kan til dels genkendes i Danmark hvor en stor del af befolkningen ifølge meningsmålinger mener at politiets voldsomme indgreb mod demonstrationerne under klimatopmødet i december 2009 var acceptabel. Folk der gik til demonstrationer, vidste jo hvad de gik ind til, lød argumentet. På samme måde ligger de kriminelle i Cape Town som de har redt. Det er legitimt at bruge vold, og vold er ikke blot en indgroet del af politikulturen, men af kulturen i det hele taget.

Kunsten at optræde på to scener

Men selvom volden er accepteret og nyder bred opbakning i befolkningen, er den ikke lige politisk velset.

Politiet er under stort politisk pres fra statsapparatets side; de skal både leve op til krav om professionalisme, politisk følsomhed og menneskerettigheder. Samtidig er de presset lokalt af krav om at bekæmpe kriminalitet og løse konflikter. Politiet finder sig pludselig i en situation hvor de skal tilfredsstille to publikummer. På den lokale scene vil publikum have stoppet den kriminalitet der præger hverdagen, og på den nationale og internationale scene vil publikum have menneskerettigheder og oprejsning efter en politisk voldelig fortid.

Der er altså en modsætning mellem hvad der forventes udadtil på den internationale scene, og hvad der kræves af løsninger på hverdagens problemer på den nationale.

Det handler for politiet om at forene disse to modsætninger, og politiet balancerer på en knivsæg for at opfylde begge publikummers krav. Udadtil bliver der taget mange initiativer til at gøre op med den voldelige fortid, og der er klare retningslinjer for politiets bemyndigelse. Der er således udarbejdet strategier og handlingsplaner for hvordan politiet skal arbejde med større hensyntagen til menneskerettigheder.

„Der findes en stigende interesse for ændringer i politiets arbejde. Der findes også udbredt forståelse for menneskerettigheder inden for politiet; alle er enige om at menneskerettigheder er en god ting. Og indsatsen for inddragelse af menneskerettighedsaspektet har også betydet meget for politiets daglige arbejde“, siger Steffen Jensen. „Den udbredte holdning er blot, at det på nuværende tidspunkt ikke kan lade sig gøre at leve

op til menneskerettighedsidealene. Man kan ikke ændre praksis, adfærd og kultur fra den ene dag til den anden“.

„Der er forskel på drøm og virkelighed“, slutter Steffen Jensen.

Så konklusionen er at kodeks for god politivirksomhed er en meget god ide. Problemet er bare at de ofte ikke bliver overholdt.

I mange lande, både i vores del af verden og i Sydafrika, mener mange blandt befolkningen, politikere og politiet ikke, at der er problemer med menneskerettigheder. Dét er et af de største problemer for menneskerettighedsarbejdet. ■

Inge-Merete Hougaard læser Internationale Udviklingsstudier og Offentlig Administration på Roskilde Universitet og er redaktionsmedlem på Det Ny Clarté.

En historie, der fortsætter

OPRØR. I retssagen mod FORENINGEN OPRØR blev der krævet halvandet års ubetinget fængsling af anklagemyndigheden. Rettens dom blev seks måneders betinget fængsling. Domstolen udtrykte samtidig tvivl i forhold til 'terrorlovgivningens' rækkevidde. I den kommende tid indledes retssager mod HORSERØD-STUTTHOF FORENINGEN og DEN FAGLIGE KLUB (TRÆ-INDUSTRI-BYG KØBENHAVN) for finansiell støtte til bevægelserne i Palæstina og Colombia.

af Patrick Mac Manus

DER ER EN TRADITION og en historie, som er grundlæggende for os alle, et oprør, der ned gennem alle generationer har skabt og forsvaret menneskerettigheder.

Menneskerettighederne er ikke opstået ved et skrivebord. Historien igennem århundreder og på alle kontinenter er blevet drevet frem af folkelig modstand og forandring. Al forandring er skabt gennem konflikt, fra slavernes tid til i dag.

Den amerikanske uafhængighedserklæring blev skrevet af oprørere mod den engelske kolonimagt i 1776. En erklæring om menneskets „umistelige rettigheder... retten til liv, til frihed og stræben efter lykke“. Og retten til modstand mod ethvert regime, der krænker disse rettigheder: „når som helst nogen regeringsform bliver ødelæggende for disse formål er det folkets ret at ændre eller ophæve den...“

I Verdenserklæring om Menneskerettigheder, vedtaget efter Den Anden Verdenskrig, fremhæves:

„Det er af afgørende betydning, at menneskerettighederne beskyttes af loven, hvis ikke mennesket som en sidste udvej skal tvinges til at gøre oprør mod tyranni og undertrykkelse“.

Det er en historie, der fortsætter. Med baggrund i den anti-koloniale væbnede konflikt i 1960'erne og 1970'erne var der ønske om at anerkende frigørelsesbevæ-

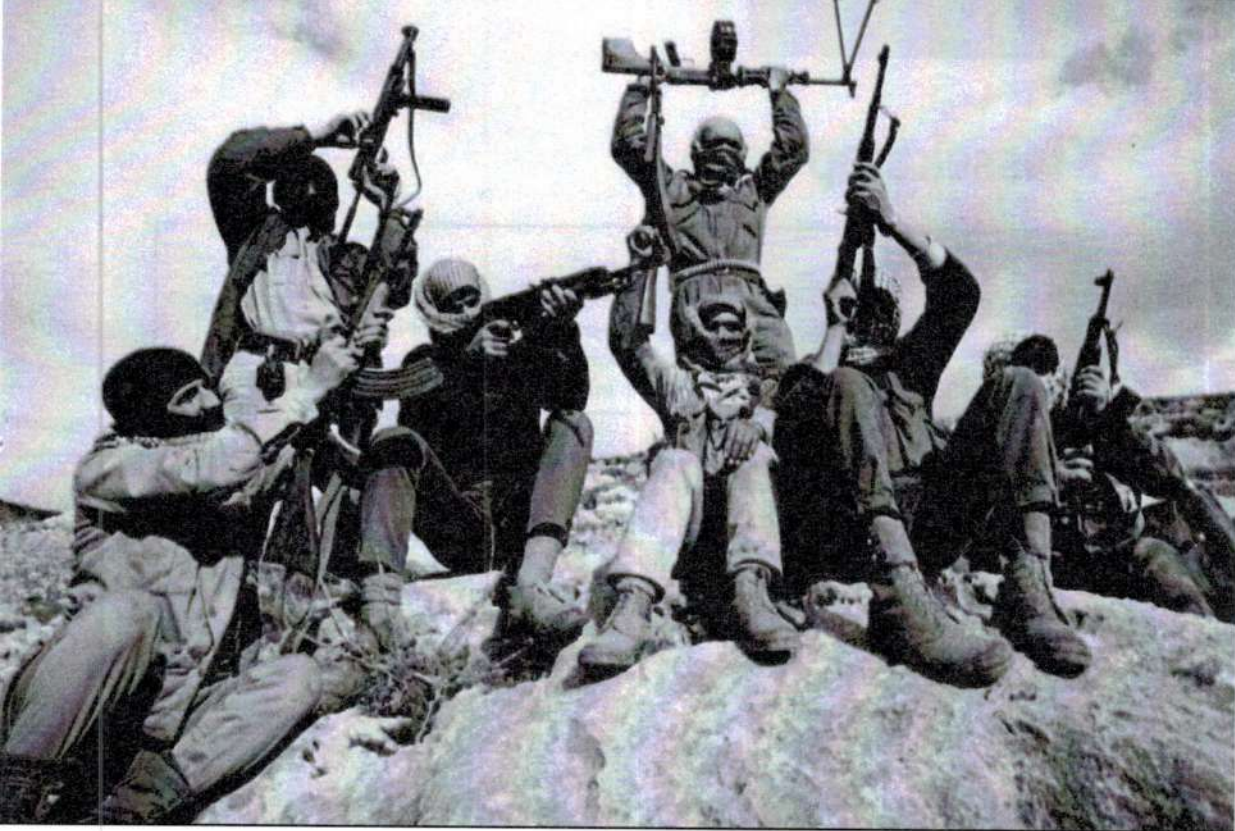
gelsernes ret til at kæmpe for selvstændighed. I vedtagelsen af et tillægsprotokol til Genève-konventionerne i 1977 er der enighed om, at 'folk [der] kæmper mod koloniherrredømme, fremmedbesættelse og imod racistiske regimer i udøvelsen af deres ret til selvbestemmelse' lovligt kan tage del i kamphandlinger.

I Palæstina er retten til modstand betinget af Genève-konventionen, hvor organiserede modstandsorganisationer som PFLP lovligt kan fortsætte kampen mod besættelsesmagten. I Colombia fortsætter en intern væbnet konflikt mellem FARC og den colombianske regering. Dette er også underlagt Genève-konventionerne, ikke mindst når FARC netop udøver kontrol over betydelige dele af landet.

I disse år bliver retten til åben international solidaritet i stigende grad forhindret og forfulgt. Bevægelser fra besatte områder, fra forfulgte mindretal, fra samfund præget af afgrundsdyb ulighed og statslige overgreb er i dag stemplet som terroristiske.

Den folkelige modstand omdefineres til at være udtryk for international terrorisme. Stater har i den såkaldte 'globale krig mod terror's navn søgt at iklæde sig ny international legitimitet. I mange lande er statsterrorisme i dag den mest presserende og dødelige trussel mod befolkningers liv og velfærd.

Med 'terrorlovgivningen' bliver det strafbart materielt eller på anden vis at støtte

indenlandske eller udenlandske organisationer, der klassificeres som 'terroristiske'. Klassificeringen af organisationer som 'terroristiske' er præget af stor vilkårlighed, især af et skjult og ukritisk samarbejde mellem efterretningstjenester.

En ophævelse af terrorlovgivningen ville være at vende tilbage til virkelighedens historie. Folkeligt oprør er en historisk kendsgerning og i visse tilfælde en nødvendighed. En nødvendighed, der indtræffer, når alle andre handlingsmønstre er undertrykte og utilgængelige. En åben støtte til en sådan bevægelse nægtes i lovgivningens nuværende perspektiv og rammes af retsforfølgelse.

Modstandens nødvendighed er ikke begrænset til den 'fjerne verden'. Den gælder også i Europa. I stigende grad søges dannelse af en 'europæisk fæstning' mod forandring. En neofascistisk dimension træder i disse år i mange lande frem. I sin tid var reaktionen for opdelt og for sen.

Historien og verden vil i fremtiden også skabe nye dimensioner i konflikterne. Konflikter, der søger at definere livet og fremtiden, herunder også 'naturens rettigheder'—ikke mindst en erkendelse af menneskets nødvendige afhængighed og ansvar her på jorden. ■

Patrick Mac Manus (født 1944 i Irland) er skribent, aktivist og forfatter til HEKSENES GENKOMST—OM AFRIKANSKE UDVIKLINGSPERSPEKTIVER (1993), KLAGESANG FOR ART O LAOGHAIRE (1994), FRA DEN UDEBLEVNE APOKALYPSE (1997), FOR ENDNU AT KUNNE LEVE (2000). Medlem af DANMARKS KOMMUNISTISKE PARTI (1973-1990), formand for LANDSKOMITEEN SYDAFRIKA-AKTION (1986-1990), blandt talspersonerne for FORENINGEN OPRØR siden dens stiftelse i 2004.

Klassekamp

Hvis nogen havde troet, at klassekampen var overstået, har de med højrefløjens såkaldte "genopretningsplan" fået lært, at kampen forsætter. Alene det at kalde udspillet en "genopretningsplan" er en svinestreg, som enhver spindoktor må være stolt af.

af Kjeld Ammundsen

BØRNEPENGEBESKÆRINGEN ER, ud over et angreb på børnefamilier, et skjult racistisk angreb, da enhver ved at "de fremmede formerer sig som kaniner!" Det raffinerede piskeslag til de fremmede har fået en ekstra lille hilsen fra det racistiske DF, der har sørget for, at tolkebistanden bliver beskåret, og at der er blevet lagt gebyr på udlændingeområdet.

Også de såkaldte "negerpenge" bliver færre, da ulandsmidlerne beskæres med 1,4 mia. Her er det verdens fattigste, der betaler for, at der ikke skal røres ved skattelettelserne i Danmark.

Det frontale angreb på fagbevægelsen og forsøget på at presse folk over i de gule fagforeninger viser, at flosklen om det danske—FLEKSICURITY—er en floskel! Forkortelse af dagpengeperioden kan få stor betydning for de arbejdsløse. Det kan, hvis de går arbejdsløse i mere end to år, få fatal betydning for deres økonomi og i sidste ende resultere i den totale ruining, hvor den arbejdsløse kan blive sat på gaden og familier kastet ud i årelang økonomisk deroute.

De fremlagte nedskæringer på voksenuddannelsen betyder, at de mennesker, der bliver arbejdsløse, får sværere ved at komme tilbage på arbejdsmarkedet—unge med dårlig skoleuddannelse har tidligere brugt voksenuddannelse til at opkvalificere sig til egentlig uddannelse. Alt det, som den selv samme regering for nogle få uger siden mente var meget vigtigt, er i skrivende

stund uden betydning.

Højrefløjens løgn om, at en kortere dagpengeperiode vil tvinge folk i arbejde, mangler forudsætning for at fungere. Der skal være arbejde at få, og med den økonomi- og uddannelsesstrategi, der her er fremlagt, kan det have lange udsigter.

Det mest idiotiske er dog at spare på uddannelse og forskning. Med dette forslag beviser regeringen, at de er helt ude af trit med virkeligheden. Prisen for denne tåbelige "genopretningsplan" betales af udlændinge, børnefamilier, de ledige og ikke mindst af den generation, der skal sikre fremtiden.

Løgnemesteren Lars Løkke Rasmussen sagde ved fremlæggelsen af planen, at vi nu skulle „stå skulder ved skulder"—også dette var en løgn. Landbruget, som har svinet med deres økonomi, skal stadig have ekstra 100 millioner om året. De meget store skattelettelser til de rigeste bliver i de riges egen lomme. Danske Banks overdirektør får lov til at beholde sine 8,6 millioner i løn og 465.000 kr. i skattelettelser. Alt i alt viser denne plan, at Venstre's og DF's vælgere ikke bliver berørt af genopretningen.

Overklassen og pjaltproletariatet sidder på magten i Danmark.

Der skal arbejdes for at ændre dette, fra nu af og frem til valget i efteråret 2011. ■

Lige på og hårdt

Beskatning af finansielle transaktioner

Ordener hænger man på...?

Prins Joachim og den hjemløse

Glasmosaik set i Peterkirken

En påmindelse om risikoen ved livet

BESKATNING AF FINANSIELLE TRANSAKTIONER—EN SVINDENDE MULIGHED FOR RETFÆRDIGHED

Lige siden skaden fra den finansielle og økonomiske krise blev tydelig for alle, opstod der et behov for at placere et ansvar og for at straffe de ansvarlige. Det tog ikke lang tid før dette ansvar blev placeret hos de aktører i den finansielle sektor som tjente til dagen og vejen gennem manipulation af både de finansielle markeder og af de aktører på markedet som ikke havde samme indsigt i dens mekanismer.

Det var med dette in mente at G20 landene ved deres møde i september 2009 bad DEN INTERNATIONALE MONETÆRE FOND (IMF) om at komme med forslag til hvordan den finansielle sektor kunne tænkes at betale for den finansielle krise. Disse forslag er nu kommet frem.

Ideen bag en beskatning af finansielle transaktioner, også kaldet FTT, er at en sådan vil kunne begrænse de finansielle markeders ustabilitet ved at beskattes de meget indtjennende bankaktiviteter som bidrager til den. Her tænkes der bl.a. på CHURNING hvor investorer foretager mange flere transaktioner end nødvendigt for at kunne kræve højere gebyrer af deres kunder, og SHORT TERM TRADING hvor finansielle varer købes og sælges flere gange i minuttet. Disse aktiviteter, og deres manglende regulering, skaber store indtægter for banker, og de vil derfor gøre alt hvad de kan for at forhindre en øget regulering.

Som ventet vælger IMF i deres rapport ikke at støtte den mest progressive mulighed for at beskattes den finansielle sektor, nemlig en FTT. Ligeledes understregede EU KOMMISSIONEN fornyligt at en FTT ikke vil kunne fungere på et praktisk niveau, en pointe der pudsigt nok dog modsiges af IMF. Kommissionen påpeger herudover at en beskatning vil forårsage en reel flugt af banker til skumle skattely hvor de vil kunne tilbyde deres tjenester i fred. Til gengæld når man anskuer den lange række af politikere, økonomer og akademikere som stadig støtter en FTT kan det retmæssigt antages at både IMF's og Kommissionens udtalelser er et resultat af mange store bankers og investeringsfondes ihærdige arbejde på at forhindre at en FTT blev en realitet.

På trods af at ideen om en FTT i en eller anden form har opnået støtte fra mennesker som Warren Buffet, James Wolfensohn, Nicolas Sarkozy og Gordon Brown samt en lang række akademikere, tænketanke og Ngo'er, viser rapporterne fra EU KOMMISSIONEN og IMF med skræmmende tydelighed at det vil lykkes bankindustrien at få forhindret en omfattende lovgivning på området.

Guy Rider, generalsekretæren for den internationale sammenslutning af fagforeninger, vurderer at prisen for finansiell konsolidering, altså at fylde det finansielle hul som krisen har forårsaget, kan løbe op i 400 milliarder dollar om året. Og dette er ud over de stigende omkostninger der er til at bekæmpe global fattigdom, klimaforandringer osv. Behovet er enormt, og der ek-

sisterer omfattende enighed om at en af de bedste muligheder for at finde nogle af disse penge er en FTT. Vi må dog vente og se om disse argumenter er stærke nok til at modarbejde det pres som bankindustrien lægger på beslutningstagere.

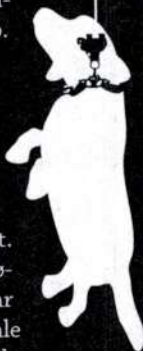
af Marc Woodall

ORDENER HÆNGER MAN PÅ...?

Under overskriften 'royal familieforgølse' i Berlingske Tidende kunne avisen fortælle, at Dronning Margrethe og Prins Henrik er glade ejere af ikke mindre end 3 gravhunde. En af hundene—det må man gå ud fra at det er—fødte ifølge BILLED-BLADET tre nye medlemmer af den royale familie. De lykkelige omstændigheder blev forløst med kejsersnit og skete ikke uden dramatik. Den lille tæve var død ved fødslen, men det lykkedes at genopleve den ved veterinær hjælp. Her råbes et nifoldigt hurra.

*Hurra hurra hurra hurra hurra
hurra hurra hurra hurra.*

Personligt har jeg længe synes, at der er noget galt med kongehuset. De både taler mærkeligt og opfører sig besynderligt. Avisen har her givet os forklaringen: De royale er hunde, og den dyre frue er—kan man forstå, da hun er en hund—en tæve. På den baggrund vil jeg foreslå at der hænges en—for nu at holde sig til dyreverdenen—elefantorden på tæven—altså hun-

den. Ikke dronningen, hun har allerede en elefantorden. Det har gemalen også. Så det gamle ordsprog „ordener hænger man på idioter“ kan nu fornys til:

„ordener hænger man på køtere“

P.S. Den meget tapre og forhenværende statsminister er velfortjent storkorsridder, og Pia Kjærsgaard er ridder af Dannebrogordenen... Ordener hænger man på...!

af Kjeld Ammundsen

PRINS JOACHIM OG DEN HJEMLØSE

En hjemløs avissælger havde en særlig royal oplevelse, da han tirsdag solgte Hus Forbi i det indre København.

De kongelige er ikke for fine til at hjælpe hjemløse med lidt penge. Det beviste Prins Joachim tirsdag, da han sammen med sin kone, Prinsesse Marie, var på vej til en restaurant i det indre København, skriver MSN Starlounge.

På deres gåtur fra Amalienborg til den franske restaurant Pastis i Gothersgade mødte parret en hjemløs, der solgte hjemløseavisen Hus Forbi. De stoppede op, da den hjemløse høfligt spurgte, om de ville købe et eksemplar af avisen. Det takkede Joachim ja til og fik for en 20'er avisen i hånden.

Det var rart at se de kongelige stå og tale med ham og købe hans avis. „Jeg er sikker

på, at de har givet ham en stor oplevelse, og at det også er noget, der har gjort indtryk på dem", siger et øjenvidne til MSN Starlounge.

Dette skrevet af leverandør til det Det Kgl. Danske Hof, Berlinske Tidende. (Tirsdag den 27. april 2010, 18:16).

Det er på tide at udvise stor taknemlighed over for en så generøs handling, som her udvises af prinsen. Og man må gå ud fra, at der må være en fælles forståelse mellem den hjemløse og Prinsen, da de begge er på støtten.

Prins Joachim modtager i landbrugsstøtte ca. 2,5 mill. kr. Den direkte socialunderstøttelse udgør ca. 3 mill. kr. samt ca. 2 mill. kr. til hans forhenværende kone. Det betyder, at den meget gavmilde mand og hans nuværende og forhenværende familie hæver ca. 7,5 mill. kr. Da manden ikke betaler skat eller moms, vil jeg, dog lidt undervurderet, sætte værdien af vores fællesudgift til en mand, som aldrig kommer til at betyde noget for Danmark, til i omegnen af 15 mill. kr..

På den baggrund synes jeg, at det er dejligt, at han ikke er for fin til at give 20 kr. Og at der er grund til at hylde den gavmilde godsejer.

Man må blot ikke håbe, at den hjemløse opgiver sin indtægt til skattevæsenet.

af Kjeld Ammundsen

GLASMOSAIK SET I PETERSKIRKEN

Lad de små (dreng) komme til mig!

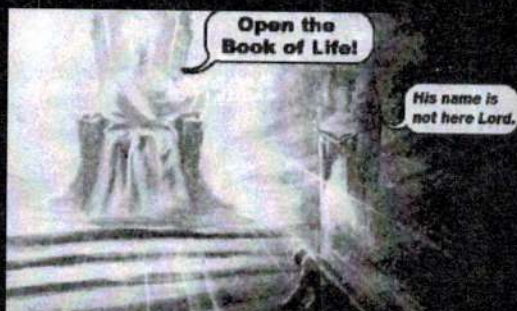

Ofte er billeder mere fortællende end mange undskyldninger.

af Kjeld Ammundsen

EN PÅMINDELSE OM RISIKOEN VED LIVET

"Precious in the sight of the Lord is the death of His saints." Psalms 116:15

"And whosoever was not found written in the Book of Life was cast into the Lake of Fire." Revelation 20:15

"...I will ...receive you unto myself; that where I am, there ye may be also..." John 14:1-6

Satan will be waiting for you!
Will you choose Life or Death?

"For God so loved the world, that He gave His only begotten Son, that whosoever believeth in Him should not perish, but have everlasting life" John 3: 16

Many people are afraid of what others will say about them, and they will end up in Hell.

Friends are unfaithful, but Jesus never fails.

Trust Him and see!

Read John 1:11-13

This Should be your life!

"As I live, saith the Lord God, I have no pleasure in the death of the wicked; but that the wicked turn from his way and live: turn ye, turn ye from your evil ways: for why will ye die..." Ezekiel 33:11

Hvor er Italien på vej hen?

BERLUSCONI. Mange havde forventet, at højrefløjen ville få et dårligt resultat ved forårets regionalvalg i Italien. Det gik desværre anderledes. Gert Sørensen analyserer situationen efter valgene.

af Gert Sørensen

VED REGIONALVALGENE den 28.-29. marts genvandt Berlusconi centrum-højre koalition flere af de regioner, som oppositionen omkring Partito Democratico havde vundet ved det tilsvarende valg i 2005. Normalt vil et midtvejsvalg straffe den siddende regering. Det skete ikke, da Berlusconis POPOLO DELLA LIBERTÀ (PDL) sammen med partneren fra Umberto Bossis Lega Nord nu har fået kontrol med alle de store norditalienske regioner samt Lazio og Campanien i Mellem- og Syditalien. Spørgsmålet er så: Hvad kan italienerne vente i de næste tre år frem til næste parlamentsvalg i 2013, når situationen er den, at regeringspartierne har fået et stærkere lokalt fodfæste og i forvejen har et flertal i parlamentet?

Der kan ikke være tvivl om, at der lægges op til ændringer i den forfatning, der siden 1948 har dannet grundlaget for et demokratisk Italien. Lega Nord vil satse på en føderalisering af statsapparatet til fordel for de stærke regioner i nord. Berlusconi selv har længe talt om en disciplinering af retsvæsenet, næppe uventet, når man erindrer sig de mange korruptionssager, han har været involveret i, men også reddet sig ud af via en målrettet lovgivning. Dertil kommer idéer om mere magt til regeringslederen og allerhelst til landets præsident.

“...initiativer, der allerede har ført Italien hinsides, hvad et demokrati og en retsstat kan bære”

Går man valgtallene efter, vil man snart opdage, at valgdeltagelsen var dalet markant, og at det ikke så meget var Berlusconis eget parti, men Lega Nord, der vandt frem. Bossi har altid har været en lidt ubekvem partner for Berlusconi, omend de sidste mange års politiske indflydelse formentlig vil sikre fortsat støtte fra den kant. Som indenrigsminister har legisten Roberto Maroni frit kunnet skærpe indgrebene over for indvandringen fra især Nordafrika.

Styrkelsen af Ligaen har omvendt svækket Gianfranco Fini, den tidligere nyfascist og grundlægger af ALLEANZA NAZIONALE (AN), der senere fusionerede til PDL med Berlusconis oprindelige parti FORZA ITALIA. Fini er i dag formand for deputeretkammeret og beklæder dermed den tredje vigtigste institutionelle post. Imidlertid har Fini ved flere lejligheder været på kollisionskurs med Berlusconi. Senest kom det til et sjældent set mundhuggeri på et partimøde. Det fæg med trusler om fraktionsdannelse.

Berlusconi nyder dog endnu blind tillid blandt sine egne, mens Fini står noget isoleret med sin kritik, for så vidt hans egne støtter fra det tidligere AN i dag har valgt side til fordel for regeringschefen. Vi er i dag i den situation, at uroen internt i PDL måske udgør en større trussel mod Berlusconis magtmonopol end den egentlige opposition. Den seneste tids konfrontationer vidner om, at Berlusconi ikke

længere har den mystiske aura af usårlighed omkring sig.

Står den egentlige opposition så klar?

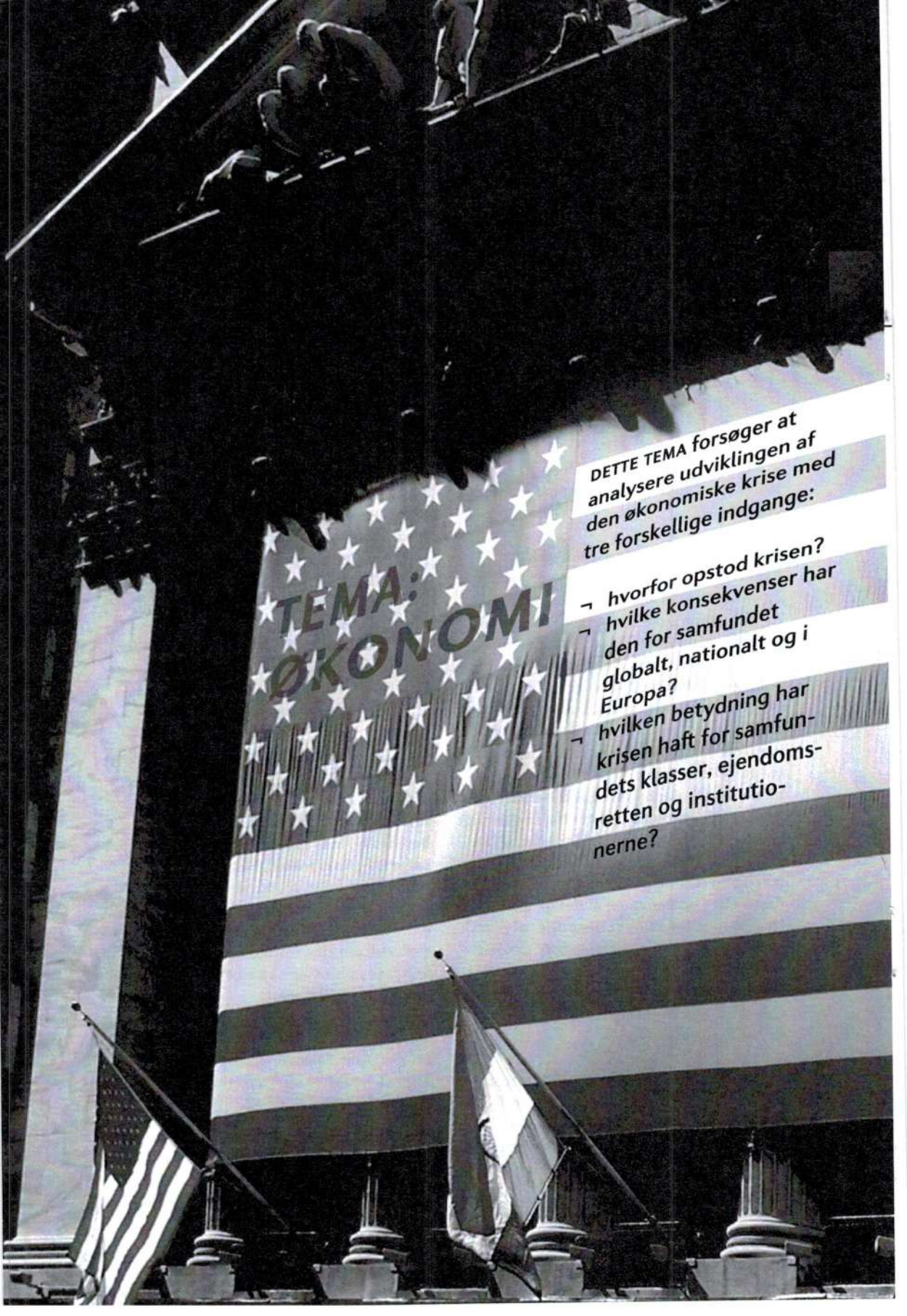
PARTITO DEMOCRATICO mønstrer fortsat en væsentlig del af vælgerne og har fået ny leder, Pier Luigi Bersani, en kompetent politiker, men uden den store gennemslagskraft. Dertil kommer den tidligere offentlige anklager Di Pietros Italia dei Valori. Som noget nyt viste regionalvalget en overraskende succes for den tidligere stand-up komiker Beppe Grillo, der kommunikerer via store åbne møder og en af de mest sete hjemmesider. Man kan også notere sig, at i Apulien fik centrum-venstre fløjen genvalgt den hidtidige regionspræsident Nichi Vendola, hvis politiske karriere har været knyttet til den turbulente udvikling på venstrefløjen efter opløsningen af det gamle PCI. Hen over midten finder man UDC, et parti af tidligere kristelige demokrater, der har som mål at bekæmpe den bipolarisme, der har præget det politiske system siden 1994. Oppositionen fremstår derfor langt fra som en homogen størrelse.

Der kan ikke være tvivl om, at Berlusconi fortsat vil være omdrejningspunktet. Det stærkt foruroligende er, at hans kontrol med medierne, dvs. egne kanaler på Mediaset samt public service stationen

RAI, har ført til en uhørt ukritisk fokus på regeringslederen. Men den ensidige nyhedsstrøm mindsker også mulighederne for at få kvalificeret indsigt i, hvor Italien reelt er på vej hen, nu hvor hele Sydeuropa er inde i alvorlige økonomiske vanskeligheder. Dette klare brud på forfatningens art. 21 om informationspluralisme, der er af betydning for den politiske meningsdannelse, bliver ikke mindre udtalt, når også kritiske journalister forsvinder fra skærmen.

Oppositionen har nu tre år til at formulere et bæredygtigt alternativ og få det ud i et offentligt rum, der er spærret af mange filtre. Men den kan godt allerede nu forberede sig, hvis det skulle komme til valg i utide. Berlusconi vil givet sætte alle sejl til. Det vil af den grund være klogt ikke at undervurdere *il cavaliere*, der gang på gang har demonstreret, at han kan tilvejebringe et flertal om sine initiativer, der allerede har ført Italien hinsides, hvad et demokrati og en retsstat kan bære. ■

Dr. phil. Gert Sørensen er lektor ved Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet. Han har skrevet en række bøger om Italien, bl.a. GRAMSCI OG DEN MODERNE VERDEN (1993) og BERLUSCONI OG DEN MODERNE FYRSTE (2008). Han har flere gange tidligere skrevet i bladet, bl.a. om mordet på Aldo Moro i #9.

TEMA: ØKONOMI

DETTE TEMA forsøger at analysere udviklingen af den økonomiske krise med tre forskellige indgange:

- hvorfor opstod krisen?
- hvilke konsekvenser har den for samfundet globalt, nationalt og i Europa?
- hvilken betydning har krisen haft for samfundets klasser, ejendomsretten og institutionerne?

YDERLIGERE ØKONOMISKE
SYNSVINKLER:

- Er krisen et farvel til en
forgældet middel-
klasse?
- Kan vi bruge økonomisk
teori til at forklare
krisens opståen?
- Hvor står venstrefløj i
forhold til krisen—og
hvad er dens rolle?

Den nuværende VK(O)-
regering kom for nylig
med deres forslag til en
spareplan, der kunne
være med til at sikre at
den danske stat kom ud
af krisen uden alt for
store underskud. Løs-
ningen var blandt andet
besparelser på dagpenge
og børnepenge... da kri-
sen for alvor slog igen-
nem i efteråret 2008,
blev en række banker
reddet af staten... som
almindelig borger i Dan-
mark kan det undre at vi
i dag skal betale for ban-
kernes spekulation.

Den første artikel, af An-
drew Gavin Marshall, vi-
ser hvordan MIDDEL-
KLASSENS FORBRUG I
USA har været holdt op-
pe af lån, og man kan
spørge sig selv om en lig-
nende udvikling er på vej i
DANMARK og EUROPA
med de voldsomme ned-
skæringer man særligt
har oplevet i GRÆKEN-
LAND, men også har set
tendenser til i resten af
EUROPA?

Den anden artikel, af
Hans Aage, ser blandt
andet på hvordan PRIS-
BOBLER bliver til og pe-
ger på at de økonomiske
teorier der i dag bliver
brugt af økonomer, til ti-
der er blinde for ALTER-
NATIVE FORKLARINGER
af kapitalismens udvik-
ling. En udvikling der i
dag også har fået staten
til at nationalisere kre-
ditvæsnets.

Den tredje artikel, af Ka-
ren Helveg Petersen, ser
på EUROEN, GRÆKEN-
LAND og hvordan NATIO-
NALSTATEN er kommet
under pres.

Hvordan skal VENSTRE-
FLØJEN forholde sig til
den nye udvikling?

Finanskrisen—kapitalismens endeligt?

PRISBOBLER. Med baggrund i de aktuelle økonomiske kriser skelner forfatteren mellem, hvad økonomisk teori formår, og hvad den ikke formår; ligeledes mellem reale og monetære størrelser samt mellem privatøkonomi og nationaløkonomi; og endelig mellem hvad kapitalismen kan, og hvad den ikke kan.

af Hans Aage

HVIS FINANSVERDENEN forekommer mystisk, er det ikke så mærkeligt, for den er et mysterium. Ganske vist er der nogle, som kender krinkelkrogene og fiduserne bedre end andre, og nogle er mere snedige end andre til at tjene penge på den—de fleste, som prøver, taber dog deres penge, og fra tid til anden taber alle deres penge—men grundlæggende er der ingen, som kan gennemskue, hvad der foregår. Denne påstand er ikke vanskelig at bevise: „A permanently high plateau“—sagde den fremragende amerikanske økonom Irving Fisher om aktiekurserne i oktober 1929, to uger før børskrakket på Black Tuesday, den 29. oktober 1929.

„Increasingly complex financial instruments have contributed to the development of a far more flexible, efficient, and hence resilient [= robust, red.] financial system“.

— Alan Greenspan, direktør for den amerikanske nationalbank, THE FED, i oktober 2005.

„Finansrådet er i øvrigt enig i beskrivelsen af den finansielle krise. Den danske finansielle sektor er relativt upåvirket“.

— Finansrådet i en kommentar til vismandsrapporten fra maj 2008.

Og i øvrigt forekommer begrebet finansiell ustabilitet eller noget, der ligner, mig bekendt ikke i nogen af de halvårslige vismandsrapporter fra år 2000 og frem til 2007. Penge og kreditvæsen er helt igennem menneskeskabt, men vor egen frembringelse bliver „... en ting, der behersker

os, der unddrager sig vor kontrol, der krydser vore forhåbninger og gør vore beregninger til skamme“—som Marx sagde om fremmedgørelse i DEN TYSKE IDEOLOGI fra 1845, og pengevæsenet er blandt hans vigtigste eksempler.

Forklaringen på, at det er så mystisk, er også meget ligetil, nemlig den, at finansielle markeder formidler aftaler om fremtidige betalinger, og om fremtiden hersker der fundamental uvidenhed; prisdannelsen på disse markeder bliver tilsvarende ubestemt. Hvis man tror, at der findes indsigtsfulde økonomer eller andre, som har overblik

“

i 2007 havde 40% af alle profitter i USA deres oprindelse i den finansielle sektor

over, hvordan verden vil udvikle sig, så tror man fejl. Ingen ved noget om fx den fremtidige økonomiske vækst. Velfærdskommissionen antog, at produktivitetsstigningerne ville blive 2% om året i de næste mange årtier. Det kan bruges som en måske nok lidt naiv beregningsantagelse, men når den ydermere tilføjede, at disse 2% er “veldokumenteret”, så er det lodret forkert. Der er tale om en bevidstløs historisk extrapolation, nemlig af væksten i sidste århundrede, som var historisk exceptionel.

Det betyder ikke, at der er noget i vejen med økonomisk teori eller med økonomernes forstand. Men der er noget helt galt med virkeligheden, som desværre er kompliceret, uforudsigelig og paradoksalligesom den frie vilje—og som måske slet ikke gemmer de skjulte, stabile strukturer, teorien leder efter.

Centrale dele af økonomisk teori er lige så uundværlige, som de har været hele tiden:

- keynesiansk makroteori: har hele tiden været grundlaget for kortsigtet økonomisk politik og do. prognoser (man skønner over de exogene efterspørgselskomponenter, sætter dem ind i modellen og ser, om resultatet ser rimeligt ud; hvis ikke, ændres skønnene);
- monetarisme: på lidt længere sigt er det nødvendigt ikke at overstrække likviditetselastikken for at holde pengevæsenet og inflationsforventningerne i ave;
- vækstteori: BNP-stigningen med en faktor 8 i det 20. århundrede (godt 2% om året) kan ikke forklares med keynesianske efterspørgselsstigninger; her må udbudssiden inddrages;
- rationelle forventninger: måske nok noget overvurderet;
- matematisk økonomi: nogle har benyttet krisen til at indlede et korstog mod matematisk økonomi, idet det hævdes, at den manglende forudseenhed skyldes brug af matematik—en absurd tanke;
- marxistisk økonomi: forældet allerede i 1867.

Dynamik contra Newtons 4. lov

Det er heller ikke kapitalismens endeligt. Der kan stadig siges meget godt om kapitalismen og om den kapitalistiske foretagssomheds dynamik. De finansielle markeder er normalt i høj grad produktive, nemlig ved at formidle aftaler om betalinger over store afstande og lange tidsrum og ved at reducere risiko.

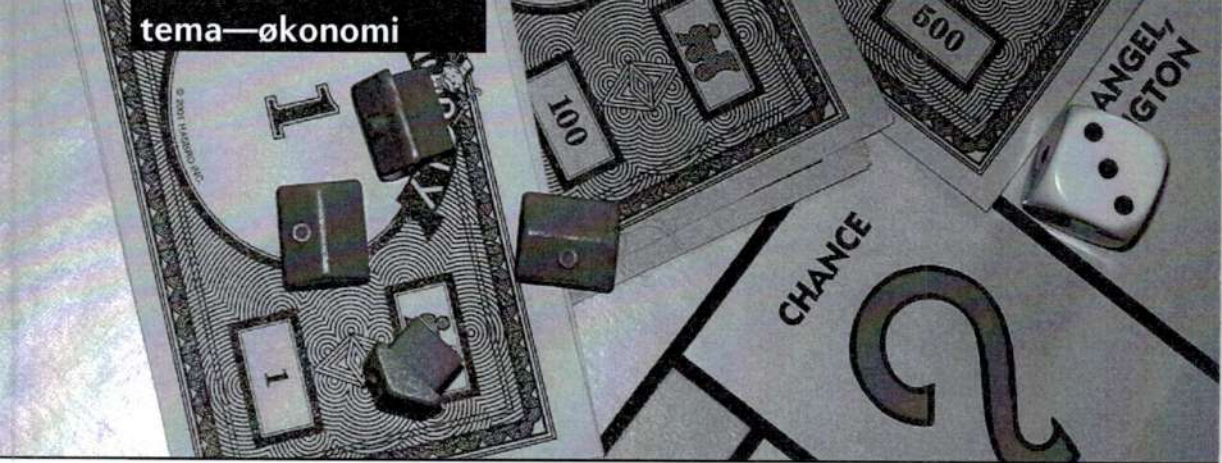
Ligesom der kan siges meget godt om kapitalismen, kan der også siges meget dårligt, blandt meget andet, at prisdannelsen på finansielle markeder er ustabil og ubestemt

PENGEPOLITIK

Er en politik, der enten øger (ekspansiv pengepolitik) eller indskrænker (kontraktiv pengepolitik) pengeudbuddet. I praksis gøres det ved at påvirke na-

tionalbankernes udlånsrente. Jo lavere rente, desto flere vil låne penge til forbrug og investeringer og dermed sætte gang i hjulene - er tankegangen. I en række lande—bl.a. Danmark (og øvrige

EU-lande)—er renten bestemt af Nationalbankerne, der i princippet er uafhængige af statslige interesser. Derved har politikerne ikke direkte mulighed for at påvirke pengepolitikken.

på grund af deres indbyggede sårbarhed og på grund af uvidenhed angående fremtiden. Når man ikke ved noget, så kigger man efter, hvad de andre gør. Hvis en aktie stiger i værdi, er det rationelt at tolke det sådan, at nogen ved noget om, at denne aktie vil give et højt afkast, og også rationelt at købe nogle stykker af den. Så stiger kursen endnu mere. På et tidspunkt bliver prisen urealistisk i forhold til aktiens fundamentale værdi, dvs. hvad rimelige forventninger til fremtidige afkast kan begrunde.

Men selv i denne situation kan det være rationelt at købe aktien, og for en bankdirektør kan det koste dyrt at stritte imod, når aktionærerne kan se, at alle andre tjener styrtende med penge. Det kan jo tænkes, at prisen vil fortsætte med at stige lidt endnu, og at man kan sælge den om kort tid til en endnu større tåbe. Så har man en prisboble, nemlig når man køber aktien, ikke ud fra en forventning angående dens fundamentale værdi, dvs. de fremtidige afkast, men ud fra en spekulation i, at dens pris vil stige. Problemet for en bankdirektør, fx direktøren i Roskilde Bank, er, hvornår man skal stå af, for på et tidspunkt brister boblen, og i historien er det sket masser af gange.

Uvisheden giver mulighed for store tab, men også for store lotterigevinster, og de virker som en magnet på den menneskelige natur. Som den store Isaac Newton sagde i 1720 efter at have tabt en enorm formue, da prisboblen i THE SOUTH SEA COMPANY bristede:

„I can calculate the motions of heavenly bodies, but not the madness of people“,

Isaac Newton, 1720

hvilket man passende kunne ophøje til Newtons 4. lov.

Finans, markedseufori og lotteri

Lotterielementet i de finansielle markeder er forøget stærkt som følge af de sidste tre årtiers deregulering (se baggrund s.43), som begyndte under Thatcher og Reagan inspireret bl.a. af teorien om effektive markeder og ledsaget af almindelig markedseufori. Pengene kan bevæges meget mere frit, og der er øgede muligheder for at spekulere for lånte penge med større muligheder for tab og gevinst. Fx behøver man ikke at købe aktier for at spekulere i dem, men kan i stedet købe optioner, som ligger tættere på rene væddemål om den fremtidige pris.

FINANSPOLITIK

Er en politik om at øge (ekspansiv finanspolitik) eller indskrænke (kontraktiv finanspolitik) det offentlige forbrug. Ved at øge det offentlige forbrug vil man stimu-

lere den samlede efterspørgsel og dermed stimulere økonomien og sænke arbejdsløsheden—er tankegangen. Eftersom pengepolitikken i en række lande er overladt til nationalbankerne er

finanspolitikken i disse lande ofte politikernes foretrukne måde at påvirke den økonomiske udvikling på.

“ af hver årgang af
nyuddannede matematikere
ansættes 50% i højtlønnede,
men ganske uproduktive stillinger
i den finansielle sektor

De finansielle markeders balancer er vildt oppustede; i 2007 havde 40% af alle profiler i USA deres oprindelse i den finansielle sektor, og af hver årgang af nyuddannede matematikere ansættes 50% i højtlønnede, men ganske uproduktive stillinger i den finansielle sektor. Dette er én af forklaringerne på den aktuelle krises voldsomhed.

En anden bidragende forklaring på krisen er den lempelige pengepolitik (se baggrund s. 39) i USA, som gjorde det muligt at låne billigt til spekulation. Siden børs krisen i 1987 er kriserne, den asiatiske krise i 1997-1998, LTCM-sammenbruddet i 1998, IT-boblen i 2001 alle blevet afbødet med rentesænkninger. Det lykkedes, og de vedholdende lave renter i USA frem til 2005 var årsagen til forgudelsen af Alan Greenspan, som nu er vendt til social deroute. For lave renter og rigelige lånemuligheder bar ved til spekulationsbålet og bidrog direkte til de følgende kriser inklusive den seneste, store prisboble.

En tredje forklaring er opbygningen af store valutaeserver i Asien efter krisen 1997-1998 med det formål at blive i stand til at holde IMF fra livet i tilfælde af fremtidige valutaproblemer. Kinas valutaeserver er på ikke mindre end \$1.900 mia. Opbygningen af valutaeserver efter år 2000 har bidraget til finanskrisen, fordi opkøb af amerikanske statsgældsbeviser holdt kursen oppe og dermed renten i USA nede og således gjorde det billigt at låne penge til spekulationsformål.

En fjerde årsag er, at bankerne blev tilskyndet til letsindighed af tiltagende tiltro til, at staten ville dække meget store tab i meget store banker (hvad den også prompte har gjort), og af, at incitamentsaflønning forgyldte bankledelser, som løb høj risiko.

Reale eller monetære størrelser?

Reaktionen på finanskrisen viser, at man godt kan lære noget såvel af historien som af økonomisk teori. For at undgå en langvarig depression på 10 år eller mere som i 30'erne og som i Japan efter ejendomsprisboblen i 1990 er der overalt blevet ført en stærkt ekspansiv finans- og pengepolitik (se baggrund) og tilsyneladende har det virket. Problemet er, hvordan virkningerne vil blive på lidt længere sigt. Her er økonomisk teori

“ den private gæld kan
siges at være blevet
konverteret til statslig
gæld, men de grundlæggende
strukturproblemer er ikke blevet
udbedret. De vil tværtimod forværres

også til nogen hjælp, idet man af den kan lære nogle vigtige sonderinger:

- mellem reale og monetære størrelser, og
- mellem privatøkonomi og nationaløkonomi.

På det samfundsøkonomiske plan er en prisboble rent monetær (fx huspriser drevet

WASHINGTON CONSENSUS

Er oprindelig en fælles opfattelse af den makroøkonomiske politik, der blev ført i en række udviklingslande. Politikken blev formuleret i 1990 af medlemmer af Den Internationale Valutafond

(IMF), USA's finansministerium og Verdensbanken. Hovedpunkterne var, at de nødvendige betingelser for en positiv økonomisk udvikling er (1) makroøkonomisk stabilitet, herunder især balance

i offentlige indtægter og udgifter, (2) fri handel (reduktion af toldsatser og afregulering) og (3) privatisering.

op af en boble) og har intet med det reale eller fundamentale at gøre (husene selv, produktionen i samfundet). Men på det privatøkonomiske plan er det reale og det monetære sammenfaldende; som privatperson kan man uden videre bytte reale værdier med penge og omvendt. Og når virksheder krakker, privatpersoner mister deres pensionsopsparing, for ikke at tale om at ens dankort ikke længere kan bruges, så får det store reale konsekvenser. Det finansielle system kommer på fode igen, men inden da kan skaderne blive store.

Sådanne store skader har den ekspansive økonomiske politik afbødet, idet den private gæld kan siges at være blevet konverteret til statslig gæld, men de grundlæggende strukturproblemer er ikke blevet udbedret. De vil tværtimod forværres.

For det første er de store statslige underskud—ikke mindre end 10% af BNP i USA—uholdbare på længere sigt. Den monetære overbygning giver en vis elasticitet, som gør det muligt at afkoble de strukturelle sammenhænge for en tid, uvidt hvor længe, på samme måde som den monetære overbygning gør det muligt at opbygge spekulative prisbobler. Men før eller siden brister det ligesom kædebreve. Derfor er en 'EXIT-STRATEGI' nødvendig, og en sådan har vi selvfølgelig ikke her i landet, ifølge EU-KOMMISSIONEN's vurdering.

De store betalingsbalanceproblemer i USA er et andet strukturelt problem, som forvær-

res, hvis det lykkes at skabe opgang i den amerikanske økonomi.

For det tredje var det nødvendigt at pumpe statslig kapital ind i den finansielle sektor for at undgå et sammenbrud, men en del af problemet var, at den finansielle sektor var blevet alt for stor og har behov for at skrumpe, ikke blot i Island, hvor bankernes udlån i 2007 nåede op på 9 gange landets BNP, men også i fx England, hvor den finansielle sektors balancer er øget med en faktor 10 i løbet af de seneste årtier.

For det fjerde mindsker det ikke finanssektorens appetit på risikable investeringer, at den med ret stor sandsynlighed kan forvente at blive reddet, når det for alvor brænder på.

Statslig intervention

Hvad skal der så gøres? På kort sigt kan jeg ikke se, at man kunne gøre noget mere fornuftigt, end det man har gjort. Hvad så på længere sigt? Der må uden tvivl noget mere regulering til, og der er mange forskellige forslag: at hæmme bevægeligheden af 'hot money'; at få finansmarkederne til at fokusere på deres reale funktioner, dvs. at kanalisere ressourcer til reale investeringer; at af- og begrænse lotteridelen af den finansielle sektor; at stille større krav til sektorens reserver; at betragte ikke bare varepriser (inflation), men også aktivpriser (prisbobler) som mål for den økonomiske politik. Men nemt er det ikke, og det er ikke nemt at sondre mellem prisbobler og

“ en del af problemet var, at den finansielle sektor var blevet alt for stor og har behov for at skrumpes, ikke blot i Island, hvor bankernes udlån i 2007 nåede op på 9 gange landets BNP, men også i fx England

de prisudsving, som er en nødvendig del af finansmarkedernes funktion.

Problemet er at afveje den dynamik, som er kapitalismens force, med det lotteri, som følger med. Man kunne forestille sig, at staten overtog nogle af finansmarkedernes funktioner, fx med en statslig sparekasse med en statsligt reguleret rente. Man kunne også spørge, hvorfor man absolut skal være tvangsindlagt til at deltage i et kæmpelotteri, blot fordi man er nødt til at finde et sted at bo. Kunne samfundet ikke overtage noget af denne systematiske risiko, som man ikke kan fjerne ved at sprede sine investeringer eller ved at slutte sig sammen i forsikringsordninger? Det kunne få vidtrækkende konsekvenser, og det kunne hurtigt komme i modstrid med tidsånden, som jo har tendens til at individualisere risiko, fx pensionsrisiko. Det kunne sikkert også komme i modstrid med den menneskelige natur, som øjensynligt rummer en uforbederlig forkærlighed for lotterier, en uforbederlig uforstand angående risiko, og en uforbederlig tro på, at der kan tjenes masser af penge ud af den blå luft, og at man kan få stegte lærker til at flyve direkte ind i munden.

Men hvad enten man kan lide det eller ej, så er udviklingen gået mærkbart i den retning allerede. Krisepolitikken har bevirket en betydelig statsovertagelse af ejendomsretten, også selv om der ofte formelt set ikke er tale om aktier med stemmeret; den amerikanske stat ejer nu 85% af forsikringsgiganten AIG. Få havde forestillet sig, at den statslige stabiliseringspolitik i de kapitalistiske lande skulle betjene sig af banknationaliseringer.

„Centralisering af kreditten i statens hænder ved hjælp af en nationalbank med statskapital og absolut monopol“

er den femte blandt de ti foranstaltninger, der ifølge Marx er

„uundgåelige som middel til at revolutionere hele produktionsmåden“.

Det kommunistiske Partis Manifest, 1848

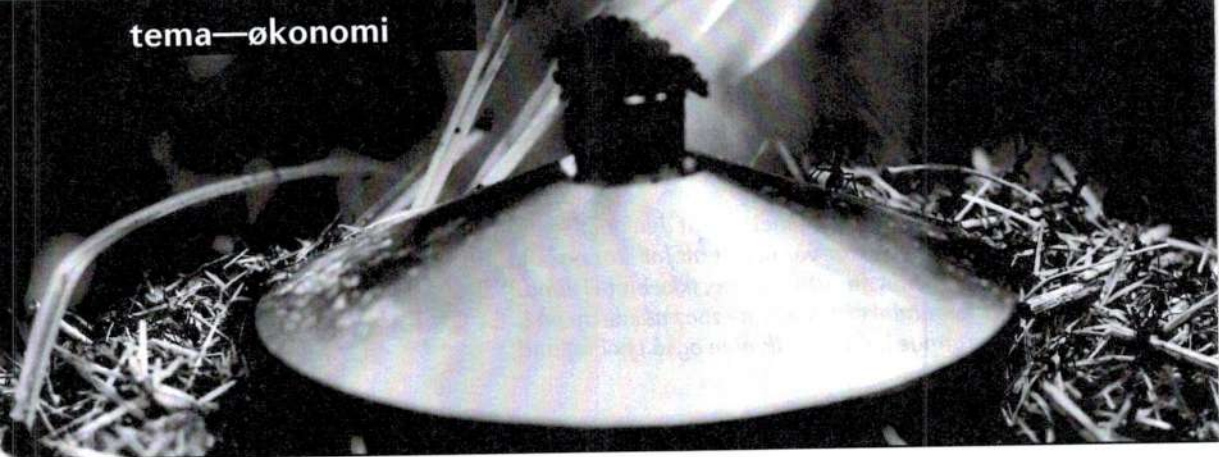
Mens statsintervention og nationalisering i Europa og USA er fremtvunget af den bitre nød, har forholdet mellem staten og det private erhvervsliv været mere lystbetonet i andre kapitalistiske lande, ikke mindst i de nye vækstlande i Asien (Kina, Thailand, Malaysia m.fl.), hvis kapitalisme kan be-

DEREGULERING

Er en fællesbetegnelse for fjernelse eller lempelse af eksisterende reguleringsordninger. Er ofte forbundet med diskussionen

om staten kontra markedet. Fortalere for deregulering mener f.eks., at statslige reguleringer hindrer markeds kræfterne i at udfolde sig optimalt, mens for-

talere for statslig regulering ofte peger på nødvendigheden af at begrænse markedets destruktive sider.

tegnes som statskapitalisme. Men det er jo ikke sådan, at statsmagten i andre lande, fx Bush-regeringen i USA, har været helt uden kontakter med erhvervslivet, heller ikke før krisen.

Der synes at være en glædeligt voksende forståelse for statens økonomiske opgaver. Markedsfundamentalismen, som har hærget i tre årtier, synes at være på retur. Dens højdepunkt var THE WASHINGTON CONSENSUS (se baggrund s.42), som allerede er sunket ned i nådig glemsel. Forholdet mellem markedsøkonomien og statsmagten er et gammelt tema i den politiske økonomi, og opfattelsen har gennem historien svinget i nogle lange, ideologiske bølger.

Hvad kapitalismen ikke kan

Som nævnt kan der siges meget dårligt om den kapitalistiske markedsøkonomi. Markedet er ikke skyld i vores fundamentale uvidenhed om fremtiden eller om alt muligt andet, men man kan med rette bebrejde markedet, at nogle få, men vigtige ting, som vi med sikkerhed ved om fremtiden, bliver ihærdigt og konsekvent ignoreret af markedet, nemlig vor tids store, reale udfordringer, dvs. de globale miljøproblemer og de globale fordelingsproblemer. Det skyldes til dels, at markedet nødvendigvis er stærkt nærsynet, fordi det betjener sig af en positiv realrente, hvilket betyder, at fremtidige indtægter og udgifter neddiskonteres og derfor intet betyder, hvis de indtræffer mere end 20-30 år ude i fremtiden, hvis renten er omkring 5%.

“

man kan med rette bebrejde markedet, at nogle få, men vigtige ting, som vi med sikkerhed ved om fremtiden, bliver ihærdigt og konsekvent ignoreret af markedet, nemlig vor tids store, reale udfordringer, dvs. de globale miljøproblemer og de globale fordelingsproblemer

Men problemet stikker dybere. Markedet er generelt ganske uskikket til at håndtere miljø- og fordelingsproblemer både på kort og på langt sigt. Disse store spørgsmål råber til himlen—for miljøproblemernes vedkommende bogstavelig talt—ikke på frie markeder, men på håndfast statslig styring og planøkonomi. Det kan enhver se, og det er desuden et hovedresultat i økonomisk teori. Det er kuriøst, at markedsfundamentalismen har kunnet opnå så stærk dominans i de sidste tre årtier, hvor dette har været almindeligt kendt. Markedsfundamentalismen er lige så fornuftsstridig, som marxismegalskaben var i 70'erne, og betydeligt mere skadelig. Som den gamle Paul A. Samuelson sagde i 2008:

„Ultraliberalister er ikke bare følelsesmæssigt afstumpede. De giver også dårlig rådgivning“.

Hans Aage er dr. polit. og professor i nationalekonomi på RUC. Han har skrevet og redigeret bøger om bl.a. Østeuropa, miljøøkonomi og om Karl Marx.

Venstrefløjens politiske økonomi i krisens anden fase

af Karen Helveg Petersen

EURO'EN. Grækenlands og eurolandenes problemer er et centralt emne i Karen Helveg Petersens analyse af venstrefløjen m.fl.'s udfordringer i forbindelse med den økonomiske krise. Andre centrale spørgsmål er nationalstatens rolle i kapitalismens moderne verden, Danmarks placering i krisebilledet, samt hvilket råderum venstrefløjen har.

DEN FINANSIELLE og økonomiske krise har ikke gavnet venstrefløjen synderligt. Danmarks politiske landskab udmærker sig stadig ved bevægelser mellem en socialdemokratisk midte og en højreregering, der foregøgler fremskridt på velfærdsområdet og reelt foretager nedskæringer via strukturforandringer. Med en variant på det såkaldte 'værdiområde', hvor S og SF nærmer sig regeringen og DF, og ENHEDSLISTEN og DE RADIKALE holder flanken. I USA har Obama absorberet de progressive kræfter, men som komikeren Bill Maher sagde i sin ugentlige monolog (19. juni 2009):

„We have a center right party, and a crazy party. Democrats have moved to the right, and the right has moved into a mental hospital“.

En af grundene til venstrefløjens mangel på synlighed er, at den fattes midler, men endnu mere, at den savner adgang til de etablerede medier, der godt nok er i krise, men som opretholder et meningsduopol. Herhjemme holder Tøger Seidenfaden et slør af 'mig mod dem' op for sig, og heller ikke Tøger kan få øje på venstrefløjen. Han er vel også fanget i en kommerciel logik, der lever af livsstil og ikke livssyn, selvom Politikens spalter er fyldt med religionsdiskussioner og påpegning af, at den danske

monokultur er et postulat med DF som virtuelle pesticider. Når det kommer til økonomiske analyser, er en ny videnskab opstået: hvem siger hvad, hvornår og hvorfor. Hvad skjuler finansfolkene? At de giver negative nyheder en positiv drejning, er ikke så svært at gennemskue, men det er da godt at få en autoritativ version af, hvad Danske Banks direktør Peter Straarup virkelig mener. Information går lidt mere til benet, og tak for det.

Bortset fra journalistiske spinguides drages den 'økonomiske sagkundskab' frem. Man skulle ellers tro, den var miskrediteret, men danske økonomer har gået i samme skole og står last og brast med, hvad de med møje har lært. I f.eks. FINANCIAL TIMES finder man i det mindste et ønske om gentænkning. September 2008 var et ægte chok.

Krisen i Euroland

Økonomer så euroen som den store ud-ligner, hvorimod den er blevet den store spredter. Eurolandene blev pålagt nogle arbitrære finanspolitiske konvergenskriterier for budgetunderskud på under 3% af bruttonationalproduktet (BNP) og en offentlig gældsætning på under 60% af BNP. Pengepolitikken ville Den europæiske Centralbank (ECB) tage sig af. Mandatet var at holde inflationen under 2%. Renten blev ens og relativt lav, thi hvad skal ECB med en høj

“ før man kaster sig ud i nemme udsagn om dovne og forkælede grækere, bør andre forklaringer udtømmes

rente, når den ikke selv har nogen gæld?¹ Euroen kombinerede en fælles pengerente med, at statsgæld forblev landenes eget ansvar. Den lave pengerente muliggjorde en eksplosiv gældsættelse. Da priserne steg med et big bang ved eurointroduktionen, og de især i syd blev ved med at stige pga. lav produktivitetsudvikling, blev realrenten (den nominelle rente minus prisudviklingen) lavere mod syd end i nord.

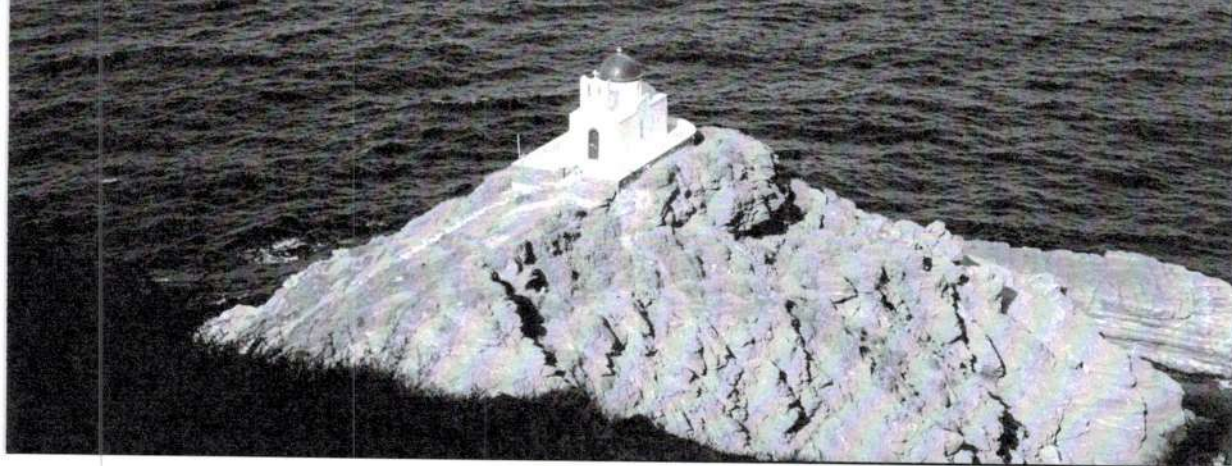
Kapitalmarkedet var ikke tænkt med ind i eurosamarbejdet. Eurofædrene havde ikke forudset, at lån kunne optages til lav realrente i syd og investeres som kapital i områder med det højeste afkast, og det var ikke nødvendigvis i Europa. Finanskapitalen søgte til USA og UK, mens 'realinvesteringer' gik mod øst eller måske nord. Man overlod faktisk USA rollen som verdens investor, og i Kina og Indien, der blev dens resp. industricentrum og serviceleverandør, var profitten højest. En dødelig cocktail for PIGS-landene (Portugal, Italien, Grækenland og Spanien). Spanien oplevede et byggeboom, der afhang af, at folk i nord havde penge nok til at flokkes om de sydlige strande. Da krisen bredte sig fra USA til hele verden, var PIGS-landene forgældede og havde allerede høj arbejdsløshed. Turistbesøgstallet faldt i Grækenland med 40%, indtægterne med 10% i 2009.

1 Hvis man selv skylder penge bort, må man selvfølgelig låne ud til en endnu højere rente. Men har man ingen gældsforpligtelser, går renteindtægter lige i kassen, og renten kan være meget lav. USA har kunnet holde en lav rente, fordi Kina (for nu at sige det kort) har accepteret, at det ikke skulle have særlig høje renter på US Treasury Bills, som det har puttet sine dollars i. Så USA's og Ecu's lave rente har forskellig årsag.

I 2009 begyndte renten at differentiere sig mellem obligationer udstedt af forskellige eurolande. Grækenland måtte lide under et betydeligt rentespænd. Som i alle finanskriser var der en hidtil godt skjult pengepusser. Den opfindsomme amerikanske investeringsbank, Goldman Sachs, havde ved overgangen til euro hjulpet Grækenland til at udstede gæld i dollars og yen mod euroer vha. swaftaler. Grækenland fik et ekstra provenu på en milliard dollars på den korte bane, fordi der blev brugt historiske kurser, i tilgift til lånene på 10 mia. dollars.² Det hjalp til at dække budgetunderskuddet, og gælden behøvede ikke indgå i det officielle regnskab over for euromyndighederne. For den indsats fik Goldman et solidt honorar. Men gælden skal indfries igen, og oven i købet 'solgte' Goldman gælden til en græsk bank i 2005. Omkring 53 mia. af Grækenlands 300 mia. (2200 mia. kr.) eurogæld forfalder i år.

At den græske regering ikke kunne holde budgetterne, skyldes ikke kun uduelighed, men kravene i forbindelse med at tilhøre de riges klub plus en dyr olympiade i 2004. I øvrigt blev underskuddet først for alvor byrdefuldt, efter at skattemyndighederne var blevet svækket af den konservative Karamanlis-regering i 2007. Grækenlands problemer med en desperat ungdom, der lider under indskrænkninger på uddannelsesområdet og udsigt til arbejdsløshed, brød

2 Tallene her er fra "How Goldman Sachs helped Greece to Mask Its True Debt" af Beat Batzli, 8. feb. 2010, <http://www.spiegel.de/international/europe/o,1518,676634,00.html>.

ud i lys lue i slutningen af 2008, et stykke tid før den græske krise.

Denne krise er ikke kun Grækenlands, men også euroens. I begyndelsen af 2010 fik euroen en nedtur pga. spekulativ flugt til dollaren. Euroen faldt, og det rentespænd, som Grækenland skal betale på nyudstedte obligationer, blev drevet i vejret. Igen var Goldman Sachs med helt fremme. Det internationale kreditvurderingsbureau Moody's gjorde ondt værre ved at give både græske private banker og statsgæld 'junk' status, og den slags er ikke kun nationale anliggender.

Tyskland udviste først en uklædelig modvilje mod at booste euroen med en buffer, der kan tilflyde svage lande. Logisk set burde euroen have sådanne foranstaltninger for at blive en rigtig valuta. I moderne tid er enhver valuta skabt omkring offentlig gæld, der er en form for frivillig overførsel af merværdi til staten, og hvis rente spiller sammen med markedsrenten. ECB nøjes med at holde auktioner over sine penge, hvor renten eller mængden er fastlagt, og partnerbanker byder ind.³ I begyndelsen af maj annoncerede de store eurolande og IMF en redningspakke på € 110 mia. til Grækenland. Den er belagt med betingelser, der til forveksling ligner de klassiske Washington Consensus⁴ forskrifter: reducer budgetunderskuddet ved at skære ned på offentligt ansatte og lønninger osv. osv. Men ud over

afskaffelsen af hysteriske kreditvurderinger har Grækenland brug for en økonomi, der kan producere og sælge, for pakken er blot en måde at nedsætte lånerenten på, ikke gælds eftergivelse.

Grækenland har klassiske strukturproblemer. Befolkningen søger mod Athen, 4 millioner i Stor-Athen ud af 11 millioner indbyggere i hele landet, der er mangel på udviklingsmuligheder i yderzonerne og en dyr infrastruktur i forhold til befolkningstallet. Tobaksindustrien er for nedadgående, skibe kan søge ly under bekvemmelighedsflag, og græske rigmænds penge investeres i Londons ejendomsmarked. Turisme er en essentiel sektor, men er svær at styre arbejdskraftmæssigt og har få dynamiske effekter. Grækenland vedligeholder en del af verdens kulturskatte. Så før man kaster sig ud i nemme udsagn om dovne og forkælede grækere,⁵ bør andre forklaringer udtømmes.

En lærestreg er, at under kapitalismen er der ingen konvergens. Prøver man at udligne ét sted, buler uensartetheden ud et andet sted. Om ikke andet kan finanssektoren finde alle svagheder i armaturen. Nærmest komisk er det, at problemet på det sidste ikke har været inflation i den nordlige del af EU, men deflation. Eurofædrene har opdaget, at inflationen helst heller ikke skal være for langt under 2%. To procent er igen en arbitrær størrelse, der har en vis bund i

³ Altså en blot og bar måde at finde et pengeudtryk for værdiskabelsen, kunne man sige inspireret af Karl Marx.

⁴ Se baggrund i foregående artikel, Finanskrisen—kapitalismens endeligt?

⁵ Som bl.a. statskundskabsprofessor Marlene Wind i DR2 Deadline d. 27.4.2010.

historiske efterkrigserfaringer med en form for balanceret udvikling med tæmmede prisstigninger, men inden for en meget mere nationalt afgrænset 'kapital' end i dag.

Euroen svæver som alle andre tiltag af politisk-økonomisk art mellem at søge at gøre det forskellige ens ved dekret og at behandle forskelligt forskelligt. Kapitalismens kriser er den straffende gud.

Nationalstaten under pres

Et underliggende tema er nationalstatens rolle i den moderne globale økonomi. Man kan undre sig over interessen for nationalstaten som økonomisk enhed, når alt bare kan flyde rundt uden for mange begrænsninger (hvis vi nu ignorerer tekniske handelshindringer og nogle udviklede, men jævnt hen lave toldsatser). Ideen var, at enhver ville finde sin specialitet i et stort dejligt marked med fælles mønt, men det er ikke sket.⁶

Hovedstrømsøkonomer ser den differentierede finanspolitik⁷ som grunden til euroens svaghed, men det er vel mere korrekt som Karl Marx at tale om samfundets samlede kapital, der er fællesudtrykket for de

kapitaler, der agerer i et vist samspænd med tendens til en ensartet profitrate, hjulpet af staten. Ikke alt arbejde er lige værdiskabende—dette sagt uden ringeagt for 'uproduktivt' arbejde. Hvor den gængse økonomiske lærdom lægger alle services og produkter sammen, drejer det sig altså om at indrømme, at noget er afhængigt af andet. Hvis der ikke var en mere eller mindre skjult fordelingsmekanisme for samfundets merværdi, ville den økonomiske nationalstat være ikke-eksisterende.⁸ Problemet er, at kapitalen kan søge bort, mens staten bliver. En ulige udvikling finder sted—uden at jeg hermed skriver under på ulige-udviklingstankerne, som de normalt forstås. Med en fælles mønt har landene jo ikke andet end finanspolitik at gøre godt med, så selvfølgelig vil den blive forskellig. Det forstærker på den anden side kapitalflugten osv.

I Euroland blev et forsøg på en GESAMTKAPITAL via fælles valuta presset ned over hovedet på deltagerne efter etableringen af et frit vare- og kapitalmarked, men uden at udligningsmekanismen var på plads. Det førte til disse manøvrer og sammenbrud,

6 Når økonomer taler om David Ricardos teori om komparative fordele, glemmer de at læse hele kapitel VII 'On Foreign Trade' af hans 1817 hovedværk *Principles of Political Economy and Taxation*, hvor han kommer ind på valutakurspåvirkningen via guldflydninger, som forplumrer billedet.

7 Se baggrund i foregående artikel, FINANSKRISEN—KAPITALISMENS ENDELIGT?, for forklaring af de økonomiske begreber: pengepolitik, finanspolitik og deregulering.

8 Merværdien er en analytisk kategori, der indikerer den overskydende del af værdiproduktet, når arbejdskraftens reproduktionsomkostninger er dækket. Kapitalejerne ser kun deres omsætning, altså salgsværdien, der ud over lønninger og råmaterialer skal dække renteudgifter, jordrente, skatter og afskrivninger; resten udgøres af nettoprofiten. Disse kategorier er empiriske. – Ikke al skat kommer af merværdien. Velfærdsstaten er først mulig, når indkomstskat kan generaliseres, hvorved staten kan omfordele lønmodtagernes typiske udgifter på sociale hændelser over deres livstid.

Problemet er, at
kapitalen kan søge
bort, mens staten bliver

for den portugisiske, italienske,⁹ græske og spanske stat skal jo stadig holde styr på deres respektive økonomier. Irland regnes nogle gange med i PIIGS, men dets problemer er intimt forbundet med finansboblen og -krisen, thi Irland var jo blevet EU's mini-USA, hvor dereguleringen hyggede sig.

Drømmen om den europæiske økonomiske nationalstat har mødt sin banemand i outsourcing, altså flydning af realinvesteringer ud af unionen. Der er også en flydning mod nord og øst inden for unionen. EU har ikke formået at gøde jorden for en egentlig integration, der ville kræve mere ensartede betingelser på arbejdsmarkedet, dvs. at der skulle gøres mere for de gamle yderområder. Outsourcingen har sekundære effekter på handelspolitikken. Italien vil gerne lægge told på kinesiske sko; Danmark c/o Ecco, der producerer i Kina, er imod. 1-0 til Italien so far.

Danmark i krise?

Danmark har klaret krisen, hører vi. Rentespændet til euroen er stort set holdt i ave, og ikke mindst boligrenten er så lav, at en del mennesker i indkomstvanskeligheder kan opretholde levestandarden vha. refinansiering med flexlån, der imidlertid er under angreb fra international regulering.

Landbrugets samlede gæld på 350 mia. kr. (ca. 1/6 af Grækenlands gæld!) kan få flere banker til at falde. Da jordpriserne steg, købte landmændene jord op, og samtidig skulle de investere i endnu mere kapitaludstyr for at klare sig i konkurrencen. Nu er jord- og landbrugspriserne faldet, bankerne kan/vil ikke refinansiere forfaldne lån, og de forgældede landmænd har svært ved at indfri eller bare servicere de lån, de har optaget. Landbruget får lov til at sætte sig på aktier, hvilket uden tvivl vil forstærke tendensen mod storgodser og endnu mere industrialiserede landbrugsvarer. Stordriften bidrager aktivt til at forringe landbrugsvarernes kvalitet og til at skævvride landet. Regeringen forsøger desperat at redde vennerne, der viser deres utilfredshed med vilkårene ved at true med at fortsætte flugten til Østeuropa, der har billig jord og nu ligger åbent, og mon der er så megen kontrol?

Krisen har ført til, at stadig mere industri flytter bort. Førkrisetendenserne forstærkes snarere end det modsatte. Virksomhederne forklarer, at lønningerne og skatterne er for høje, eller at produktiviteten er for lav. Nej, fortjenesten er højere andetsteds, den nationale solidaritet forduftet. Under det hele ligger et forsøg på at presse lønningerne ned.

Aktionsrum

Der er nok at tage fat på mht. forståelse af verdens sammenhæng og kapitalismens veje og vildveje, ekstra undertrykkelse af mennesker i profittens eller systemets navn eller gensidig ondskab blandt dem

⁹ Italien er splittet, ikke bare i syd og nord. Kommuner og regioner har indgået derivatkontrakter, der nu truer de lokale økonomier (Rachel Sanderson, Guy Dinmore og Gillian Tett, "Finance: An exposed position", *Financial Times*, d. 8. marts 2010).

“ Virksomhederne forklarer, at lønningerne og skatterne er for høje, eller at produktiviteten er for lav. Nej, fortjenesten er højere andetsteds, den nationale solidaritet forduftet. Under det hele ligger et forsøg på at presse lønningerne ned

på samme usle niveau, ofte for et simpelt udkomme. Særgeligt at S og SF tit foretrækker at genere de dårligststillede frem for magthaverne.

Danmark er udhulet som økonomisk nationalstat, hvorfor højrefløjen så meget desto mere har brug for nationalstaten på det ideologiske plan. Det har drevet landet ud i karikaturen (sic).

Venstrefløjen fryder sig over nedbruddet eller i hvert fald prestigetabet for euroen. Forståeligt nok, hvis man ser euroen som endnu et EU-attack eller har været skeptisk mht. dens duelighed. Snævert nationalt set er det klart, at Danmark ikke har lidt under ikke at være med i Euroland, men samtidig har nydt godt af, at euroen var der. Danmark har altså dobbeltdyppet.

Jeg hører selv til euroskeptikerne, men mener, for nu at udvide perspektivet, at venstrefløjens EU-modstand har været lidet konstruktiv. I stedet burde der være meget mere samspil over grænserne. EU er et kapitalistisk, til dels forfæjlet, til dels falsk overidealistisk projekt, henfalden til neoliberalisme og fransk bureaukrati. Men for at sige det klart: ingen national kapital kan spærres inde i sine egne grænser til evig tid, og EU er på godt og ondt en midlertidig regulering af den gensidige afhængighed. Det er ikke tilfældigt, at EU er bygget op først om kul og stål (Frankrig og Tyskland) og så om landbruget. Derudover kan man glæde sig over, at EU ind imellem sætter

visse grænser for vores fremmedfjendske danske regering.

På det praktiske plan har finans- og eurokriserne sat private og offentlige institutioners uforstand om grundlæggende mekanismer i relief og giver godt stof til kritik. På det teoretiske er økonomer og finansanalytikere blevet afklædt.

Der er meget kritisk materiale i at påvise den ubønhørlige profitlogik, der driver vores samfund. Det fysiske eksistensgrundlag står i alvorlig fare for at blive ødelagt. Men modsætningerne giver dog også åbninger, f.eks. til at støtte grøn udvikling og arbejde for reduktion af fossile brændstoffer. Teoretisk trænger prisfastsættelsen på jord og naturressourcer til en kritisk gennemgang.

Forsvaret for det diffust 'bestående' bliver stadig mere forkrampet. Fundamentet til en anden politisk-økonomisk samfundsorden er ved at blive lagt, omend stenene smides ned i tilfældig orden. Det er på tide at opgive socialismen som ateistens forestilling om paradys, hvis realisering på Planet A blot er et stenkast borte. Den bygges indefra. ■

Karen Helveg Petersen er ph.d. i økonomi og konsulent i udviklingsarbejde.

Vesten og den økonomiske krise

—middelklassens forarmelse

NÅR IMPERIET RAMMER OS SELV.

af Andrew Gavin Marshall

GÆLDSKLASSEN. *Middelklassens nedtur er et centralt argument i denne artikel. Skrappe økonomiske stramninger, som tidligere blev forbundet med IMF m.fl.'s strukturalistiske krav i ulandene, rammer nu vore egne samfund. Verdens rigeste fører klassekrig.*

DEN VESTLIGE VERDEN har bygget sin store rigdom og sine samfund op på udnyttelse og udplyndring af resten af verdens folkeslag og ressourcer. Såvel historisk set som i vore dage hviler opbygningen af vores samfund, vores rigdom og vores frihed på at udsulte, berøve og myrde millioner af mennesker.

For en tid så det ud, som om "vestlig civilisation" virkede, i det mindste for den vestlige verden. Vi var vidner til en aktiv middelklassens tilblivelse og vækst, en middelklasse, der havde sit udspring i den industrielle revolution, som også kernefamilien voksede frem af. De vestlige middelklassers rigdom, uddannelse og muligheder øgedes. Mens de store problemer for verden og for størstedelen af dens befolkning varede ved og voksede eksplosivt, blev middelklassens store mål koncentreret om at fremme udviklingen af et massivt forbrugersamfund. Middelklassens opgave blev at forbruge, ikke nødvendigvis at bidrage til at bestemme, hvilken retning samfundet skulle tage.

Og det gik jo godt; sådan virkede det i hvert fald. Folk var således i det store og hele i stand til at vende det blinde øje til resten af verdens forfatning. De store vestlige imperier, der i stigende grad var blevet

forenet under et USA-ledet NATO-imperiums paraply, udvidede deres udplyndring og udnyttelse af resten af verden voldsomt, som årtierne gik. Der måtte findes nye veje for den kapitalistiske ekspansion, flere penge, flere aktiver, mere magt. Som en del af denne proces blev klassestrukturen omdannet, og det betød, at middelklassen måtte gennemgå en udvikling.

I de seneste få årtier har middelklassen været tvunget til at overleve på gæld. For at bevare billedet af middelklasse og for fortsat at kunne opfylde sin opgave (dvs. at forbruge) havde middelklassen brug for adgang til kredit og måtte synke ned i en klasse af gældssatte. Nu hvor verden undergår en hurtig social, politisk og økonomisk forandring, er middelklassens dage talte. Efterhånden som en gældskrise trækker verdens lande ned i gældsslaveri, vil vestens middelklasser miste deres adgang til kredit og blive tvunget til at tilbagebetale deres gæld. Og efterhånden som lande vil bukke under for gældskrisen, vil også middelklassen bryde sammen under den. En klasse, der er skabt og holdt oppe på gæld, er ikke bæredygtig. Vi er på vej ind i en periode med en hastig forandring af klassestrukturen på globalt plan.

Middelklassens drømmesyn forsvinder stille og roligt, efterhånden som vore øjne indstiller sig på virkelighedens verden. Det imperium, som vi vendte det blinde øje til ude i verden, er nu ved at ramme os selv. Hvad vi har gjort ude, falder tilbage på os

“ Den vestlige verden har bygget sin store rigdom og sine samfund op på udnyttelse og udplyndring af resten af verdens folkeslag og ressourcer

selv. Middelklassen er ved at lære imperiets sande pris.

Gældsklassen

I 1958 blev det første succesfulde moderne kreditkort sendt på markedet af BANK OF AMERICA, og det udviklede sig efterhånden til vore dages VISAKORT. MASTERCARD daterer sig tilbage til 1966. Brugen af kreditkort voksede eksplosivt igennem de følgende årtier.

I 2004 offentliggjorde PBS [Amerikansk TV-selskab, red] en særlig rapport om 'kreditkortets hemmelige historie'. En af undersøgelserne forklarede at,

„Plastikpengenes næsten magiske bekvemmelighed er afgørende for vores notorisk tvangsmæssige forbrugerøkonomi,“

samt

„Med mere end 641 millioner kreditkort i omløb, som står for ca. 1,5 billioner \$ i forbrugerbetaling, er USA's økonomi helt klart blevet en plastikøkonomi.“

Imidlertid søger kreditkortfirmaerne ikke som deres ideelle kunder dem, der betaler deres kort ud hver måned:

„Industriens mest indbringende kunder, dem man søger med kreative markedsføringskampagner, er 'the revolvers' [= ca.: de tilbagevendende, ovs. anm.], de anslået 115 millioner amerikanere med månedlig kreditkortgæld.“

Det var i den neoliberale æras start i 1980'erne, at vesten blev vidne til kreditkortenes herredømme. Mens de vestlige lande i skarp konkurrence med internationale banker og koncerner udplyndrede DEN TREDJE VERDEN gennem "strukturel tilpasning" på VERDENSBANKENS og IMF's bud, blev den vestlige verdens middelklasser lullet ind i en gældsælde, som de ikke skulle komme ud af.

I 2006 afslørede en større rapport udsendt af en amerikansk tænketank, at

„Middelklassen er i dag dårligere rustet over for en økonomisk nødsituation, såsom tab af job eller tilskadekomst, end på noget andet tidspunkt siden de sene 1970'ere.“

Middelklassen i krise

Da den globale økonomiske krise opstod i foråret 2008, blev det rapporteret, at

„[i Storbritannien] var antallet af middelklassefamilier, der kæmpede for at få enderne til at mødes, steget signifikant, ligesom firmaer, der tilbød gældsrådgivning, blev oversvømmet af indtrængende bønner om hjælp fra husstande i velstående områder af landet.“

Middelklassens finansielle problemer blev „drevet af stigende inflation, øgede leveomkostninger og ejendomsmarkedets afmatning.“ En artikel i The Telegraph forklarede, at

“

Efterhånden som en gældskrise trækker verdens lande ned i gældsslaveri, vil vestens middelklasser miste deres adgang til kredit og blive tvunget til at tilbagebetale deres gæld

„Gælden har fået et nyt ansigt. Historisk set plejede det fortrinsvis at være folk på understøttelse og folk fra socialt boligbyggeri, som brugte gældsrådgivningsfirmaer.“

Imidlertid „er der efter kreditklemmens start sket en stor stigning i anmodninger om hjælp fra boligejere, akademikere og folk i liberale erhverv—før i tiden så man simpelthen slet ikke disse mennesker.“ Middelklassen „slås med terminer, lån i huset og kreditkortgæld.“

Middelklassen har levet over evne; men bankerne og de finansielle institutioner var medskyldige i den nemme adgang til kredit ved at uddele kreditkort og lån uden ordentlig finansiell kontrol.

På denne måde er forbrugersamfundet allerede blevet forandret. Forbrugerklassen vil ikke længere blive udgjort af middelklassen, men af de rige. Middelklassen vil blive tvunget til at formindske sin lånefinansiering og være tynget af sine gældsbyrder. Dette er blot en radikal forøgelse af en mangeårig tendens i de vestlige samfund; den økonomiske krise satte simpelthen fart i denne proces og forværrer dens samlede effekter. Man skal ikke narre sig selv, dette har længe været på vej.

Stram økonomisk politik

I juni 2009 advarede BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS (BIS) om, at mens verdens regeringer "stillede kaution for" finansindustrien, undlod de at reformere eller regulere de problemer i de finansielle

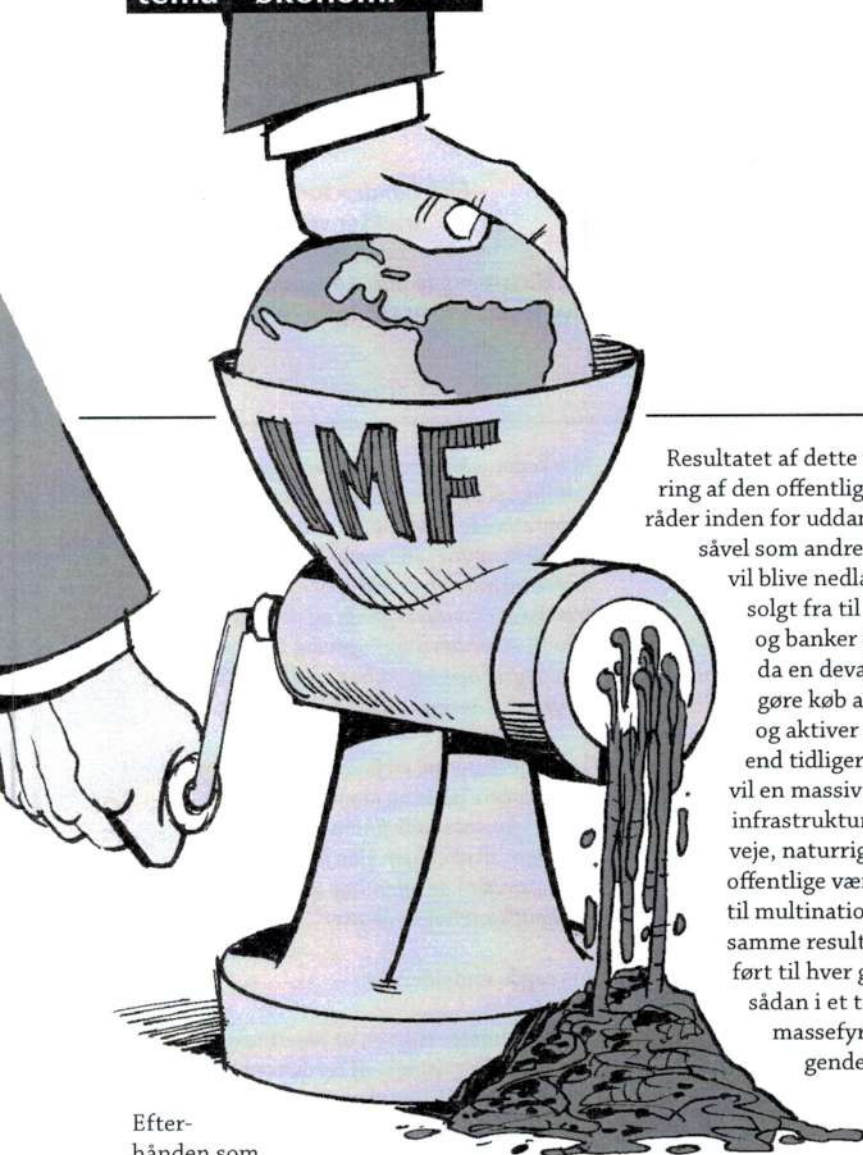
markeder, som skabte krisen, og „nogle redningsplaner har tilskyndet bankerne til at opretholde deres tidligere udlånspraksis.“ På denne måde, advarede BIS, „vil stimulusforanstaltninger ikke være i stand til at trække økonomien i gang, og de vil måske kun føre til et midlertidigt opsving i væksten,“ og „En flygtig bedring kunne meget vel forværre tingene.“ Ydermere advarede BIS om, at

„[regeringerne] vil finde det vanskeligere at placere gæld og kunne blive stillet over for voksende finansieringsomkostninger, hvilket igen ville føre til nedskæringer i de offentlige udgifter eller signifikant højere skatter“.

BIS sagde endvidere at

„den største risiko er, at regeringerne kunne blive tvunget af verdens obligationsinvestorer til at afstå fra deres stimuluspakker og i stedet skære drastisk ned i de offentlige udgifter og hæve skatter og renter.“

Dette betyder i bund og grund, at der pålægges Vestens 'udviklede' lande spareforanstaltninger/økonomiske stramninger beslægtet med dem, som blev pålagt tredjeverdenslandene gennem IMF's og Verdensbankens STRUCTURAL ADJUSTMENT PROGRAMS (SAP's) i kølvandet på 1980ernes gældskrise. Denne 'tilpasning i form af økonomisk stramning' vil bide sig fast i Vesten. Vi er „i den vestlige verden på vej ind i en finanskrise.“

Efterhånden som gældsbyrden vokser i de vestlige lande, vil de blive tvunget til at hæve renten for på den måde at øge betalingerne for gæld; der vil kræves devalueringer i et erklæret forsøg på at opmuntre til private investeringer; dette vil imidlertid forårsage inflation, hvor priserne på madvarer, benzin og andre nødvendige varer vil stige dramatisk. Samtidig vil landene blive tvunget til at hæve skatterne drastisk og skære ned på de offentlige udgifter med henblik på at nedbringe gældsbyrden og reducere budgetunderskuddet.

Resultatet af dette vil blive en beskæring af den offentlige sektor, idet områder inden for uddannelse og sundhed såvel som andre offentlige sektorer vil blive nedlagt, privatiseret og solgt fra til kæmpekonger og banker for en billig penge, da en devalueret valuta vil gøre køb af virksomheder og aktiver meget billigere end tidligere. Sideløbende vil en massiv privatisering af infrastrukturen finde sted, idet veje, naturrigdomme og andre offentlige værdier vil blive solgt til multinationale selskaber. Med samme resultat, som det har ført til hver gang, man har gjort sådan i et tredjeverdensland: massefyringer, hastigt stigende ledighed og hurtigt voksende fattigdomsprocenter.

Bankpraksis og korporatisme

Eftersom de vestlige lande lige siden udbruddet af den globale økonomiske krise alene har søgt at redde bankerne fra deres egne dårlige investeringer, har de givet bankerne en blankocheck. Regeringerne købte de store bankers dårlige aktiver, de overtog den private gæld og overførte den til offentlig gæld. På denne måde blev og bliver bankernes dårlige praksis opmuntret, i og med at regeringerne har vist deres tilbøjelighed til at træde til og "redde" bankerne. Dermed

“ mens en global arbejderklasse bliver transnationaliseret, sådan at forstå at verdens middelklasser er udset til at skulle afvikles

har regeringerne valgt at privatisere profitten og gøre risikoen til et samfundsanliggende; dette er ensbetydende med oprettelsen af en korporativ samfundsstruktur, korporativ socialisme eller det, som ellers er kendt som 'økonomisk fascisme'.

Reorganisering af den globale klassestruktur

Verden har allerede i de seneste to år været vidne til den største overførsel af rigdom i menneskehedens historie. Det, der nu vil følge, er en global restrukturering af klassestrukturerne, efterhånden som den vestlige, uddannede middelklasse i stor udstrækning vil blive reduceret og blive berøvet al sin materielle rigdom. Dette er en ny fase af globaliseringen. Som Robinson og Harris skrev i *Science and Society Journal*:

„En central proces i den kapitalistiske globalisering er en transnational dannelse af klasser, som har udviklet sig i takt med internationaliseringen af kapitalen og den globale integration af de nationale produktionsstrukturer. „

Forfatterne argumenterer for, at der er dukket en global herskende klasse op som et resultat af 'globaliseringen', en klasse som de refererer til som TRANSNATIONAL CAPITALIST CLASS (TCC).

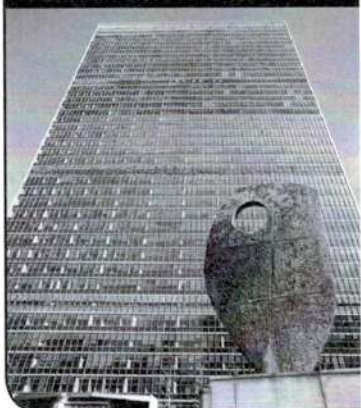
„[TCC] er en global herskende klasse. Den er en herskende klasse, fordi den kontrollerer instrumenterne i det trans-

nationale statsapparat, der er ved at blive dannet, samt i den globale beslutningsproces.“

I takt med at styreformene 'globaliseres', må de sociale strukturer følge trop. Globaliseringen har ført til dannelsen af en sand global økonomi, hvor stater har mindre indflydelse på globale økonomiske faktorer, og hvor verdens økonomiske system i højere og højere grad kontrolleres af et magtfuldt mindretal af banker, internationale finansinstitutioner og selskaber. Denne proces er blevet fremmet af verdens førende nationer, først og fremmest USA, og den har så igen ført til dannelsen af en sand global herskende klasse. David Rothkopf kalder denne globale klasse SUPERKLASSEN og har konkluderet, at det er en klasse bestående af ca. 6.000 individer, dvs. rundt regnet et medlem af SUPERKLASSEN for hver million mennesker.

Økonomien er blevet effektivt 'globaliseret'; verdens politiske strukturer følger efter økonomien mht. at blive 'globaliseret', efterhånden som nationalstaterne bliver omdannet til regionale regeringsblokke efter EU-model, og i sidste ende vokser et globalt statsapparat frem. Sideløbende hermed må også sociale strukturer 'globaliseres'.

Størstedelen af verdens lande har ikke nogen aktiv middelklasse. For at en global stat kan dannes, må de globale klassestrukturer fuldstændig transnationaliseres; den herskende klasse er ikke den eneste globale klasse, som skal dannes, den er blot den før-

“ David Rothkopf kalder denne globale klasse 'Superklassen' og har konkluderet, at det er en klasse bestående af ca. 6.000 individer

ste, der skal transnationaliseres. Vi befinder os således i en situation, hvor vi vil se en mere og mere koncentreret global herskende klasse konsolidere sin kontrol over de globale magtinstrumenter, mens en global arbejderklasse bliver transnationaliseret, sådan at forstå at verdens middelklasser er udsat til at skulle afvikles.

Dette er imidlertid ikke et nyt fænomen. Den vestlige verdens middelklasser, især den i USA, har i adskillige årtier været udsat for en udhuling af deres materielle rigdom. Middelklassen eksisterer kun i teorien; den er en klasse bygget og holdt oppe på gæld.

Efterhånden som middelklassen forsvinder ned i arbejderklassen, vil der finde en række større sociale forandringer sted. Ligesom den industrielle revolution ændrede klassestrukturen, vil den postindustrielle revolution gøre det samme. Forstæderne vil ændre udseende, efterhånden som græsplæner bliver til køkkenhaver. Familiemønsteret vil ændres signifikant. Mens den industrielle revolution førte til dannelsen af 'kernefamilien', vil den postindustrielle revolution føre til en genfødsel af storfamilien, hvor flere generationer lever under samme tag. Fællesskaber må finde sammen eller falde fra hinanden.

Vi ser allerede nu, at „Antallet af personer, der bor flere generationer under samme tag i USA, har nået det højeste niveau i 50 år, idet familierne forsøger at klare ruinerende jobtab og tvangsauktioner“:

„Under recessionens første år steg antallet af amerikanere, der boede i sådanne multigenerationsfamilier, med 2,6 mio., eller mere end 5 %, fra 2007 til 2008... Nu lever 49 mio. amerikanere—16,1 % af befolkningen—i hjem med flere generationer. Mange omfatter voksne børn i tyverne.“

The Washington Post, 18.3.2010

Vi er på vej ind i den POSTINDUSTRIELLE REVOLUTIONS tidsalder, en 'klasse-rensning' i den vestlige verden. Hele det socio-politiske økonomiske landskab er ved at blive revideret og omlagt. Virkningerne vil kunne føles lige fra tegnebogen til selve familiens opbygning.

Den globale finanskrisen er en global klassekamp. I 2006 sagde Warren Buffett, en af verdens rigeste milliardærer, at det, der foregår, er „klassekrigsførelse“, og at „det er min klasse, den rige klasse, der fører krig, og vi vinder“.

Andrew Gavin Marshall er forskningsmedarbejder ved Centre for Research on Globalization. Han studerer politisk økonomi og historie ved Simon Fraser University i Canada.

Artiklen er oversat fra engelsk af Ellen Agerskov. Den stammer fra hjemmesiden Global Research og er (stærkt) forkortet af Flemming Larsen. Hele artiklen kan læses på <http://www.globalresearch.ca/index.php?aid=18386&context=va>

Polanskis aktualitet

DET HAR SIN EGEN makabre logik, at da Roman Polanski skulle have en sølvbjørn som bedste instruktør på Berlin Film Festival for *The Ghost Writer*, var han forhindret i at komme, fordi han var fængslet i Schweiz.

af Christian Braad Thomsen

THE GHOST WRITER er en politisk thriller, der tager udgangspunkt i en af vor tids store politiske skandaler, den ulovlige krig mod Irak. Den tidligere britiske premierminister har isoleret sig på en ø ved USA's østkyst, men kræves nu udleveret til retsforfølgelse i England, fordi han er medskyldig i krigsforbrydelser i Irak. En for-USA'er, der skal skrive hans memoirer, findes druknet; en ny forfatter hyres—og opdager hemmeligheder, han næppe slipper levende fra.

Få instruktører mestrer som Polanski at oplade sine film med en kildrende fornemmelse af paranoia. Han har erfaret, at man godt kan være forfulgt, selv om man lider af forfølgelsesvanvid, og at konspirationer findes, selv om troen på dem risikerer at stemple en som konspirationsteoretiker. I flere af hans tidligere film er paranoiaen et sygdomsfænomen, men i THE GHOST WRITER er paranoiaen forårsaget af en barsk politisk virkelighed og skildret med nervepirrende filmisk suspense.

Samtidig med Polanski-filmens Danmarks-premiere aktualiseredes dens betydning herhjemme, idet Højesteret afgjorde, at Anders Fogh Rasmussen ikke kan anklages for grundlovsbrud, skønt han indlysende overtrådte grundloven, da han som George Bushs villige marionet erklærede Irak krig. Ifølge de tilhørende bemærkninger til grundlovens § 19 hedder det utvetydigt:

„Efter at Danmark gennem internationale aftaler har afstået fra krig som middel for sin udenrigspolitik, kan anvendelse af militære magtmidler mod andre stater kun forekomme som forsvar mod angreb eller som deltagelse i sanktioner i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt.“

Ingen af disse betingelser var opfyldt, og FN bad da også om et par måneders frist, så våbeninspektørerne kunne gøre deres arbejde færdigt, men det afslog Bush, Blair og Fogh, fordi de vidste, at deres fælles løgn om masseødelæggelsesvåben dermed ville blive afsløret.

Fogh begrundede desuden krigen med, at Irak sad FN's henstillinger overhørigt. Med den begrundelse burde han snarere erklære krig mod USA, England og sig selv—samt først og fremmest mod Israel, der jo igen og igen negligerer FN's resolutioner. Når han ikke gjorde det, er det en nærliggende (konspiration)teori, at så var der ikke internationale topposter i sigte. Det ville der derimod være, hvis han overtrådte grundloven.

Nu har et mindretal på 9 ud af Højesterets 19 dommere afgjort, at 25 danskere ikke har „retlig interesse“ i at sagsøge Anders Fogh for grundlovsbrud, og at „regeringen i grundloven er tillagt den umiddelbare kompetence til at handle på rigets vegne.“

Det er galimatias. Hver eneste dansker har en retlig interesse i, at grundloven overholdes, og naturligvis har regeringen kompetence til at handle på rigets vegne, men

dens handlefrihed er indskrænket af grundlovens bestemmelser. Højesteret begrundet yderligere sin afvisning med, at sagen ikke berører danske borgeres retsstilling. Det var som pokker. Når Danmark er i krig, risikerer danske borgere at blive dræbt, og i Irak er der omkommet elleve danske soldater. Hvilken verden lever højesteretsdommerne mon i, når de ikke mener, at krigsdeltagelse anfægter vores retsstilling?

Det mest chokerende ved Højesterets dom er, at den sanktionerer, at et flertal i Folketinget til hver en tid kan bryde landets grundlov. Ved på den måde at sætte grundloven ud af funktion er Højesteret med til at forvandle Danmark til en bananstat. Dermed adskiller vi os klart fra vore krigsførende nabostater: i Tyskland har Forfatningsdomstolen erklæret Irak-krigen for ulovlig, i Holland har en undersøgelseskommission gjort det samme, og i England arbejder en kommission i disse måneder på at klarlægge krigsbegrundelsen.

Skønt Roman Polanski klart nok baserer *The Ghost Writer* på Tony Blair, må filmens slutning uvægerligt få en dansker til at associere til Anders Fogh. Ophavsmanden til den rapport, der rører, hvad der er foregået, dræbes, og rapporten spredes for alle vinde, så sandheden aldrig vil komme frem. I Danmark burede vi Frank Grevil inde, fordi

han fortalte sandheden, og foreløbig behøver vi ikke at ty til drab, fordi vi har Højesteret til at dække over grundlovsbrud. Et uhyre interessant spørgsmål er, hvorfor Roman Polanski selv blev fængslet i Schweiz? Han havde for 30 år siden samleje med en 13-årig pige, der i forvejen var seksuelt aktiv. Det var naturligvis ulovligt, men dommeren takserede, at straffen var udstået ved, at han blev tilbageholdt et par måneder til en psykiatrisk undersøgelse. Dommeren aftalte med forsvareren, at Polanski herefter ville slippe med en betinget straf. Men da dommeren havde ry for at være uberegnelig, og da strafferammen for Polanskis forseelse gik op til 50 år, valgte Polanski helt legalt at forlade USA. Det ville alle andre nok også have gjort.

I de mellemliggende år har Polanski talrige gange opholdt sig i Schweiz, hvor han endog har et hus. Hvorfor arresteres han netop nu? Man behøver ikke at være særligt paranoid for at fremsætte den teori, at CIA er kommet under vejrs med, at han arbejder på en thriller, hvor CIA kriminaliseres. Derfor har de forsøgt at komme ham i forvejen ved at kriminalisere ham selv.

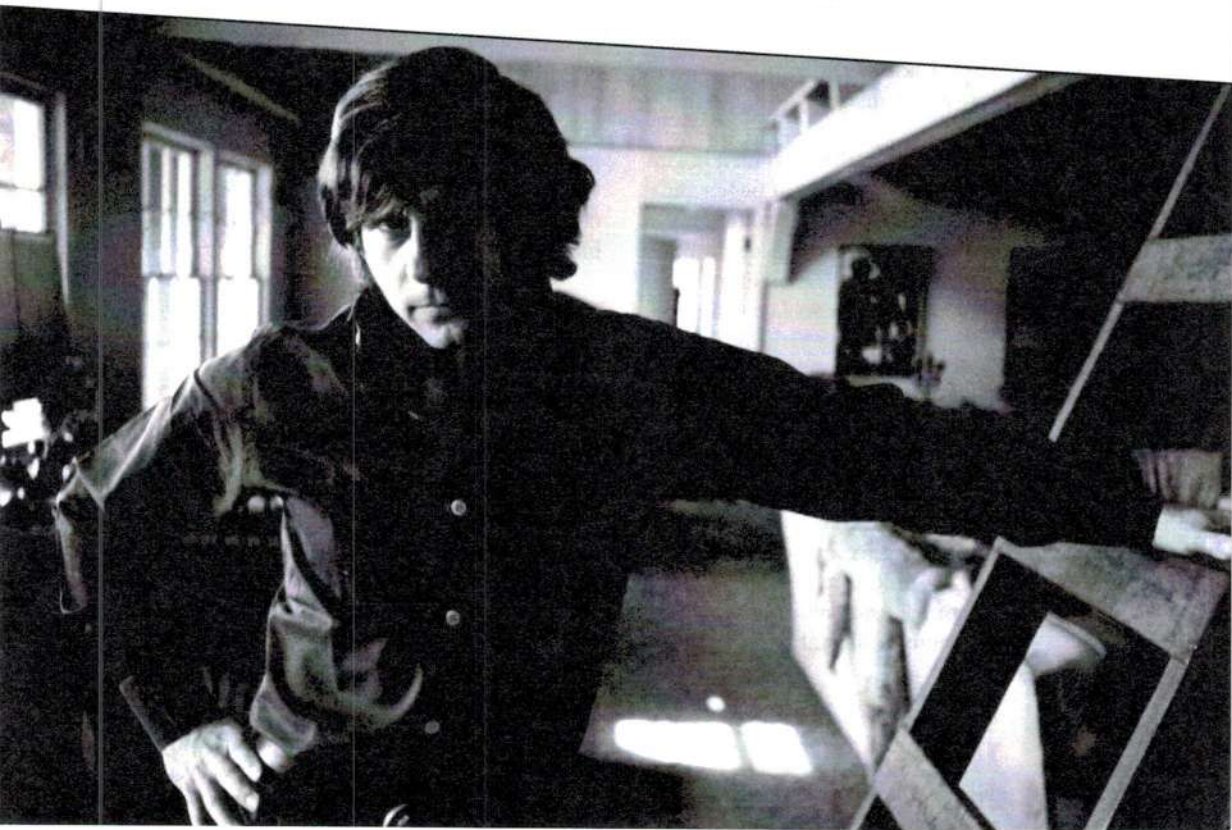
Dansk presse har beskrevet sagen skandaløst ringe. Her er dækningen gået på, at der vel er lighed for loven, og at Polanski ikke skal slippe for straf, fordi han er en

” Det mest chokerende ved Højesterets dom er, at den sanktionerer, at et flertal i Folketinget til hver en tid kan bryde landets grundlov. Ved på den måde at sætte grundloven ud af funktion er Højesteret med til at forvandle Danmark til en bananstat. Dermed adskiller vi os klart fra vore krigsførende naboer: i Tyskland har Forfatningsdomstolen erklæret Irak-krigen for ulovlig, i Holland har en undersøgelseskommission gjort det samme, og i England arbejder en kommission i disse måneder på at klarlægge krigsbegrundelsen.

berømt. Men det er der sådan set heller ikke andre end den forvirrede dramaturg Mogens Rukov, der har påstået. I tysk presse har man derimod kunnet læse interviews med den højeste europæiske ekspert i udleveringssager, som hovedrystende betegner udleveringskravet som ulovligt, fordi det er forældet. Og rent politisk er det uantageligt, at et europæisk land udleverer folk til USA, der ikke er et retssamfund målt med vore standarder. USA har dødsstraf, tortur og flere gange livstidsstraf i sin retspleje og kan ikke garantere for sikkerheden i fængslerne, hvis en person er dømt for et pædofilt

overgreb. Af de samme grunde udleverer vi jo heller ikke vore statsborgere til Rusland eller Kina.

Der ligger en særlig ironi i, at mens præsident Obama lader sig påvirke af europæisk lovgivning i sin sygesikringsreform, lader Højesteret sig åbenbart påvirke af amerikanske tilstande, når retten sætter grundloven ud af kraft. Dette er ikke sket, siden Rigsdagen og Højesteret i 1941 godkendte den grundlovsstridige internering af kommunisterne. Dengang var det nazisterne, der krævede, at vi overtrådte grundloven, i vor tid var det George Bush. ■

Fællesskabsfølelser i to spor

TITEL Fællesskabsfølelser: Kunst, politik, filosofi
 REDIGERET AF Mikkel Bolt og Jacob Lund
 FORLAG Forlaget Klim, 2009

anmeldt af Johan Heinsen

DEN GENNEMGRIBENDE idé bag antologien FÆLLESSKABSFØLELSER er, at fællesskabet er noget, der skal tænkes. Som værkets undertitel KUNST, POLITIK, FILOSOFI antyder, er dette imidlertid ikke en tænkning, som udelukkende hører hjemme et enkelt sted. I stedet er tænkningen af fællesskabet et centralt projekt i mange forskellige sammenhænge, og denne forskellighed har sat ganske tydelige mærker på værket.

Motivationen bag tænkningen af fællesskabet påstås at være den tiltagende globalisering, som med dens forvrængning af tid og rum påkræver refleksion over fællesskabernes forandringer. Det indtryk, man får af bogen, er således ved første øjekast, at den engagerer i aktuelle samfundsdebatter om konkrete problemstillinger.

Det er da også til dels tilfældet, men bogen viser sig også ganske hurtigt at pege i andre retninger af mere filosofisk karakter. Således fokuserer en stor del af artiklerne på en bestemt definition af fællesskabet, som her knyttes til henholdsvis Jean-Luc Nancys og Giorgio Agambens filosofiske projekter. Dette er en venstreorienteret og poststrukturalistisk forestilling om et fællesskab, som ikke er defineret af en essens (som f.eks. nationalitet), men som i stedet er kendetegnet ved en samværen—altså som en relation. Denne samværen får vidtfavnende konsekvenser for spørgsmål om identitet, fællesskab og politik, som alle redefineres, således at denne version af fællesskabet og dets politik kommer til at stå i modsætning

til og undergrave forestillinger om et fællesskab, som kan 'fuldendes'. Fællesskabets regnestykke går aldrig op. Det er klassiske, dekonstruktivistiske pointer oversat til en tænkning af samfundet.

Der er således to forskellige spor i antologien, som derfor fremstår splittet imellem et aktuelt, samfundsengageret spor og en række filosofiske udredninger. Som minimum kunne man her forvente, at der ville være et spil imellem disse niveauer, der ville retfærdiggøre deres sameksistens, men her slår antologien desværre fejl. De spiller ganske enkelt ikke sammen, og i stedet bliver læsningen let frustrerende. Samtidig er der en kvalitetsmæssig forskel de to spor imellem. De aktuelle artikler i første spor, hvoraf flere har indslag fra sociologien, når ikke nævneværdige højder. Her er der dømt spredt fægtning, som når sit kedelige klimaks i en spydig artikel om Louise Freverts ulødlige underside. Det virker ligegyldigt og dette spor i bogen formår aldrig rigtig at blive til noget.

De filosofiske indslag i andet spor er derimod langt hen ad vejen præcise og velskrevne og formår at blive til mere end blot akademiske kommentarer til en aktuell filosofisk diskussion. Her brillierer især redaktørerne med hver deres indlæg om henholdsvis Nancy og dennes forgænger Bataille. Dertil kommer to fine oversættelser af centrale tekster af Nancy og Agamben selv, hvor især førstnævnte, et kapitel fra Nancys mesterværk DET UVIRKSOMME FÆLLESSKAB, fungerer godt som et ud-

Redigør af Mikkel Balle
& Jacob Lund
Klen

gangspunkt for de resterende artiklers diskussioner. Her redefineres fællesskabet i en potent politisk tænkning, som søger at underminere de gængse forestillinger om nationen, samfundet og identiteten. I stedet for fundamenter for at fastholde disse størrelser får man en tænkning, som peger imod åbenheden. 'Uvirksomheden' skal forstås i denne kontekst—det fællesskab, som teoretiseres, består i en afbrydelse af det fasttømrede.

Det er måske netop, fordi denne tænkning af fællesskabet er så potent, at jeg savner en stærkere redaktionel hånd i bogen, som kunne have knyttet de to spor tættere sam-

men og derved understreget relevansen af de filosofiske ideer. Denne relevans gælder ikke mindst for nutidens venstrefløj, der netop burde være åben for en invitation til gentænkning af fællesskabet, der alt for ofte er blevet defineret med de politiske modstanderes slagord. Derfor får FÆLLESSKABSFØLELSER, sine laster til trods, en anbefaling med på vejen.

Anmelderomtale:

Johan Heinsen er cand.mag. i historie fra Aalborg Universitet. Han har skrevet artikler om rejselitteratur, sørøveri og dets historiografi. ■

Krisen og kommunismen

TITEL First as Tragedy, Then as Farce
 FORFATTER Slavoj Žižek
 FORLAG Forlag Verso, 2009

anmeldt af **Mikkel Bolt**

Ž IŽEK VEJRER MORGENLUFT for verden i lyset af det seneste årtis kriser, hans løsningsforslag er suspekter, men hans kritik af systemet er underholdende.

Den globale økonomi er i den dybeste krise siden 1930'ernes såkaldte Depression, og i direkte modstrid med politikeres, erhvervsmænds og økonomers optimistiske tirader om recovery og snarlige opsving, så synes nye vanskeligheder og chokbølger at vente forude. Alt tyder på, at vi ikke blot er konfronteret med en konjunkturbestemt nedgang, men med en krise i kapitalismen. Den slovenske filosof og europæiske dissident Slavoj Žižek har naturligvis noget at sige om denne udvikling, hvor vi er på vej ind i en ny historisk situation, hvor der vil ske et grundlæggende socialøkonomisk og politisk sporskift.

FIRST AS TRAGEDY, THEN AS FARCE er et af, hvad vi kan kalde Žižeks lejlighedsskrifter, hvor han tager udgangspunkt i en aktuel begivenhed. I modsætning til de tungere teoretiske bøger som THE SUBLIME OBJECT OF IDEOLOGY (som er på vej i dansk oversættelse), THE TICKLISH SUBJEKT og IN DEFENCE OF LOST CAUSES er der her tale om en kortere, hastigt skrevet sag, der adresserer igangværende udviklinger. Det betyder imidlertid ikke, at vi har at gøre med en mindre vigtig Žižek-udgivelse. Som det var tilfældet med analysen af 9/11 i WELCOME TO THE DESERT OF THE REAL fra 2002, er Žižek nemlig ofte i hopla, når han næsten lidt venstrehåndsagtigt kaster sig over en konkret case og giver læseren sin særegne

udlægning af forløbet. Denne gang er det altså så finanskrisen, som er objektet for Žižeks opkørte psykoanalytisk inspirerede noget improviserede marxisme, og Žižeks analyse af neoliberalismens dobbelte fald er interessant læsning.

Žižek skitserer et historisk forløb fra Murens Fald i 1989 og frem til 2001, hvor den neoliberale frihandelskapitalisme regerede stort set uantastet. Francis Fukuyamas berømte forestilling om historiens afslutning fungerer som eksempel på periodens hjemkomstglæde og selvfejring, hvor det liberale demokrati fremstod uantastet. Med Al-Qaedas terrorangreb på World Trade Center og Pentagon blev det liberale demokratis hegemoni imidlertid udfordret og rystet. Det var tragedien i Žižeks titel. Som politisk doktrin faldt det liberale demokrati sammen, da World Trade Center blev lagt i ruiner, argumenterer Žižek. Farcen var så det finansielle sammenbrud i 2008, som ifølge Žižek endeligt burde have lagt neoliberalismen i graven som en økonomisk teori. Som titlen ekspliciterer, tager Žižek altså Marx' sætning om og analyse af forskellen mellem Napoleon I's og III's kupregimer (i henholdsvis 1799-1814 og 1851-1870) og applicerer den på den neoliberale utopis fald i 9/11 og nedsmeltning med finanskrisen.

Žižeks analyser af de forskellige reaktioner på finanskrisen er naturligvis underholdende læsning; som blandt andet også Alain Badiou tidligere har gjort det, peger Žižek på diskrepansen mellem de opkørte og dramatiske redningsforsøg—hvor rege-

ringsledere med alvorlig mine stod i kø med billioner af dollars—der var rettet mod finansielle virksomheder, forsikringsselskaber og banker, og så de samme regerings noget mere afventende respons på global opvarmning, tredjeverdenslandes behov for gældseftergivelse og sultkatastrofer. Selv over for kæmpestore konkurstruede industrifirmaer som General Motors og Chrysler blev der ikke punget ud med den samme selvfølgelighed. Pointen er klar nok: Finanskapitalen er omdrejningspunktet for den neoliberale ideologi. Så da bunden var ved at gå ud af finansmarkedet, var der pludselig ingen tid at spille. Som Žižek drilsk formulerer det:

„With the financial meltdown, the urgency to act was unconditional; sums of an unimaginable magnitude had to be found immediately. Saving endangered species, saving the planet from global warming, saving AIDS patients and those dying for lack of funds for expensive treatment, saving the starving children... all this can wait a little bit. The call to ‘save the banks!’ by contrast, is an unconditional imperative which must be met with immediate action.“ (80)

Skuespillet med de fokuserede og hurtigt arbejdende regeringsledere, som poserede som verdensøkonomiens redningsmænd,

der i en håndevending pludselig var i stand til at finde millioner af milliarder, afslører ifølge Žižek det kapitalistiske systems reelle sammenhæng:

„Do we need any further proof that Capital is the Real of our lives, a Real whose imperatives are much more absolute than even the most pressing demands of our social and natural reality?“ (80)

Finanskrisen afslørede således ifølge Žižek ikke blot neoliberalismens, men selve kapitalismens utopiske dimension, synliggjorde det irrationelle i det globale kapitalistiske system, hvor det ikke kan lade sig gøre at finde penge til at brødføde fattige og bekæmpe fattigdom eller klimaændringer, men hvor det er strengt nødvendigt hinsides det parlamentariske systems partiskel at punge ud for at genskabe tiltroen til pengesystemet og de finansielle transaktioner. Som det har været tilfældet i andre tidligere bøger, leverer Žižek med *FIRST AS TRAGEDY, THEN AS FARCE* en tankevækkende ideologikritik af den globale kapitalismes neoliberale fase som et morderisk utopisk projekt, der skaber en uhørt global ulighed og nød, men iscenesætter sig som en art neutral teknisk styring hinsides ideologiske agendaer.

Denne forestilling om neoliberalismen som en effektiv styringsteknik, der bare fungerer, blev farceagtigt gentaget i det uendelige i kølvandet på finanskrisen, hvor bankmænds grådighed blev præsenteret som årsagen til miseren. Som Žižek skriver, konstruerede den neoliberale ideologi en række bizarre forklaringsmodeller, der alle havde til formål at forankre krisen i perifere detaljer og sikre den neoliberale ideologis fortsættelse.

„Consequently, to put it in old-fashioned Marxist terms, the central task of the ruling ideology in the present crisis is to impose a narrative which will place the blame for the meltdown not on the global capitalist system as such, but on secondary and contingent deviations.“
(19)

Fremvisningen af tidligere succesrige finansmænd som Bernie Madoff og Stein Bagger som 'grådige' brodne kar har været nogle af de spektakulære stunts i denne strategi. Den dominerende ideologis svar på krisen er således at isolere krisen og indramme den som korrigerbare, interne uhensigtsmæssigheder og insistere på det fordelagtige eller nærmest naturlige ved sit eget greb og presse på med en endnu mere tilbundsgående implementering af de doktriner, som burde være blottet for enhver legitimitet. I lokal sammenhæng er den siddende regerings voldsomme og intensiverede udhuling af velfærdsydelser et godt eksempel på en sådan manøvre, nedskæringerne legitimeres med henvisning til de

økonomiske realiteter og forsøges iscenesat, som om der ikke er tale om et konsekvent neoliberalt angreb på forestillingen om velfærdssamfundet. I global sammenhæng er terrortruslen selvfølgelig det oplagte eksempel, der legitimerer en hel række indgreb af politisk, juridisk og økonomisk art, men som Žižek skriver, fungerer klimaforandringer og den truende økologiske katastrofe også i stadig stigende grad som udgangspunkt for skabelsen af nye rum for kapitalistisk investering og indhegning. Vi står ved begyndelsen på en lang omorganisering af forholdet mellem finanskapital og resten af det kapitalistiske system, hvor det er alt andet end sikkert, hvad der kommer til at ske, om finanssektoren eksempelvis løber af med sejren og effektuerer en egentlig 'afindustrialisering' af nationer som USA, eller om der sker en regulering af de finansielle praksisser og en omlægning i retning af keynesianisme med grønne fortegn, hvor kapitalen investeres i 'grønne energiprojekter' og bioteknologi.

Som Žižek skriver, er det desværre ikke særligt sandsynligt, at den tragiske og farceagtige afmontering af den neoliberale ideologi i 9/11 og finanskrisen vil tage form af en opvågnen. I et første moment vil krisens konsekvenser uden tvivl vise sig som massearbejdsløshed, lønpres, sult, sygdom og hjemløshed for de fordømte på jorden. I et forsøg på at skære i udgifterne for at genoprette en acceptabel profitrate vil kapitalistklassen desuden fortsætte sit stormløb på naturen. Det er det umiddelbare perspektiv. I en sådan situation er

risikoen for fascisme og autoritære stramninger stor, som Žižek advarer, idet han henviser til Walter Benjamins (1892-1940) forestilling om fascismen som vidnesbyrd om en mislykket revolution eller en afviklet kommunistisk satsning. Med henvisningen til Benjamin og analysen af forløbet mellem revolutionært afsæt og modrevolution peger Žižek således både på mulighederne i den aktuelle situation, samtidig med at han selvfølgelig også gør opmærksom på de faretruende konsekvenser, det vil få, hvis det kommunistiske perspektiv ikke lader sig genfinde. I fraværet af et sådant perspektiv vil kapitalismen fortsætte sin jagt på profit. Samtidig vil 'misforståede' former for anti-kapitalisme som eksempelvis den islamiske fundamentalisme bære ved til bålet, idet den reelt ikke gør andet end at kortslutte den kritiske analyse af kapitalismen og hovedløst går til angreb på vesterlændinge og jøder, der misforstås som selve årsagen til kapitalens abstrakte dominans. Over for neoliberalismen, de autoritære stramninger og fundamentalismen sætter Žižek kommunismen.

Det kommunistiske perspektiv, Žižek forsøger at etablere i sin bog, er desværre ikke på højde med situationen. Reelt er der tale om en form for statskapitalisme Tito-style, hvor staten erobres af en avantgardekadre, der ikke er bange for at slå til eller agere terroristisk. Žižek artikulerer den nødvendige kritik af det parlamentariske demokrati, der reelt blot neutraliserer uforenelige sociale modsætninger politisk, men hans tilbagemænding til Lenin fremstår enten

som en provokatorisk gestus eller en dårlig læsning af den revolutionære tradition, hvis mest relevante dele historisk har satset på rådsformen eller etableringen af moralske institutioner, der satser på lighed. Forestillingen om en politisk avantgarde og idéen om et disciplineret antikapitalistisk parti er suspækt. Det handler ikke om at organisere andre, men om at organisere sig selv sammen med andre. Det er ikke vejen ud af det parlamentariske demokrati og kapitalismen. Det gjorde allerede Rosa Luxemburg (1871-1919), Anton Pannekoek (1873-1960) og senere Guy Debord (1931-1994) opmærksom på. Kampen for en verden uden penge, stat og klasser skal ikke medieres af nogen avantgarde, lige meget hvor underholdende den kan tænkes at være med Žižek og ligesindede ved roret. Den slovenske filosof kan åbenbart ikke hjælpe med den del af kampen, hans bidrag er at levere nyttige og underholdende ingredienser til kritikken af den etablerede orden. Resten er op til os andre... ■

Mikkel Bolt underviser i kunsthistorie på KU og har beskæftiget sig med avantgarden og den revolutionære tradition i bøger, artikler og handlinger.

Hvor lagde vi den Marxisme?

TITEL From Marxism to Post-Marxism?
 FORFATTER Göran Therborns bog
 FORLAG Verso, 2009

anmeldt af **Martin Mose Bentzen**

HVORDAN KUNNE det gå så galt for 'venstrefløjen' i 1990erne og 2000erne, og hvad er det nye projekt for venstrefløjen i det 21. århundrede? Professor Therborn har svarene!

Professor i sociologi ved Cambridge Universitet, Göran Therborn, der har skrevet bogen *FROM MARXISM TO POST-MARXISM?* En eksplicit og provokerende position, der er selvbevidst venstreorienteret uden på noget tidspunkt at forfalde til hverken marxistisk eller socialdemokratisk dogmatisme. Han forstår marxisme som 'det modernes loyale opposition', den eneste position der på en gang priser modernitetens lyksaligheder og har blik for dens iboende selvmodsigelser. Teorien er stadig brugbar, som en teori om det modernes dialektik.

Udgangspunktet for bogen er venstrefløjens aktuelle krise, og bogen er skrevet frem til foråret 2008, med andre ord eksklusive finanskrisen og Obama (som dog nævnes et sted som en af demokraternes mere fredeligt indstillede præsidentkandidater), hvilket frifinder bogen for eventuelle anklager om populisme på den bekostning.

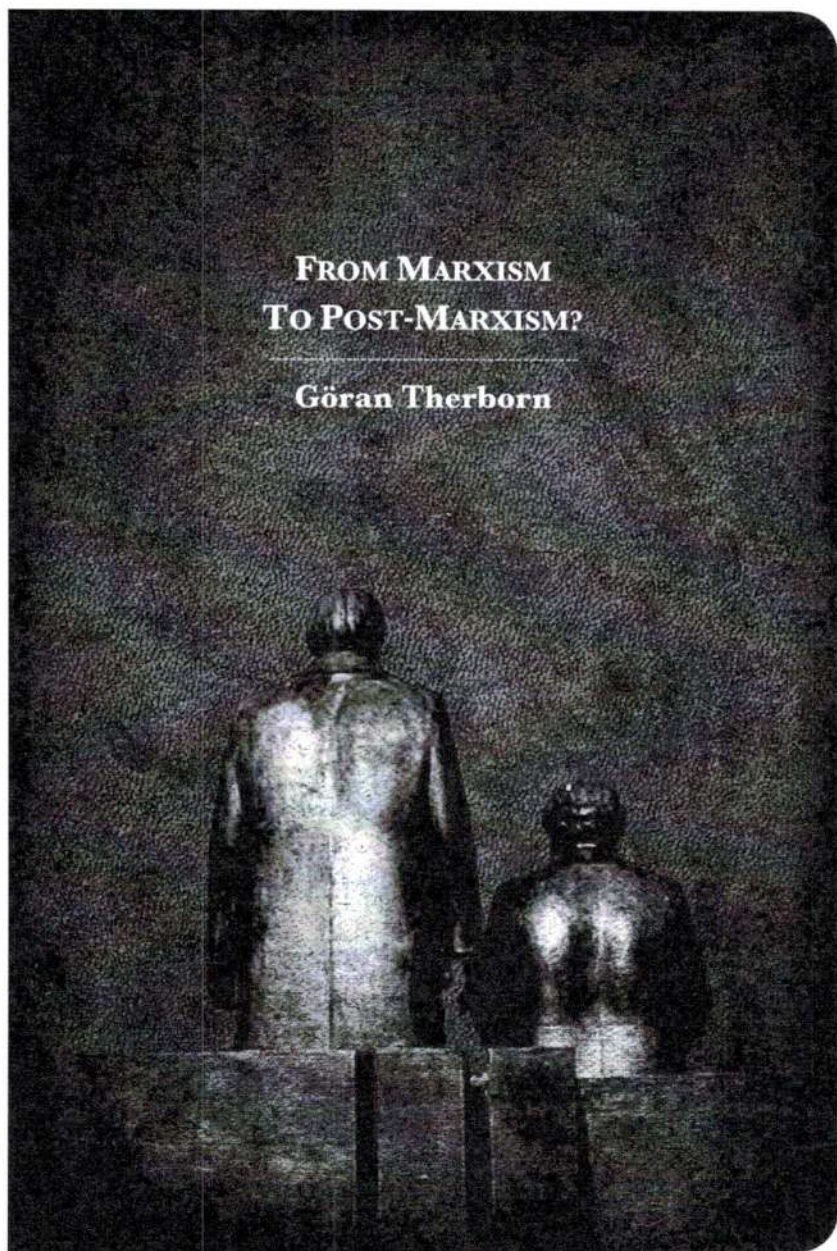
Vi befinder os således i Bushs verden, hvor venstrefløjen er på retræte på alle områder, mens moderniteten er ved at blive en reaktionær liberalismes ejendom. Resultatet af dette er blevet ideologisk motiveret militær omstyrtelse af "onde" regimer, og hyklerisk moralsk diskurs, der dækker over en virkelighed af tortur, bortførelser løgnagtige krigsbegrundelser og så videre. Selvom

denne virkelighed vækker både forargelse og vrede, har venstrefløjen i denne tid ikke vist sig leveringsdygtig i overbevisende alternativer eller endog mærkbar politisk modstand.

Therborn vil videre til årsagerne, især til venstrefløjens politiske og teoretiske manglende modstandsdygtighed mod neoliberalisme (politisk) og postmodernisme (akademisk). Bogens første del omhandler den politiske venstrefløjs nyere historie i globalt perspektiv og giver blandt andet en oversigt over venstrefløjens succeser, hvortil hører velfærdsstaten og borgerrettighedsbevægelserne, og nederlag, hvortil hører det udeblivende fælles fodslag mellem 1970'ernes protestbevægelser og de traditionelle fagbevægelser i Vesteuropa. Som nederlag nævnes også østblokkens sammenbrud, som Therborn ser som demoraliserende for en langt bredere venstrefløj end de deciderede kommunistiske tilhængere af disse stater. Pointen er, at en alternativ statsform derefter ikke anses for overhovedet mulig. Postsocialismen i titlen refererer både til den globale politiske status quo og til tænkere, der er "kommet videre" fra et oprindeligt marxistisk udgangspunkt. Bogen forholder sig også til demoraliseringen af den socialdemokratiske bevægelse, der ifølge forfatteren har ramt Danmark hårdest. Danmark fylder ellers ikke meget i bogen, men vi gives dog følgende hårde, men præcise karakteristika:

FROM MARXISM TO POST-MARXISM?

Göran Therborn

„Den moderne histories fredelige danskere fører nu krig mod nævenyttige indfødte i både Irak og Afghanistan, mens de ydmyger deres lille muslimske mindretal derhjemme, handlinger der bakkes op af vælgerne og udføres i liberalismens navn.“

I øvrigt er det tydeligt, at Therborn ikke regner 90'ernes og 00'ernes "tredje vej" som en positiv del af venstrefløjens udvikling, men nærmere som socialdemokratisme ubekvemt fastspændt i en nyliberal stol med forholdet Blair-Bush som det mest tragikomiske eksempel. "Hofteoretikeren"

Anthony Giddens er heller ikke blandt Therborns helte.

Bogens anden og tredje del fokuserer på teoretikere i den marxistiske tradition, helt frem til nyere navne som Žižek, Negri og Hardt, men hele vejen igennem afprøves forholdet til andre positioner også. Omgangstonen med teoretikerne er befriende kritisk og åbenhjertig. Også disse dele er fyldt med suveræne indsigter, små som større. En af de større er i forholdet til den fortrængte eller fordrevne (engelsk *displaced*) arbejderklasse. Therborn mener ikke, at den industrielle arbejderklasse nogensinde igen vil blive historisk drivkraft for en politisk forandring, så venstrefløjen må til at finde sig en ny motor, hvis de vil op at flyve igen. Et tilbagevendende kritisk punkt er den teoretiske venstrefløjs for tidlige affærdigelse af nationalstaten, som til stadighed viser sig at være langt mere handlekraftig, end for eksempel Negri og Hardt lægger op til.

Han giver selv et bud på, hvad der kunne danne basis for et såkaldt trans-socialistisk perspektiv, som ikke er bundet op på en industriel arbejderklasse, men bl.a. indeholder moralsk diskurs og pacifisme (her er den afgørende forskel til den kontroversielle Žižek, som forsvarende en militant radikalisme funderet i en klippefast tro, der transcenderer moral med inspiration fra en fortolkning af Kierkegaards religiøse stadie) og en fornyet forståelse af den kapitalistiske dialektik. Med reference til Habermas hævder han, at der er mindre brug for en teori

om kommunikativ handlen og mere brug for nye økonomiske analyser.

Der er udeladelser i gennemgangen, som nemt kan undskyldes med bogens relativt korte længde. Decideret uheldigt er det efter min mening, at den nye globale aktivismes vigtigste teoretiker, Naomi Klein, overhovedet ikke behandles. Til gengæld er der mange andre referencer til spændende nyere litteratur, som nok skal vække inspiration hos mange, der hungre efter udogmatisk teori til venstre for midten.

Therborn har et skarpt blik for den politiske situation set fra et venstrefløjssynspunkt, og hans lærde gennemgang af teoretikerne bliver aldrig tør eller bedrevidende. Hans positive bud, inklusive transsocialisme og tentative forudsigelser om en mere human verden med Kina som førende magt, er mere tvivlsomme, men fylder heldigvis meget lidt i bogen. Alt i alt er her et godt bud på en samlende tilgang eller lærebog, både for den del af venstrefløjen, der ønsker at forholde sig kritisk reflektivt til deres egen rolle i de sidste fyre år, og den del, der orienterer sig positivt mod fremtiden (forhåbentlig er der her en ikke-tom fællesmængde). Hvis du undrer dig over, hvor marxismen egentlig blev af, er denne bog et godt sted at begynde at lede! ■

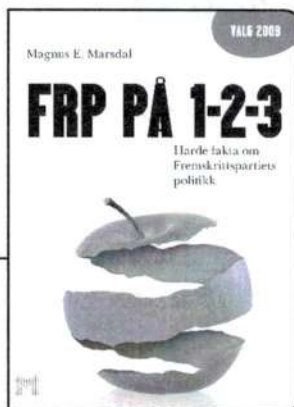
Martin Mose Bentzen, ph.d.-studerende i filosofi på Roskilde Universitet.

Fokus på Fremskrittspartiet igen

—om end et lidt irrelevant

TITEL FRP på 1-2-3
FORFATTER Magnus Marsdals
FORLAG Forlaget Manifest, 2009

anmeldt af **Staffan Dahllöf**

MAGNUS E. MARSDAL, som skrev en glimrende bog om det norske Fremskrittspartiet (FRP-KODEN, anmeldt i DET NY CLARTÉ #9), har også skrevet en valg-pamflet kaldt FRP PÅ 1-2-3. Det er et lille, letlæst stridsskrift, som jeg havde regnet med at blive mindst lige så glad for—det blev jeg ikke.

FRP PÅ 1-2-3 er i og for sig en ligetil gennemgang af, hvad det højrepopulistiske parti—der kan sammenlignes med Dansk Folkeparti—står for, har sagt, og hvordan partiet har stemt. Formålet med pamfletten er at give argumenter mod Fremskrittspartiet ved det norske valg i 2009. Det er en bog om politik, som tager politik alvorligt, og som ikke fortaber sig i analyser af spin og kommunikation. Og det er fint.

Tesen er, at FRP på trods af en jovial optræden fører en aggressiv, nyliberal privatiseringspolitik med skattesænkninger til de rige, angreb på det fagretlige system, nedskæringer af dagpenge samt andre forringelser for det brede flertal.

Hvorvidt det er afslørende nyt for de norske vælgere, skal jeg ikke kunne sige, men det lyder ikke til, at FRP fuldstændig har skjult sin egen politik, så den har vel næppe været helt ukendt.

Her bliver FRP så en anelse eksotisk set i et dansk og et svensk perspektiv. Det er jo ikke den frådende nyliberalisme, som præger DF eller de svenske efterbarere i Sverigedemokraterne.

Jo, noget vil man i Danmark og Sverige kunne lære af Marsdals systematiske

metode. Det er prisværdigt at fremhæve aspekter af et partis politik, som det selv går lidt stille med. Men helt at undgå at diskutere værdispørgsmål og retspolitik, og at reducere indvandrings- og flygtningepolitik til et spørgsmål om, hvem der giver flest penge til integrationsprojekter, det er også at undervurdere læsere og vælgere. Man må nok gå ud fra, at de, der sympatiserer med Dansk Folkeparti, eller med Sverigedemokraterne, gør det, fordi de rent faktisk har opfattet det politiske budskab, i hvert fald nogle centrale dele af det.

I den tidligere og mere omfattende FRP-KODEN var pointen, at partiet med mediernes velsignelse har afpolitiseret økonomien men politiseret alt andet, det vil sige "værdikampen" og et opgør med den norske socialdemokratiske middelklasseelite, af Marsdal kaldt for ARMANIDEMOKRATERNE.

I FRP PÅ 1-2-3 gør Marsdal det samme, bare med omvendt fortegn. Han problematiserer FRP's økonomiske politik og dets sociale konsekvenser, men går i en stor bue uden om de politikområder, som FRP (og DF) selv prioriterer. Det er muligvis godt set, rent taktisk, men det gør FRP PÅ 1-2-3 lidt mindre interessant uden for den norske dagspolitiske debat. ■

Staffan Dahllöf er freelance journalist og dækker danske forhold i den svenske dagspresse.

Klasseanalyse, Røvbananer og Egon Olsen

TITEL Knoldesparkeren, flottenheimeren og glatnakken
FORFATTER Center for Vild Analyse
FORLAG Informations Forlag, 2009

anmeldt af **Peter Bonfils**

DET ER knoldesparkeren, det drejer sig om. De skøre filosoffer i Center for Vild analyse har opstillet en klasseanalyse med udgangspunkt i vores brug af bandeord! Det er morsomt men ikke skudt helt ved siden af, men de mangler en historisk dimension.

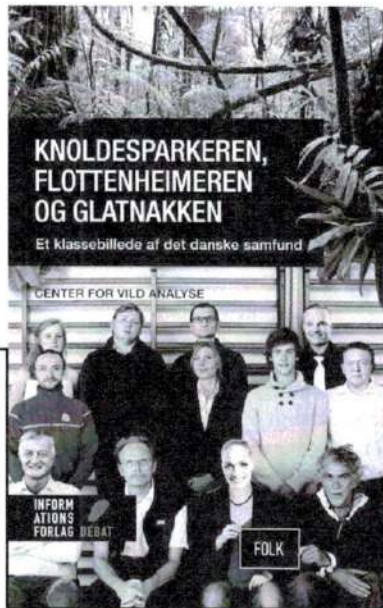
Hvem havde troet, at en flok filosoffer fra Århus Universitet organiseret i noget, de kalder 'CENTER FOR VILD ANALYSE' (CVA), skulle være dem, der kom med en klasseanalyse, der nåede udover rampen? Nok ikke mange. Ikke desto mindre er der i hvert fald kommet en både underholdende og tankevækkende bog ud af deres tosserier. Om de så har ramt hovedet på sømmet og leveret det intellektuelle skyts og den klasseanalyse, som venstrefløjen og arbejderbevægelsen så grueligt har savnet, er en anden sag.

Med afsæt i Marx, fransk psykoanalyse (Lacan) og Egon Olsens (ham fra Olsenbanden) bandeord tager de afsæt i: (1) „...at samfundet stadig er særdeles struktureret,“ og (2) „at de fleste af os har en slags ubevidst viden om, hvem vi selv og de andre er; en viden som afslører sig i vores sprogbrug og generelle evne til at inddеле mennesker i forskellige kategorier.“

Sprogbrugen i dette tilfælde er bandeord: knoldesparker, røvhul, glatnakke med flere. Alene dette gør det til underholdende læsning. Og de har vel egentlig en pointe: klassebetegnelser er noget, de fleste vægrer sig ved at benytte sig af—det er ganske enkelt ubehageligt på en “udemokratisk” måde at

blive mindet om, at vi er ulige. Og så slipper sandheden ud som en art “freudian slip”. Bandeords-sociologien og den måde, som den sætter fantasien og associationerne i gang på, er måske det vægtigste bidrag, CVA kommer med. I modsætning til megen anden klasseanalyse har det den effekt, at det sætter læserens tanker i bevægelse—og det er i sig selv en stor fortjeneste. Deres skema over samfundets klasser og beskrivelserne af dem er ganske enkelt både underholdende og tankevækkende—se illustrationen på s. 72

Beskrivelserne af de enkelte klasser frembragte en del latter hos undertegnede, og det er i sig selv en kvalitet, at de har formået at skabe en klasseteori, der underholder. Ser vi lidt nærmere på deres klassekategorier, så er det nok særligt knoldesparkerne og det spærrede subjekt (det der ligner et dollartegn), der er særligt interessante. Knoldesparkerne er de “almindelige mennesker”, hvad man vel også kunne kalde arbejderklassen, og det spærrede subjekt er den del af den globale arbejderklasse samt flygtninge, udstødte og så videre, der ikke har politiske og juridiske rettigheder. CVA lader til at mene, at knoldesparkerne som sådan ikke har nogen særlig grund til andet end at opretholde status quo, og det spærrede subjekt er, ja ganske enkelt, spærret og mangler handlemuligheder. Jeg er ikke overbevist om det rigtige i det, ligesom det virker sært hvordan knoldesparkerne, der engang selv var et spærret subjekt har opnået rettigheder og goder. Men de har nu nok ret i, at for tiden orienterer knoldespar-

kerne og partierne, der bejler til knoldesparkerne, sig mod noget, der ligner opretholdelsen af status quo og ikke meget mere.

Mere problematisk finder jeg CVA's tidsdimension. De skriver selv, at en teori uden fremtidsudsigter er en "lam" teori. Desværre så mangler de efter min mening noget historisk dybde, og det bærer fremtidsudsigterne også noget præg af. Mere præcist er problemet deres udlægning af historien og Marx' klasseanalyse. Det billede, som CVA maler af Marx' klasseanalyse og arbejderklassen over tid, virker fortegnet og misforstået. Muligvis er der tale om en blind vinkel hos filosofierne, der har det bedre med systemer og kategorier end med tid?

Eksempelvis skriver de, at arbejderne er kapitalister gennem deres pensionskasser. Indrømmet: arbejderne i dag er i en vis (formel og ikke-marxistisk) forstand kapitalister, men, og det er det vigtige, Marx' økonomibegreb er et bredere og mere sociologisk et af slagsen, og i den forbindelse bør man også se på, hvem der bestemmer. Råder arbejderne over den kapital, de ejer? Nej, det gør de ikke—omend der er ansatser til, at den situation muligvis vil ændre sig i nogen grad, jævnfør de mange konflikter og problemer, som pensionskassernes investeringspolitik forårsager.

Ville en marxist mene, at arbejderklassen herskede i det hedengange Sovjet? Der

var broderparten af ejendommen på papiret i folkets (statsens) hænder—men hvem rådede og bestemte over den ejendom? Ja, det var en lille privilegeret elite—også selvom papiret umiddelbart sagde

noget andet.

CVA begår her, efter min mening, en misforståelse i deres omgang med Marx' økonomiforståelse, som har den uheldige bivirkning, at de får opstillet et fortegnet billede af magtforholdene i samfundet.

Endvidere hævdes det, at der ikke længere findes nogen altafgørende antagonisme (modsætning) mellem arbejdere og kapitalister. Den analyse er jeg ikke enig i. Men måske ligger uenigheden i det syn, som CVA har på begivenheder. I den afsluttende del af bogen hiver de en række begivenheder frem: den franske revolution, den russiske revolution, den kinesiske revolution, kvindekampen og borgerrettighedsbevægelsen.

Hvis forståelsen af 'altafgørende antagonisme' er den, at en sådan kun findes, når den slår ud i lys lue, og det bliver et alt-eller-intet spørgsmål—ja så findes altafgørende antagonismer ikke i cirka 99% af menneskeheds historie.

Det er, som om klassekampens dagligdag forsvinder ud af deres optik. Hvis der ikke findes nogle altafgørende antagonismer, er de gentagne overenskomstforhandlinger så et tomt ritual?

DEN IMAGINÆRE KLASSE		DEN SYMBOLSKE KLASSE		DEN REELLE KLASSE	
MATADOR	KONG GULERØD	GURU	RØVHUL	SLYNGEL	UTYSKE
BOSS / SNAKKETØJ	FLOTTENHEIMER	OGGINOK / TØRVETRILLER	GLATNAKKE	TASKENSPILLER	KOMMANDANT
KNOLDESPARKER	NIKKEDUKKE	SKIDESPRÆLLER / FEDTSPILLER	FISENDASKER	\$	
RØVBANAN					

Og så er der spørgsmålet om, hvor mange knoldesparker der findes i dag? Særligt i forhold til tidligere tider er det interessant at se på. Her er CVA svage på fakta. Det hævdes, at en faldende del af befolkningen er knoldesparker—men er det nu sandt? Formodentlig ikke. Slet ikke med den knoldesparker-klasse, CVA definerer.

Men er det ikke bare skønhedsfejl? Nej er det korte svar. Ved på den måde at skabe et fortegnet billede af classesammensætningen i Danmark, samt en noget misforstået udlægning af Marx' klasseanalyse, skabes et vrangbillede, som netop skaber en vis lammelse. De vil tydeligvis væk fra knoldesparkerens (arbejderklassens) rolle som den samfundsforandrende kraft. De udlægger det selv sådan, at spørgsmålet om, hvem der skal gøre 'det' (revolution, forandring, mv.), nu besvares ved, at alle skal gøre 'det'. Men har alle en lige stor interesse i at forandre samfundet i en mere lighedsorienteret og demokratisk retning? Det forekommer mig, at det strider lodret mod deres egen klasseanalyse. Men hvis det skal forstås derhen, at kun politiske subjekter, klasser, partier, fagbevægelse med flere, der formår at skabe et projekt, der rækker ud over deres egne snævre interesser, kan skabe progressiv forandring, så forstår jeg det bedre. Men jeg er ikke helt sikker på, hvorfor CVA så gerne vil gøre sig fri af disse knoldesparker som samfundsforandrere?

Det virker påklisset. Og i grunden forekommer deres klasseanalyse irrelevant, når det ikke er så vigtigt, hvem der (sandsynligvis) har en interesse i at forandre?

Det virker ærlig talt, som om CVA har stirret sig lidt for blinde på denne knoldesparker. Det er som om en vis (akademisk?!) frustration over de seneste mange års knoldesparker-status-quo-politik giver sig udslag i en lidt barnlig forkastelse af knoldesparkerens centralitet, når det kommer til at skabe samfundsforandringer. Set i et historisk perspektiv—er knoldesparkerne (og det spærrede subjekt) så ikke i særklasse den klasse, der er mest heterogen, historisk foranderlig og bevægelig? En plastisk størrelse med et kæmpe dynamisk potentiale? Det ville nok være undertegnede analyse—også selvom Danmark stander i våde for tiden.

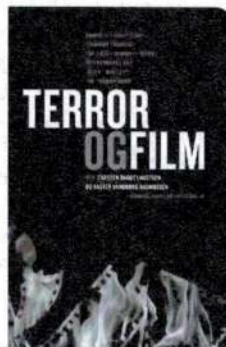
Men konklusionen må alligevel være, at CVA har gjort os en tjeneste. Deres bandeordssociologi forekommer mig at være en særdeles gavnlig demokratisering af klasseanalysen og det politiske. Selv slugte jeg bogen hurtigt, ikke mindst fordi jeg både var underholdt, men også fordi CVA's ligefremme stil sætter tankerne i bevægelse. Og for det skal de have stor ros; at de så ikke er de store historikere eller statistikere, skal ikke ligge dem til last i konklusionen: køb den og læs den, du vil ikke fortryde det. ■

Peter Bonfils er historiker og har arbejdet med revolutionære overgangssamfund og økonomisk historie.

Terror og film—mest terror!

TITEL Terror og film
REDIGERET AF Carsten Bagge Laustsen
og Kasper Vandborg Rasmussen
FORLAG Aarhus Universitetsforlag, 2010

anmeldt af **Johan Heinsen**

HVILKEN BETYDNING får terroren for de samfund, der lever i dennes skygge? Det er dette spørgsmål, som de 11 kapitler i denne nye antologi roterer om og diskuterer fra hver sin vinkel og med udgangspunkt i hver sin film. Forfatterne er unge og har baggrund i ganske forskelligartede fagtraditioner, men man fornemmer alligevel en klar linje, både sprogligt og teoretisk, som gennemsyrrer indlæggene og får værket til at fremstå som en helhed.

Titlen **TERROR OG FILM** er imidlertid misvisende. De diskuterende film, hvis titler endda er nævnt på forsiden og spænder vidt fra *Rambo III* til *The Truman Show*, spiller en sekundær rolle. Det er terroren, det handler om, og ikke bare terroren bredt forstået, men derimod vestlige samfunds reaktioner på terror. Selvom det indledende kapitel, skrevet af redaktør Carsten Bagge Laustsen, gør et stort nummer ud af at forklare det vigtige i koblingen imellem film og terror, forbliver filmene en lidt underlig størrelse igennem bogen. Jovist, film kan givetvis fortælle os noget om det kulturelt ubevidste, som øver indflydelse på vores håndtering og konstruktion af terrorfænomenet, og derfor er det heller ikke underligt, at filmene alle er fra perioden før 9/11.

Her er antologien på sporet af noget særdeles interessant, men denne pointe udspiller sig kun fuldt i enkelte af bogens bedste kapitler. Som regel forbliver filmene kuriøse indgangsvinkler til diskussioner af terrorbekæmpelse eller spektakulære eksempler på netop disse diskussioners pointer. Det er

lidt synd, for diskussionerne er ellers stærke og velargumenterede og træder sjældent vande.

Når værket er bedst, bruges filmene til at klarlægge, hvordan vesten har konstrueret terroristen som fjendebillede. Her har flere af indlæggene teoretiske indslag af den tyske jurist Carl Schmitt, som har knyttet det politiske til det at definere venner og fjender. Hvad sker der, når vi definerer os selv i forhold til en dæmoniseret fjende? Og hvilke muligheder er der for at handle i forhold til en sådan fjende, der fremstår så absolut anderledes?

Her stiller antologien vigtige spørgsmål, som alt for ofte er gået tabt i debatten. Her ses filmene, f.eks. *Starship Troopers* og *The Siege* som eksperimenter, der afsøger denne situations ekstreme konsekvenser, hvor fjenden helt ophører at være genkendelig som menneske. Et andet stærkt indslag er et kapitel, som med inspiration hos Slavoj Žižek og med udgangspunkt i Terry Gilliams *BRAZIL* diskuterer fantasiens rolle i forståelsen af terrorismen. Her trækkes linjerne skarpt op, og en politisk tænkning kommer til syne i et ønske om en kritisk stillingtagen til de fantasier, der holder os fast i vores vanetænkning.

Jeg vil derfor anbefale **TERROR OG FILM**, da den i sin formidling af svære problemstillinger fremstår tilgængelig og tilmed i sine bedste passager tager særdeles kritisk fat i vores forestillinger om terrorismen. Her er der noget at hente for de fleste, om end de,

som savner en bog om selve filmindustriens forhold til terrorismen, ikke vil finde det, de søger. ■

Johan Heinsen er cand.mag. i historie fra Aalborg Universitet. Han har skrevet artikler om rejselitteratur, sørøveri og dets historiografi.

DET NY CLARTÉ

citizen21

DU FORMER VORES VERDEN

CITIZEN21 er en ny organisation, der handler om medborgerskab i det 21. århundrede. Vores indsats som medborgere er forudsætningen for, at der også er noget, der hedder medborgerskab i det 22. århundrede. Det er nemlig os, de nulevende generationer, der skaber fundamentet for fremtidens samfund.

Vi ønsker at skabe forudsætningerne for, at også vores børn, børnebørn og øvrige efterkommere kan leve i demokratiske samfund, der bygger på Menneskerettighederne og aktivt medborgerskab.

I store dele af den vestlige verden er der tendens til politikerlede og—i alt for brede kredse—ligeegyldighed over for

demokratiet. Danmark er ingen undtagelse. Mange borgere har mistet gejsten og lysten til at involvere sig i vigtige beslutninger, som har betydning for vores hverdag—stort som småt.

CITIZEN21 arbejder for at vende denne udvikling—vi ønsker et levende samfund, hvor borgerne tager aktivt del i udviklingen, politisk, socialt og kulturelt.

CITIZEN21 er en platform for alle borgere, som vil give deres mening til kende og bidrage til aktivt medborgerskab.

Har du lyst til at være med?

Find os på www.citizen21.dk
eller kontakt os på info@citizen21.dk

DET POETISKE BUREAU

www.poet-bureau.dk

Få bladet sendt til døren
1 år–195 kr.

DET NY
Clarté

HVIS DU VIL VIDE HVAD DER SKER
PÅ DEN TÆNKENDE VENSTREFLØJ